

Trumenas Kapotė

P u s r y č i a i p a s T i f a n ę

Iš anglų kalbos vertė Juozas Subatavičius
„Tyto Alba“ 1994

Mane visada traukia į tas vietas, kur kadaise gyvenau, į tuos namus ir apylinkes. Pavyzdžiui, vienoje iš septyniiasdešimtųjų gatvių rytinėje miesto dalyje yra rudo smiltainio namas – jame aš gyvenau karo pradžioje, pirmąkart atvykęs į Niujorką. Turėjau vieną kambarį, pristatytą visokių griozdų; sofa ir pilvotos kėdės buvo apmuštos raudonu šiurkščiu pliušu, kuris primena tvankias dienas traukinyje. Sienos tinkuotos, o jų spalva lyg tabako spjaudalai. Visur, net ir vonioje, kabėjo Romos griuvėsių graviūros, dėmėtos nuo senumo. Vienintelis langas buvo į atsarginius laiptus. Bet vis vien aš iškart pažvalėdavau, vos tik užčiuopdavau kišenėje šio buto raktą. Nors ir niūrus, tai buvo mano butas, pirmasis; ten stovėjo ir mano knygos, ir vazelė pieštukų, kuriuos galėjau smailinti – viskas, ko, mano manymu, reikia rašytojui, o aš ir norėjau tapti rašytoju.

Tomis dienomis man niekad nebuvo atėję į galvą rašyti apie Holę Golaitli ir galbūt nebūtų atėję dabar, jeigu ne pašnekesys su Džonu Belu, iš naujo sužadinęs visus mano prisiminimus.

Holė Golaitli gyveno tame pat rudo smiltainio name – jos butas buvo po manuoju. O Džou Belas turėjo barą už kampo Leksingtono prospekte. Jis ir dabar jį tebeturi. Mudu su Holė užbėgdavome ten šešis septynis kartus per dieną, ne visada tik atsigaivinti, o ir skambinti telefonu, nes karo metais telefonas buvo sunkiai prieinamas daiktas. Be to, Džou Belas mielai pranešdavo, kas skambino ir ką prašė pasakyti, o Holėi tai buvo nemaža paslauga, nes jai baisiai daug kas skambindavo.

Žinoma, visa tai buvo labai seniai, ir iki šios savaitės aš nebuvo matęs Džou Belo jau keletą metų. Kartkartėmis mes susitikdavome – užsukdavau į jo barą, kai pasitaikydavo būti tame rajone, bet iš tikrųjų mudu nebuvo dideli draugai – nebent tik tiek, kiek abu draugavome su Holė Golaitli. Džou Belo būdas sunkus, jis pats tai pripažįsta. Taip esą todėl, kad jis viengungis ir kad jo blogas skrandis. Visi, kas jį pažįsta, pasakys, kad su juo sunku susišnekėti. Tiesiog neįmanoma, jei nekalbi apie tai, kuo jam galva pramušta. Vienas toks dalykas ir yra Holė. O kiti – ledo ritulys, veimaranerių veislės šunys, „Šventinė mūsų mergužėlė“ (sentimentali serijinė operetė, kurios jis klausosi jau penkiolika metų) ir kompozitoriai Gilbertas bei Salivenas – jis sakosi esąs giminė vienas iš jų, bet aš neprisimenu kuriam.

Ir kai vėlyvą praėjusio antradienio popietę suskambo telefonas ir aš išgirdau „kalba Džou Belas“, nuojauta man pasakė, kad jis skambina dėl Holės. Man to jis nepaminėjo, tik tarė: „Ar negalėtum tuojau pat atbildėti pas mane? Labai svarbu!“ Ir jo balsas iš susijaudinimo kvarktelėjo it varlės.

Aš sėdau į taksi, pliaupiant baisiausiam spalio lietui, ir važiuodamas galvojau, gal pati Holė yra ten ir gal aš ją vėl pamatysiu.

Bet bare nieko nebuvo, tik šeimininkas. Džou Belo alinė yra rami vieta, palyginti su daugeliu barų Leksingtono aveniu. Ji negali pasigirti nei neonine iškaba, nei televizoriumi. Poroje senų veidrodžių atspindi, koks oras gatvėse, o už prekystalio, nišoje, kur kabo ledo ritulio žvaigždžių fotografijos, visada stovi vazelė su šviežiomis gėlėmis, kurias Džou Belas pats prižiūri su matronišku rūpestingumu. Prie gėlių aš jį ir radau įėjęs.

– Žinoma, – tarė jis merkdamas gladiolę giliai į vazelę, – žinoma, nebūčiau prašęs tavęs čia ateiti, jeigu nenorėčiau išgirsti tavo nuomonės. Nepaprastas atvejis. Itin nepaprastas dalykas nutiko.

– Kas nors nauja iš Holės?

Jis pačiupinėjo gėlės lapą, lyg galvodamas, ką atsakyti. Daili to mažo žmogučio galva su šiurkščiais baltais plaukais ir liesu, nusklemtu veidu labiau būtų tikusi didesniai ūgiui. Jo odos spalva atrodė tarsi saulėje įdegusi. Dabar ji buvo lyg dar raudonesnė.

– Negaliu pasakyti, kad išgirdau ką nauja iš jos. To aš nežinau. Kaip tik dėl to man ir reikia tavo nuomonės. Paruošti taurelę? Šio to naujo. Gėrimas vadinasi „Baltasis angelas“, – pasakė jis, maišydamas degtinę pusiau su džinu, visai be vermuto.

Kol aš gėriau, Džou Belas stovėjo čiułpdamas pypkutę ir galvodamas, ką man pasakyti. Paskui paklausė:

– Ar prisimeni misterį I. Y. Juniošį? Tokį poną iš Japonijos?

– Iš Kalifornijos, – atsiliečiau, puikiai prisimindamas misterį Juniošį. Jis yra vieno iliustruoto žurnalo fotografas ir tada, kai jį pažinojau, gyveno rudo smiltainio name, viršutiniame jo aukšte, bute su studija.

– Netrukdyk. Aš tik klausiu, ar žinai, ką turiu galvoje. Na, gerai. Taigi vakar vakare žiūriu – bejeinaš tas pats misteris I. Y. Juniošis. Turbūt daugiau nei porą metų nebuvau jo matęs. Ir kur, jūs manote, jis praleido pastaruosius dvejus metus?

– Afrikoje.

Džou Belas išsiėmė iš burnos pypkę ir jo akys prisimerkė.

– Iš kur žinai?

– Skaičiau laikraštyje.

Tai buvo tiesa. Jis atidarė kasos stalčių ir išėmė storo, rudo, prasto popieriaus voka.

– Štai, žiūrėk, ar apie tai skaitei laikraštyje?

Voke buvo trys nuotraukos, daugmaž vienodos, nors fotografuota iš skirtingų pusių. Aukštas, lieknas negras su perkelinu sijonu, droviai šypsodamasis, rankose laikė keistą medinę skulptūrą – pailgą išdrožinėtą mergaitės galvą. Jos plaukai buvo lygūs ir trumpi kaip jauno vyriškio, dailios medinės akys pernelyg didelės ir įstrižos, veidas į viršų siaurėjantis, burna plati, lūpos patemptos kaip klouno. Iš pirmo žvilgsnio tai atrodė tik primityvus drožinys, bet įsižiūrėjus buvo aiškiai matyti, jog tai Holė Golaitli, visiškai kaip gyva, žinoma, kiek toks juodas nebylus daiktelis gali būti panašus į žmogų.

– Na, ką pasakysi? – paklausė Džou Belas, patenkintas, kad aš nustebau.

– Panašu į ją.

– Klausyk, berneli, – ir jis pliaukštelėjo delnu į prekystalį. – Čia tikrai ji. Tikrai, kaip mane gyvą matai. Tas japoniškštis pažino ją, vos tik dirstelėjo.

– Jis matė ją? Afrikoje?

– Ne. Tik šitą statulėlę. Bet tai visai tas pats. Perskaityk, kas čia parašyta, – pasakė jis, apversdamas vieną fotografiją. Antroje pusėje buvo užrašas: „Medžio drožinys, S gentis, Tokokulas, Ist–Englia, Kalėdų diena, 1956 m.“

– Štai ką tas japonas papasakojo, – tarė Džou Belas ir išdėstė visą istoriją.

Kalėdų dieną misteris Juniošis keliavo su fotoaparatu per Tokokulą. Tai kaimas, esąs velnias žino kur ir niekuo nepasižymis – vien krūva molinių pirkelių su beždžionikėmis kiemuose ir ant stogų tupinčiais suopiais. Jis jau buvo besiruošias keliauti toliau, kai pamatė kažkokį negra, kiūtantį tarpduryje ir ant lazdos drožinėjančią beždžionikę. Misteris Juniošis susidomėjo ir paprašė parodyti daugiau drožinių. Tada negras jam ir parodė šios mergaitės galvutę. Misteriui Juniošiui net akys išsprogo, anot Džou Belo. Bet kai jis paprašė ją parduoti, negras padėjo ranką ant intymiausios savo kūno dalies (matyt, tai nuoširdumo gestas, prilygsta mūsų rankos pridėjimui prie širdies) ir pasakė, kad ne. Svaras druskos ir dešimt dolerių, rankinis laikrodis bei du svarai druskos ir dar dešimt dolerių – niekas jo nepalenkė. Misteris Juniošis žūtbūt nusprendė sužinoti, į ką nusižiūrėjęs jis išdrožė tą galvutę. Jis atidavė negrui ir druską, ir rankinį laikrodį, ir tasai pusiau afrikietiška, pusiau angliška ir dar rodydamas pirštais viską jam papasakojo. Tų metų pavasarį trys baltieji išjojo raiti iš tyrlaukių krūmų. Jauna moteris ir pora vyriškių. Vyriškiai raudonomis, karščiuojančiomis akimis buvo uždaryti atskiroje lūšnoje ir ten kelias savaites blaškėsi nepasikeldami iš patalo, o tuo tarpu jauna moteriškaitė, kuriai patikęs drožinėtojas, dalinuisis su juo guoliu.

– Šituo aš netikiu, – tarė Džou Belas niauriai. – Žinau, kad ji buvo šiokia ir tokia, bet nemanau, kad ligi to būtų priėjusi.

– Na o toliau?

– Toliau nieko, – gūžtelėjo pečiais Džou Belas. – Išjojo kaip atjojusi – raita ant arklio.

– Viena ar su vyriškiais?

– Su tais dviem vyriškiais, man rodos, – sumirkčiojo Džou Belas. – Japoniškštis teiravosi apie ją, važinėdamas skersai ir išilgai po visą tą kraštą. Bet niekas jos nebuvo matęs.

Atrodė, kad Džou Belas pajuto, kaip mano apatija persiduoda jam, ir jis pasistengė ją išsklaidyti.

– Vieną dalyką jūs turite pripažinti, kad tai vienintelė konkreti žinia apie ją per tiek – net nebežinau kiek – metų. – Jis skaičiavo metus ant pirštų, bet jų pritrūko. – Ir aš tikiuosi, kad ji turtinga. Ji turėtų būti turtinga. Žmogus turi būti turtingas, jei gali bastytis po Afriką.

– Ji gal nė kojos nėra įkėlusį į Afriką, – tvirtai tariu. Bet aš įsivaizdavau ją ten. Juk ji tikrai kažkur nusidangino. Ir ši išdrožinėta galvutė! Aš dar kartą pažvelgiau į fotografijas.

– Kur ji galėtų būti?

– Mirusi. O gal beprotnamyje. O gal ištekėjusi. Manau, kad ji ištekėjo ir apsiramino. Ir gal net gyvena tame pačiame mūsų mieste.

Džou Belas valandėlę pagalvojo.

– Ne, – tarė jis ir papurtė galvą. – Ir pasakysiu kodėl. Jeigu ji gyventų šiame mieste, aš būčiau ją matęs. Įsivaizduok žmogų, kuris mėgsta vaikščioti, žmogų kaip aš, kuris vaikščioja gatvėmis jau dešimt ar dvylika metų. Ir visus šiuos metus tas žmogus dairėsi vieno asmens ir niekad neišvydo jo. Nejau tai neįrodo, kad jos nėra šiame mieste? Aš nuolatos regiu akyse ją visą: plokščią jos užpakaliuką... Kiekviena liekna, tiesi greit žengianti mergaičiukė... – Jis patylėjo, tarsi pasijutęs nejaukiai nuo mano įdėmaus žvilgsnio. – Manai, aš kvanktelėjęs?

– Ne. Tik nežinojau, kad jūs buvote ją išimylėjęs. Taip labai išimylėjęs.

Pasigailėjau tai pasakęs: jis sutriko. Susirinko fotografijas ir sudėjo atgal į voka. Aš pažvelgiau į savo laikrodį. Neturėjau kur eiti, bet pagalvojau, jog bus geriau, jei pasišalinsiu.

– Palauk, – tarė jis, čiupdamas mane už riešo. – Žinoma, aš ją mylėjau. Bet man nė į galvą neatėjo jos paliesti. – Ir pridūrė be šypsenos: – Ne dėl to, kad negalvoju apie tokius dalykus. Net mano amžiuje, o man jau bus šešiasdešimt septyneri sausio dešimtą. Keistas dalykas, bet kuo labiau senstu, tuo dažniau apie tokius dalykus galvoju. Neprisimenu, kad apie tai būčiau tiek galvojęs net kai buvau jauniklis, o dabar retą valandėlę tai pamirštu. Galbūt tos mintys taip lenda į galvą ir darosi tiesiog našta, kad žmogus sensti ir įgyvendinti jas darosi vis sunkiau. Kai skaitau laikraštyje, kaip koks senas žmogus pažemino save, aš suprantu, kad tai dėl tos naštos. Bet, – jis dar išipylė viskio ir išgėrė vienu mauku, – aš niekad nepažeminsiu savęs. Ir prisiekiu, apie Holę aš niekad taip negalvoju. Galima mylėti žmogų nieko panašaus nedarant. Laikai ji pašaliniu, nors jis yra tau draugas.

Pora vyriškių įėjo į barą, ir man tai buvo dingstis išeiti. Džou Belas palydėjo mane iki durų.

– Ar tu tiki tuo? – paklausė jis, vėl sučiupęs mane už riešo.

– Kad nesi jos lietęs?

– Ne. Turiu galvoje Afriką.

Tą valandėlę man pasirodė, kad aš užmiršau visą pasakojimą, atmintyje išliko tik vaizdas, kaip ji nujoja tolyn ant arklio.

– Šiaip ar taip, jos čia nėra.

– Aha, – atsiliopė jis atidarydamas duris. – Nėra.

Lauke nebelijo, tik tvyrojo migla, todėl aš pasukau už kampo ir pasileidau gatve, kurioje stovi rudo smiltainio namas. Vasarą medžiai šioje gatvėje meta ant grindinio vėsus šešėlių raštą, bet dabar lapai buvo pageltę ir beveik nukritę. Nuo lietaus jie buvo šlapi, ir einant slyščiojo kojos Tas namas yra kvartalo viduryje, šalia bažnyčios, kurios mėlynas bokšto laikrodinis muša valandas.

Namas nuo anų dienų pagražėjo. Vietoj senų matinių stiklų dabar buvo puošnios juodos durys, o langus rėmino dailios pilkos langinės. Niekas iš mano pažįstamų ten nebegyvena, tik madam Sappija Spanela, užkimęs koloratūrinis sopranas, ji kiekvieną popietę eidavo čiuožinėti ratukinėmis pačiužomis į Centrinį parką. Aš žinau, kad ji dar čia, nes kartą buvau užkopęs laiptais ir dirstelėjau į pašto dėžutes. Ant vienos jų kažkada pirmą kartą pamačiau Holės Golaitli pavarde.

Išgyvenęs tame name gal savaitę, aš pastebėjau, kad antro buto pašto dėžutėje į pavardei skirtą išpjovą įdėta keista kortelė. Spausdintomis gana kaligrafiškomis raidėmis buvo užrašyta: MIS HOLIDEI GOLAITLI, o apačioje, kamputyje: KELIAUJANTI. Šis užrašas įstrigo man į atmintį tarsi kokia melodija: „Mis Holidei Golaitli, keliaujanti“.

Kartą naktį – jau gerokai po dvyliktos – aš nubudau, išgirdęs misterį Juniošį šaukiant kažkam į apačią. Kadangi jis gyveno viršutiniame aukšte, jo balsas sklido po visą namą – piktas ir griežtas.

– Mis Golaitli! Aš nebegaliu kęsti!

Balsas, suskambęs iš laiptų apačios, buvo paikai vaikiškas ir smagus.

– Ak, brangusis, prašau atleisti. Aš pamečiau tą prakeiktą raktą.

– Nustokite vieną kartą čerškinti mano skambutį. Jūs privalote – aš meldžiu jus, meldžiu – pasidaryti sau raktą.

– Bet aš juos vis pametu. .

– Aš dirbu, ir man reikia išsimiegoti, – šaukė misteris Juniošis. – O jūs amžinai čerškinate mano skambutį..

– O, nepykite, gerasis žmogau. Daugiau aš taip nebedarysiu. Ir jei prižadėsite nebepykti, – ji lipo viršun, ir balsas artėjo, – aš gal leisiu jums padaryti tas nuotraukas, apie kurias mes kalbėjome.

Per tą laiką aš atsikėliau iš lovos ir truputėlį pravėriau duris. Girdėjau, kaip misteris Juniošis tylėjo – girdėjau iš pasikeitusio jo alsavimo.

– Kada? – paklausė jis.

Mergina nusijuokė ir atsakė neaiškiai, nukąsdama žodžius:

– Kada nors.

– Bet kada, – tarė Juniošis ir uždarė duris.

Aš išėjau į laiptų aikštelę ir atsirėmiau į turėklus – tik tiek, kad galėčiau matyti, o pats likčiau nepastebimas. Ji tebebuvo ant laiptų, bet jau visai arti aikštelės, ir ant trumpai nukirptų geltonų su baltom sruogom jos plaukų krito šviesa. Vakaras pasitaikė šiltas, beveik vasariškas, ir ji buvo su siaura, plona juoda suknele, juodomis basutėmis ir mažu perlų vėriniu ant kaklo. Nors ji buvo madingai liekna, iš jos trykšte tryško sveikata, dvelkė miulu ir citrinos švara, o skruostai tamsavo sodriu raudoniu. Lūpos buvo plačios, nosis – riesta. Akis slėpė tamsūs akiniai. Jos veidas buvo jau ne vaikiškas, bet dar ne moteriškas. Pagalvojau, kad jai galėtų būti tarp šešiolikos ir trisdešimt. Vėliau sužinojau, kad iki devynioliktos gimimo dienos jai trūko dviejų mėnesių.

Ji buvo ne viena. Ją sekė kažkoks vyriškis. Putni jo ranka, atrodė, kažkaip nederamai glėbė ją per klubus; ne moraliniu požiūriu, o estetiniu. Jis buvo žemas ir storas, veidas kažkaip nenatūraliai įdeges, su pomados sluoksniu. Vilkėjo jis smaugtą dryžuotą kostiumą, kurio atlake buvo apvytęs raudonas gvazdikas. Kai jiedu priėjo duris, ji ėmė raustis savo piniginėje, ieškodama rakto ir nekreipdama dėmesio, kad storos jo lūpos įsisiurbė į jos pakaušį. Bet pagaliau suradusi raktą ir atidariusi savo buto duris, ji pasisuko į jį ir maloniai tarė:

– Ačiū jums, brangusis. Jūs toks mielas, kad palydėjote mane namo.

– Ei, vaikuti! – sušuko tas, kai jam panosėje užsitrenkė durys.

– Ką, Heri?

– Heris buvo tas kitas. Aš esu Sidas. Sidas Arbakas. Tu gi myli mane!

– Aš dievinu jūs, misterį Arbakai. Bet labanakt, misterį Arbakai.

Misteris Arbakas liko spoksoti, netikėdamas savo akimis, kad durys tikrai užsitrenkė.

– Ei, vaikuti! Įleisk mane, vaikuti. Tu myli mane, vaikuti. Mane visi myli. Ar aš nesumokėjau už penkis žmones, tavo bičiulius? Aš jų anksčiau akyse nebuvau matęs. Ar tai neduoda man teisės būti mylimam? Tu myli mane, vaikuti.

Jis padunkseno į duris, tyliai, paskui garsiau. Pagaliau žengtelėjo porą žingsnių atgal, susigūžė ir palinko, lyg ketindamas pulti ir išlaužti duris. Bet vietoj to metėsi laiptais žemyn, kumščiu daužydamas sieną. Vos tik jis nusileido apačion, mergaitės buto durys atsivėrė, ir ji iškišo galvą.

– O, misterį Arbakai...

Tas pasuko atgal, ir jo veidą nutvieskė džiugi šypsena: aha, jinai jį tik erzino.

– Kitą kartą, kai mergaitei prireiks trupučio smulkių pudros kambariui, – sušuko ji, visai neerzindama, – paklauskite mano patarimo, brangusis: neduokite jai tik dvidešimt centų!

Ji tesėjo savo pažadą misteriui Juniošiui. Daugiau nebečerškino jo skambučio, nes kitomis dienomis ėmė spausti manąjį. Kartais antrą valandą nakties, trečią ar ketvirtą. Jai buvo visai vis tiek, kurią valandą prikelti mane iš lovos, kad nuspausčiau mygtuką, atidarantį laukujes duris. Kadangi turėjau maža draugų ir nė vienas jų nesilankydavo taip vėlai, visada žinodavau, kad skambina ji. Bet pirmuosius kartus eidavau prie savo durų beveik tikėdamasis išgirsti ką bloga, gauti telegramą. O mis Golaitli sušukdavo iš apačios:

– Atleiskite, brangusis... Pamiršau savo raktą!

Mes, aišku, taip ir nesusipažinome. Nors, tiesa, ant laiptų ar gatvėje dažnai susitikdavome akis į akį, bet atrodo, ji manęs nepastebėdavo. Niekad nemačiau jos be akinių. Apsirengusi ji būdavo gražiai ir paprastai, ir nors skoningi mėlynų bei pilkų tonų drabužiai nekrisdavo į akis, ji pati visada patraukdavo dėmesį. Galėjai pamanyti, kad ji kokio fotografo pozuotoja arba jauna aktorė, tačiau iš jos gyvenimo būdo buvo aišku, kad ji neturi laiko būti nei viena, nei kita.

Kartkartėmis susitikdavau ją ir ne mūsų rajone. Sykį atvykęs giminaitis nusivedė mane į „21“, ir ten, prie geriausio stalelio, apsupta keturių vyriškių – tarp jų nebuvo misterio Arbako, tačiau jį galėjo pakeisti kiekvienas iš jų – sėdėjo mis Golaitli ir atsainiai visų akivaizdoje šukavosi plaukus. Jos veido išraiška – vos sulaikomas žiovulys – prislopino tarytum duslintuvas ir mano džiaugsmą, kad pietauju tokioje prašmatnioje vietoje. Kitą vakarą, pačiame vidurvasary, kambario tvanka išvarė mane paklaidžioti gatvėmis. Trečiajame avenu aš nuėjau į Penkiasdešimt pirmąją gatvę. Ten antikvarinės parduotuvės vitrinoje stovėjo dalykėlis, kuriuo žavėjaisi. Paukščių narvelis – tikri rūmai mažiesiems sparnuočiams, tarsi mečetė su minaretais ir bambukiniais kambarėliais, taip ir laukiančiais, kad juose apsigyventų šnekuolės papūgos. Bet kaina buvo trys šimtai penkiasdešimt dolerių. Grįždamas atgal aš pastebėjau daugybę taksi vairuotojų, susibūrusių priešais P. Dž. Klarko barą, žiopsančių į pulkelį įkaušusių australų karininkų, kurie baritonais traukė „Matildos valsą“. Dainuodami jie paeiliui sukosi su kažkokia

mergaite ant grindinio po viršgatviniu geležinkeliu. Ir ta mergaitė, aišku, mis Golaitli, bangavo iš rankų į rankas lengvutė lyg šalis.

Mis Golaitli manimi visai nesidomėjo, nebent kaip durų atidarintoju, užtat aš per tą vasarą sužinojau apie ją beveik viską. Stebėdamas jos šiukšlių dėžę šiapus durų patyriau, kad ji skaito bulvarinius laikraštukus, turistinius bukletus ir horoskopus; kad rūko pikantiškas cigaretes „Pikajun“; kad maitinasi varške ir paskrudintais duonos džiuvesėliais, kad jos įvairiaspalviai plaukai – pačios dažyti. Iš to paties šaltinio sužinojau, kad ji tiesiog glėbiais gauna laiškus iš kariuomenės. Jie visada būdavo suplėšyti pailgomis skiautėmis kaip į knygą dedamos juostelės. Kartais praeidamas aš pasiimdavau kokią juostelę ir savo skaitomai knygai. Atsimeni, ilgiuosi tavęs, lietus, būk gera – rašyk, po velnių, prakeiktas – buvo žodžiai, dažniausiai pasitaiką tose skiautėse. Šie ir dar jaučiuosi vienišas, myliu.

Taip pat ji turėjo katiną ir skambino gitara. Tomis dienomis, kai kaitindavo saulė, ji išsitrinkdavo galvą ir drauge su katinu – rudu tigrakailiu – sėdėdavo atsarginių laiptų aikštelėje ir barškindavo gitarą, kol išdžiūdavo plaukai. Kai tik išgirdavau tą jos muziką, prieidavau prie lango ir ramiai stovėdavau. Ji skambino labai gerai, o kartais ir dainuodavo. Dainuodavo kimiu, lūžinėjančiu kaip paauglio berniuko balsu. Ji mokėjo visas populiariąsias estradines daineles: Kolo Porterio, Kurto Veilo ir ypač mėgo melodijas iš „Oklahomos“ operetės; jos tą vasarą buvo naujos ir aidėjo kiekviename žingsnyje. Bet pasitaikydavo, kad ji skambindavo tokias dainas, kurių klausydamasis galvodavau, kur ji jų išmoko, iš kur yra kilusi. Šiurkštokai švelnios banguojančios melodijos, o žodžiai dvelkia pušynais ir prerijomis. Viena jų buvo tokia:

Kad nors kartą lemtis
Ak, tikrai – ne sapne –
Po padangių sritis
Pavedžiotų mane!

Atrodė, kad ši dainelė jai labiausiai patiko, nes plaukai būdavo jau seniai išdžiūvę, saulė nusileidusi, sutemose įsižiebę žiburiai, o ji tebedainuodavo.

Bet kaip reikiant mes susipažinom tik rugsėjį, vieną vakarą, kai padvelkė ankstyvo rudens vėsa. Grįžęs iš kino aš prisipyliu taurelę viskio nakčiai ir atsiguliuoju lovoje, pasiėmęs naujausią Simenono romaną. Šitaip visada jausdavausi labai jaukiai ir niekaip negalėjau suprasti staiga mane apėmusio neramumo, kuris tiek sustiprėjo, jog net išgirdau, kaip plaka mano širdis. Apie šitokią būseną aš buvau skaitęs, rašęs, bet niekad nebuvau jos pats išgyvenęs. Jaučiausi, lyg mane kas stebėtų. Lyg kas būtų mano kambaryje. Staiga kažkas pabeldė į langą, šmėkstelėjo pilkas vaiduokliškas šešėlis, ir aš apverčiau viskio taurelę. Praėjo kiek laiko, iki prisiverčiau atidaryti langą ir pasiteirauti mis Golaitli, ko jai reikia.

– Mano bute, apačioje, baisus žmogus, – tarė ji žengdama nuo atsarginių laiptelių į mano kambarį. – Kai blaivus, jis gana mielas, bet tik leisk jam prisilakti, mon Dieu, jis pasidaro tikras galvijas. Vienintelio dalyko negaliu pakesti – tai vyrų, kurie kandžiojasi. – Ji nusmaukė nuo peties pilką flanelinį chalata rodyma, kas atsitinka, kai vyriškis kandžiojasi. Ji vilkėjo tik tuo vienu chalatu. – Atleiskite, jeigu jus išgąsdinau. Bet tas galvijas man taip įkyrėjo, jog aš paprasčiausiai išlipau pro langą. Jis turbūt mano, kad aš dabar vonioje; man nusispjaut, ką jis mano, teprasmenga jis skradžiai, išsidūks ir užmigs.

Mon Dieu, jis turėtų užmigti. Prieš pietus aštuonios martinio taurelės ir dar tiek vyno, kad būtų užtekę dramblį išmaudyti. Klausykite, jūs galite mane išmesti, jeigu norite. Aš baisiai įžūli – šitaip pas jus įsibroviau. Bet ant laiptelių pasiutusiai šalta. O jūs atrodėte taip jaukiai įsitaisę. Kaip mano brolis Fredas. Mes miegodavome keturiese lovoje, bet tik jis vienas leisdavo prisiglausti šaltomis naktimis. Beje, jūs nieko prieš, jeigu aš jus vadinsiu Fredu?

Dabar ji jau buvo visai mano kambaryje ir stovėjo žiūrėdama į mane. Lig tolei nebuvau jos matęs be juodų akinių, ir dabar man paaiškėjo, kad jie buvo gydytojo prirašyti, nes be jų jos akys atrodė smarkiai primerktos, kaip juvelyro. Akys buvo didelės, truputį mėlynos, truputį žalios, išmargintos rudais taškeliais – įvairiaspalvės, kaip ir plaukai – ir iš jų sklido gyva, šilta šviesa.

– Jūs turbūt mane laikote akiplėša. Arba tres fou. Kvailiuke! Ar dar kuo nors?

– Anaipol.

Ji atrodė nusivylusi.

– Taip, jūs taip manote. Visi taip mano. Bet man nesvarbu. Tatai naudinga.

Ji atsisėdo ant iškrypusios raudonu pliušu apmuštos kėdės, parietė po savim kojas ir ėmė dairytis po kambarį, o jos akys dar labiau prisimerkė.

– Kaip jūs čia galite gyventi? Juk tai siaubingas kambarys!

– O, žmogus prie visko pripranta, – atsakiau pykdamas ant savęs, nes iš tikrųjų didžiavausi savo butu.

– Aš negaliu. Aš niekad prie nieko nepriprantu. O kas pripranta, tas gali ramiai ir numirti. – Smerkiančios jos akys vėl apžvelgė kambarį. – Ką gi jūs čia veikiate kiauras dienas?

Mostelėjau link stalo, nukrauto knygomis ir popieriais.

– Rašau kai ką...

– Aš maniau, kad rašytojai esti visai seni. Žinoma, Sarojanas dar nesenas. Susipažinau su juo viename pobūvyje, ir pasirodo, jis iš tikrųjų nėra senas. Tiesą pasakius, – ji susimąstė, – jeigu jis geriau nusiskustų... Beje, o Hemingvėjus ar senas?

– Manyčiau, jam per keturiasdešimt.

– Neblogai. Manęs niekada nežavi vyriškis, jeigu jam dar nėra keturiasdešimt dvejų. Viena mano idiotė draugė visą laiką zyzia, kad nueičiau pas psichiatrą. Ji sako, kad aš turiu Edipo kompleksą. Bet visa tai – merde. Aš tiesiog prisipratinau prie senesnių vyriškių, ir tai protingiausia, ką aš esu padariusi. O kiek metų Somersetui Moemui?

– Gerai nežinau. Daugiau kaip šešiasdešimt.

– Neblogai. Niekada nesu gulėjusi su rašytoju. Ne, palaukite: ar pažįstate Benį Šakletą?

Ji susiraukė, kai papurčiau galvą.

– Keista. Jis krūvas yra prirašęs radijui. Oho, koks žiurkė. O sakykite, ar jūs tikras rašytojas?

– Žiūrint ką jūs laikote tikru rašytoju.

– Na, ar kas perka tai, ką parašote?

– Kol kas ne.

– Aš jums padėsiu, – tarė ji. – Aš galiu padėti. Tik pagalvokite apie visus tuos žmones, kuriuos aš pažįstu, ir visus, kuriuos pažįsta jie. Aš padėsiu jums todėl, kad jūs panašus į mano brolių Fredą. Tik kiek žemesnis. Aš jo nemačiau nuo to laiko, kai man buvo keturiolika, tai yra nuo tada, kai pabėgau iš namų ir jis buvo šešių pėdų ir dviejų

colių. Kiti mano broliai maždaug jūsų ūgio, trumpuliai. Fredas išaugo toks ilgšis todėl, kad mėgo riešutų aliejų. Visi manė, kad jis nenormalus – rijo ir rijo tą riešutų aliejų. Ir niekas daugiau pasaulyje jam nerūpėjo – tik arkliai ir riešutų aliejus. Bet jis nebuvo nenormalus, buvo labai mielas, tik išsiblaškęs ir baisiai lėtas. Sėdėjo jau trečius metus aštuntoje klasėje, kai aš pabėgau. Vargšas Fredas. Vargu ar kariuomenėje jam duoda ligi soties riešutų aliejaus. Beje, aš mirštu iš alkio.

Aš parodžiau į vazą su obuoliais ir tuo pat metu paklausiau, kodėl ji išėjo iš namų tokia jauna. Ji išsiblaškiusi pažvelgė į mane ir pasitrynė nosikę, lyg ši būtų panižusi. Tas gestas, kaip aš įsitikinau vėliau dažnai jį pastebėdamas, reiškė, kad pašnekovas pasidarė pernelyg smalsus. Kaip ir daugelis žmonių, kurie noriai ir atvirai apie save pasakoja, išgirdusi tiesų klausimą ji iš karto pasidarė atsargi. Atsikandusi obuolio tarė:

- Papasakokite man ką nors iš to, ką esate parašęs. Kokią nors istoriją.
- Čia ir yra bėda, kad tai ne tokios istorijos, kurias galima perpasakoti.
- Per daug nešvankios?
- Galbūt kada nors duosiu jums paskaityti.
- Prie obuolių labai tinka viskis. Įpilkite man, mielas. Tada pats galėsite paskaityti.

Labai nedaug rašytojų, ypač tų, kurie nespausdinami, gali atsispirti prašymui paskaityti garsiai. Aš pripyliau jai ir sau po taurelę ir, atsisėdęs kėdėje priešais, ėmiau skaityti. Mano balsas kiek virpėjo ir iš vadinamosios scenos baimės, ir iš entuziazmo. Apsakymas buvo naujas, parašytas tik vakar, ir aš dar nebuvo spėjęs pajusti jo trūkumų, kurie ilgainiui neišvengiamai ima drumsti sielą. Pasakojau apie dvi mokytojas, kurios gyvena tame pačiame name; viena iš jų, antrajai susižadėjus, ima siuntinėti anoniminius laiškelius ir, sukėlusį skandalą, sutrukdo draugei ištekti. Kai skaitydamas pažvelgdavau į Holę, mano širdis kaskart virptelėdavo. Ji nenustygo vietoje – žarstė nuorūkas peleninėje ir susimąščiusį tyrinėjo savo nagus, lyg ilgėdamasi brūžeklio. Dar blogiau. Kai aš manydavau, kad jau tikrai ją sudominau, jos akyse pamatydavau neslepiamą nuobodulį – atrodė, lyg ji galvotų, ar verta pirkti tą porą batukų, kuriuos buvo regėjusi kažkurioje vitrinoje.

– Ir tai jau viskas? – paklausė ji, pabUSDama iš svajonių ir stengdamasi sugalvoti, ką dar pasakyti. – Žinoma, aš nesmerkiu senmergių. Visai jų neniekinu. Bet nuo pasakojimų apie tas iškrypėles mane vėmti verčia. Niekaip negaliu įsivaizduoti savęs jų vietoje. Tikrai, mielas, – pridūrė ji, nes aš tikrai atrodžiau apstulbęs, juk apie ką gi, po galais, buvo tas pasakojimas, jei ne apie porą iškrypėlių senmergių.

Bet aš visai nebuvo nusiteikęs dar labiau apsikvailinti aiškindamas tą istoriją – užteko, kad padariau klaidą, kai sutikau perskaityti ją. Per savo tuščiagarbiškumą taip apsijuokęs, dabar turėjau pasmerkti savo viešnią kaip bejausmę, tuščią pamaivą.

– Beje, – paklausė ji, – ar kartais nepažįstate kokių mielių lesbiečių? Aš ieškau kambario draugės. Nesijuokite. Aš tokia iškrikusi, kad tarnaitės tiesiog neturiu už ką pasisamdyti. O lesbietės yra puikios šeimininkės, jos mėgsta namų ruošą ir tau dėl nieko nereikia sukti galvos – ir butą sutvarko, ir šaldytuvą išvalo, ir baltinius pasiunčia į skalbyklą. Holivude aš turėjau tokią kompanionę, ji vaidino kaubojų filmuose. Ją buvo praminę Vieniša Klajūne. Bet tikrai sakau jums – namuose joks vyras nebūtų jos atstojęs. Žinoma, žmonės manė, kad aš pati, matyt, truputį nenormali. Ir, žinoma, aš tokia esu. Kiekvienas juk nenormalus truputėlį. Na ir kas? Tai dar niekad neatbaidė nuo manęs vyriškio, priešingai, aš juos dar labiau traukiu. Kad ir toji Vieniša Klajūnė ji buvo

ištekėjusi du kartus. Paprastai nenormaliosios išteka tiktai kartą, vien tam, kad pakeistų pavardę. Atrodo, baisiai prašmatnu vadintis ne mis Tokia, o misis Anokia... O, negali būti! – sušuko ji, įsistebeilijusi į žadintuvą ant stalo.

– Negali būti, kad jau pusė penktos!

Langas jau mėlynavo. Rytmečio vėjelis šiureno užuolaidas.

– Kokia šiandien diena?

– Keturtdienis.

– Keturtdienis. – Ji atsistojo. – Dieve mano, – sušuko ir vėl sudejavusi atsisėdo.

– Baisu!

Nuovargis atbukino mano smalsumą. Atsiguliau ant lovos ir užmerkiau akis. Bet vis tiek negalėjau atsisvirti žingeidumui.

– O kas čia baisaus, kad ketvirtadienis?

– Nieko. Tik aš niekad negaliu atsiminti, kada jis ateina. Matote, ketvirtadieniais aš turiu suspėti į traukinį be penkiolikos devynios. Ten labai griežtai laikomasi lankymo valandų, ir jeigu nuvažiuoji dešimtą, belieka viena valanda, iki tie vargšai išvedami priešpiečių. Tik pagalvokite, priešpiečiai vienuoliktą. Galima nuvažiuoti ir antrą, ir man taip būtų patogiau, bet jis nori, kad aš atvykčiau rytą. Sako, tada jam būna gera nuotaika visą dieną. Man jau nebėra kada miegoti, – pasakė ji ir ėmė žnaibyti veiduką, kol jis paraudo. – Neišsimiegojusi atrodysiu lyg kokia džiovininkė, lyg sugriuvėlė, o tai nepadoru: mergaitė negali pasirodyti Sing Singe pažaliavusiu veidu.

– Žinoma, negali.

Pyktis dėl apysakos palengva blėso. Jį vėl sudomino mane.

– Visi lankytojai stengiasi atrodyti kuo geriausiai. Ir labai gražu, velniškai malonu, kai moterys apsivelka ką tik turi prašmatniausio. Net ir senos, ir visai neturtingos iš paskutiniųjų stengiasi atrodyti kuo gražiausiai ir kvepėti kuo maloniausiai. Ir aš myliu jas už tai. Ir vaikus myliu taip pat, ypač spalvotuosius. Tai yra vaikus, kuriuos atsiveda žmonos. Atrodo, turėtų būti liūdna, matant kalėjime vaikus, bet taip nėra: plaukuose jiems mirga kaspiniai, batukai blizga, sakytum juos atvedė valgyti ledų. Ir lankymo patalpa kartais atrodo lyg koks pobūvis. Visai ne taip, kaip rodoma kine: suprantate, žmonės niūriai šnibždasi per grotas. O čia jokių grotų, tik pertvara tarp tavęs ir jų, o vaikai gali atsistoti ant tos pertvaros ir būti pamyluojami. Jeigu nori ką nors pabučiuoti, tereikia pasilenkti per tą pertvarą. Man labiausiai patinka, kad jie taip džiaugiasi išvydę vieni kitus, tiek daug visko turi pasakyti, kad neįmanoma nuobodžiauti. Jie visą laiką juokiasi ir laiko vieni kitų rankas. Paskui būna visai kitaip, – pasakė ji, – kai aš matau juos traukiny. Jie sėdi tyliai tyliai ir stebi pro šalį tekančią upę.

Ji paėmė plaukų sruogą ir susimąščiusi prikando ją. .

– Aš jums trukdau ilsėtis! Miegokite, – pasakė ji

– Nieko. Man įdomu.

– Žinau, kad įdomu. Todėl ir noriu, kad užmigtumėt. Jei kalbėčiau toliau, tai papasakočiau apie Salį. Nesu tikra, ar tai man dera. – Ji tyliai krimsnėjo plaukų sruogą. – Jie, tiesa, niekad neperspėjo, kad niekam nepasakočiau. O tai juokinga istorija. Gal jūs apie ją parašytumėte, tik pakeitę vardus ir visa kita. Klausykite, Fredai, – tarė ji, vėl siekdama obuolio, – persižegnokite ir pabučiuokite sau alkūnę...

Galbūt akrobatai ir gali pabučiuoti sau alkūnę. Aš tik pamėginau, ir ji turėjo tuo pasitenkinti.

– Tikriausiai jūs skaitėte apie jį laikraščiuose, – pradėjo ji, kramtydama obuolį. – Jis vadinasi Salis Tomatas, ir aš kalbu žydiškai geriau, negu jis kalba angliškai. Bet jis mielas žmogėnas, baisiai dievobaimingas. Atrodytų kaip tikras vienuolis, jeigu ne auksiniai dantys. Jis sako, jog meldžiasi už mane kiekvieną vakarą. Aišku, jis niekad nebuvo mano meilužis. Ir apskritai aš jo nepažinojau, iki jis pateko į kalėjimą. Bet aš jį dievinu dabar ir jau septyni mėnesiai lankau kas ketvirtadienis. Man rodos, lankyčiau, net jeigu jis man už tai nemokėtų. Šitas supuęs, – pasakė ji ir švystelėjo apgraužtą obuolį pro langą. – Beje, aš pažinojau Salį iš matymo. Jis ateidavo į Džou Belo barą už kampo. Niekam nieko nesakydavo, tik stovėdavo lyg koks atvykėlis – kaip tie, kurie gyvena viešbutyje. Bet įdomu, kad mane jis dar tada turbūt įdėmiai stebėdavo, nes vos tik jį patupdė, nuo jo advokato atėjo telegrama, kad aš tuoj pat susisiekičiau, nes sužinosianti kai ką sau didžiai naudinga. Džou Belas parodė man laikraštį su jo nuotrauka. Gangsteris. Mafija. Visokios nesąmonės, bet vis vien jam davė penketą metų.

– Ir jūs pamanėte, kad kas nors mirdamas paliko jums visą milijoną?

– Anaiptol. Nusprendžiau, kad Bergdorfas nori atsiimti skolą. Bet surizikavau ir nuėjau pas tą advokatą. Tik abejoju, ar jis yra advokatas, nes neatrodo, kad turėtų kontorą – turbūt tik sekretorę, kuri telefonu perduoda jo atsakymus. O susitikti jis visuomet kviečia „Dešrelių dausose“ – mat jis baisiai storas, gali sukirsti iš karto dešimt dešrelių, dvi lėkštes garnyro ir visą citrininį tortą. Jis paklausė, ar nenorėčiau palinksminti vienišo žmogėno ir už tai gauti po šimtą dolerių kas savaitę. Aš atsakiau: „Klausykite, mielas, jūs ne į tą mis Golaitli kreipėtės, aš neuždarbiauju iš šalies.“ Ir honoraras manęs nesuviliojo – tiek galima uždirbti pasivaikščiojimu į pudros kambarį. Kiekvienas orus džentelmenas duoda mergaitei penkiasdešimt dolerių pudrai, o aš visada pasiprašau ir už taksi, tai yra dar penkiasdešimt. Bet tada tas advokatas pasakė, kad jo klientas yra Salis Tomatas. Jis pasakė, kad mielas Salis jau seniai žavisi manimi a la distance ir aš padaryčiau gerą darbą, jeigu sutikčiau aplankyti jį kartą per savaitę. Na, aš negalėjau pasakyti „ne“: tai buvo pernelyg romantiška.

– Aš nežinau. Man rodos, čia kažkas įtartina.

Ji nusišypsojo.

– Jūs manote, aš meluoju?

– Pirmiausia bet kam neleidžiama kalinių lankyti.

– Žinoma, neleidžiama. Jie prigalvojo visokias kliūčių. Aš esu neva jo dukterėčia.

– Tik tiek? Ir už valandos pašnekesį jis moka jums šimtą dolerių?

– Ne jis moka, o advokatas. Misteris O'Šonesis atsiunčia man pašto perlaidą, vos aš jam perduodu pranešimą apie orą.

– Man atrodo, jūs galite prisidaryti nemaža bėdos, – pasakiau jai ir užgesinau lempą. Dabar jos neberekėjo, į kambarį sruvo ryto šviesa, o balandžiai burkavo ant atsarginių laiptų

– Kodėl? – paklausė ji rimtai.

– Įstatymų kodeksuose tikriausiai yra numatyta bausmė už pasivaditimą kitu asmeniu. Juk jūs nesate jo dukterėčia. Ir ką reiškia tie pranešimai apie orą?

Ji patapšnojo sau per lūpas, slėpdama žiovilį.

– Visai nieko. Aš tik šiaip perduodu pranešimą jo sekretorei, kad misteris O'Šonesis žinotų, jog lankiausi kalėjime. Salis pasako man, ką pranešti: sakysim –

„Kuboje siaučia uraganas“ arba „Palerme sninga“. Nesirūpinkite, mielas, – tarė ji žengdama prie lovos, – aš jau seniai savarankiškai stoviu ant kojų.

Ryto šviesa, rodė, skverbėsi per ją kiaurai: kai ji užtraukė ant manęs antklodę, visa sušvito lyg perregimas kūdikis; po to atsigulė šalia manęs. .

– Neprieštarausite? Aš noriu tik valandėlę pailsėti. Ir daugiau nė žodžio! Miegokite!

Aš apsimečiau, jog miegu, ėmiau kvėpuoti giliai ir lygiai. Šalia esančios bažnyčios bokšto laikrodžio išmušė pusvalandį, paskui valandą. Buvo šešios, kai savo liesute ranka ji palietė mano petį, atsargiai, kad nepažadintų.

– Vargšas Fredas, – sušnibždėjo ji, ir man pasirodė, kad kreipiasi į mane, bet aš apsirikau. – Kur tu dabar, Fredai? Man šalta. Vėjas toks ledinis.

Jos skruostas prisiglaudė prie mano peties šilus ir drėgnas.

– Kodėl jūs verkiate?

Ji atšoko nuo manęs ir atsisėdo.

– Ak, susimildamas, nepakenčiu smalsuolių, – tarė ji eidama prie lango ir atsarginių laiptelių.

Rytojaus dieną, penktadienį, grįžęs namo prie savo durų radau prašmatnią „Čarlz ir Ko“ gėlių pintinėle ir jos vizitinę kortelę: Mis Holidei Golaitli, Keliaujanti. Antroje pusėje negrabia vaikiška rašysena buv pakeverzota:

Labai dėkui, mielas Fredai. Meldžiu, dovanokite už tą naktį. Jūs buvote tikras angelas. Tūkstantis ačiū. Holė. P. S. Daugiau Jūsų nebetrūkdysiu. Aš parašiau: Meldžiu, trukdykite! ir palikau raštelį prie jos durų su puokštele gatvėje nupirktų žibuoklių – daugiau neturėjau už ką nupirkti.

Bet ji, matyt, tuščiais žodžiais nesišvaistė, nes daugiau aš jos nei mačiau, nei girdėjau. Ir tikriausiai ji netgi užsisakė raktą nuo paradinių durų. Šiaip ar taip, naktimis ji man nebeskambino. O laikui bėgant aš ėmiau justti kažkokį neaiškų apmaudą, tarytum mane būtų palikęs artimiausias draugas. Neramus vienišumas įsiskverbė į mano gyvenimą, tačiau ankstesnių draugų aš visai nesiilgėjau. Jie dabar man atrodė lyg dietiniai valgiai be druskos ir be cukraus. Iki trečiadienio mintys apie Holę, Sing Singo kalėjimą ir Salį Tomatą, apie pasaulį, kur vyriškiai moka po penkiasdešimt dolerių pudros kambariui, taip mane persekiojo, jog nebegalėjau dirbti. Tą vakarą aš palikau raštelį jos pašto dėžutėje: Rytoj ketvirtadienis. Kitą rytą buvau apdovanotas antruoju rašteliu, brūkštelėtu ta pačia įmantria rašysena: Labai ačiū, kad priminėte. Gal užsuksite išgerti taurelės apie šeštą šįvakar?

Aš palaukiau iki dešimt po šešių, paskui prisiverčiau palaukti dar penketą minučių.

Duris man atidarė tipas, dvokias cigarais ir prastu odekolonu. Jis buvo apsiavęs aukštakulniais pusbačiais; jeigu ne tie pridėti coliai, jį būtų buvę galima palaikyti neūžauga. Ant plikos, strazdanotos, pernelyg didelės jo galvos karksojo smailios nykštuko ausys. Akutės jo buvo lyg kuniško mopso, negailestingos ir kiek iššokusios. Iš ausų ir iš nosies kyšojo plaukų kuokštai. Žandai pilkavo nuo antrądien neskustos barzdos, o ranka, kai jis pasisveikino, atrodė lyg iš kailio.

– Vaikutis vonioje, – tarė jis, mostelėjęs cigaru kito kambario link, kur girdėjosi vandens teškenimas. Kambarys, kuriame stovėjome (stovėjome todėl, kad nebuvo ant ko atsisėsti), atrodė taip, lyg į jį būtų tik ką įsikraustyta. Sakytum čia dar turėjo kvepėti dažais. Lagaminai ir neišpakuotos dėžės buvo vieninteliai baldai. Dėžės atstojo stalus. Ant vienos stovėjo sumaišytas martinio kokteilis, ant kitos – lempa, patefonas, rudasis Holės katinas ir vaza su geltonomis rožėmis. Knygų lentynose, kurios užėmė visą sieną, buvo tik keliolika knygų. Aš iš karto jaukiai pasijutau šiame kambaryje, man patiko toks laikinos buveinės vaizdas. :

Tas tipas krenkštelėjo:

– Jūs kviestas?

Mano linktelėjimas jam pasirodė netikras. Šaltos jo akutės raižė mane lyg skalpeliu, darydamos tikslus tiriamuosius pjūvius.

– Čia ateina daugybė tokių, kurių niekas nekvieta. Seniai pažįstate vaikutį?

– Nelabai.

– Vadinas, jūs neseniai pažįstate mergytę?

– Aš gyvenu virš šio buto.

Mano atsakymas pakankamai jį nuramino.

– Jūsų butas toks pat?

– Daug mažesnis.

Jis nukrėtė pelenus ant grindų.

– Čia tikras šiukšlynas. Tiesiog neįtikima. Bet vaikutis nemoka gyventi net tada, kai turi pinigėlių.

Jis kalbėjo su pertrūkais, žodžiai skambėjo lyg metaliniai, sakytum tarškėjo teletaipas.

– Tai kaip jūs manote, tokia ji ar ne tokia? – paklausė jis.

– Kokia „tokia“?

– Nepatikima.

– Aš taip nemanau.

– Ir apsirinkate. Jinai nepatikima. Bet, antra vertus, jūsų tiesa. Ji nėra nepatikima, nes ji nuoširdžiai nepatikima. Ji tiki visomis tomis nesąmonėmis, kurias įsikalė į galvą. Ir nebandykite jos perkalbėti. Aš mėginau, su ašaromis akyse įtikinėjau. Benis Polanas, visur gerbiamas Benis Polanas bandė. Benis ketino susituokti su ja, bet ji nesutiko. Benis tūkstančius išleido siuntinėdamas ją pas psichiatrus. Net ir tas garsusis, tas, kuris kalba tik vokiškai, vyruti, net ir tas iškėlė baltą vėliavą. Niekaip neišmuši jai iš galvos tą, – jis sugniaužė kumštį, lyg norėdamas sutraiškyti kažką nematomą, – idėjų. Pamėginkite kada nors. Tegų jinai papasakos jums, kokias nesąmones yra įsikalus. Tik neužmirškite, – pridūrė jis, – aš myliu vaikutį. Visi ją myli, bet daug yra ir tokių, kurie nemyli. O aš myliu. Aš nuoširdžiai myliu vaikutį. Aš esu jautrus, štai kodėl. Reikia būti jautriam, reikia turėti poetinę gyslelę – kitaip jos neįvertinsi. Bet pasakysiu jums teisybę. Dėl jos gali iš kailio išsinerti, o ji tau – špygą. Na, pavyzdžiui, kas ji yra šiandien? Ogi tokia pat kaip ir visos tos, apie kurias skaitome laikraščiuose... kurios baigia gyvenimą iki dugno išgėrusios buteliuką migdomųjų. Aš pats tai mačiau jau tiek kartų, kad jums neužtektų ir kojų pirštų suskaičiuoti. Ir tos mergiščios nebuvo kvanktelėjusios. O ji – kvanktelėjusi.

– Bet jauna. Ir prieš akis jai dar ilga jaunystė.

– Jeigu turite galvoje ateitį, tai ir vėl apsirinkate. Prieš porą metų ten, Holivude, buvo laikas, kai viskas galėjo kitaip pakrypti. Jai pūtė palankūs vėjai, ja buvo susidomėję,

ji galėjo net filmuotis. Bet jei jau kartą pasisekė, tai nėra ko spyriotis. Paklauskite Luizą Reiner. O Reiner buvo žvaigždė. Žinoma, Holė nebuvo žvaigždė. Ji taip ir nenužengė toliau bandomųjų filmavimų. Bet visa tai buvo iki „Daktaro Vaselio istorijos“. O tada ji tikrai galėjo filmuotis. Aš žinau, nes aš ją ir prastūmiau. – Jis parodė į save cigaru. – Aš, O. Dž. Bermanas.

Jis laukė, kad sutirpčiau prieš jį iš susižavėjimo, ir nesunku būtų buvę padaryti jam tą malonumą – dėl to man nei šilta, nei šalta, bet visa bėda, kad aš nebuvo nė girdėjęs apie O. Dž. Bermaną. Pasirodo, jo būta aktorių paieškos agento Holivude.

– Aš pirmas atkreipiau į ją dėmesį. Dar Santa Anitoje. Matau, kasdien maišosi dansinge. Ir susidomėjau – profesiniais sumetimais. Išsiklausinėjau. Pasirodo, ji kažkokio žokėjo nuolatinė, gyvena su tuo nenaudėliu. Per kitus pasakiau tam žokėjui: „Liaukis, jeigu nenori turėti reikalų su policija!“ Supraskite, vaikučiui tik penkiolika. Bet ji elegantiška: puiki, už širdies griebia. Net ir su tais storais akiniais, net ir tada, kai ima tarškėti ir žmogus nesupranti, ar ji neturtinga kalnų kaimietė, ar per fermas keliaujanti sezonininkė, ar dar kas. Tai ir neišsiaiškinau, iš kur ji atsirado. Turbūt niekas ir nesužinos. Meluoja kaip kipšas. Tikriausiai ir pati jau užmiršo, iš kur ji. Bet mes plūkėmės visus metus, kol apšlifavome jos tartį. Ir ko tik nedarėme! Galiausiai ėmėme mokytį prancūzų kalbos. Kai ji pradėjo mėgdžioti prancūzų kalbos tarimą, netrukus galėjo pamėgdžioti ir teisingą anglišku žodžių tarimą. Mes tempėme ją ant Margaretos Salivan kurpalio, bet ji turėjo ir ką savo, žmonės ja susidomėjo, dideli žmonės, ir galų gale Benis Polanas, garbus žmogus Benis, pareiškė norįs ją vesti. Apie ką gi daugiau gali svajoti aktorių paieškos agentas? Ir tada žybt! „Daktaro Vaselio istorija“. Ar matėte tą filmą? Su Sesiliu de Miliu, Gariu Kuperiu. Viešpatie! Aš plėšausi, viskas jau sutarta: ji ruošiasi bandomajam filmavimui – turi vaidinti daktaro Vaselio slaugę. Na, vieną iš jo slaugių. Ir štai tau: dzin! – skamba telefonas. – Mano pašnekovas paėmė įsivaizduojamą telefono ragelį ir prisidėjo prie ausies. – Ji sako: „Čia aš, Holė.“ Aš sakau: „Balandėle, blogai girdisi. Atrodo, lyg iš toli kalbėtum“. Ji sako: „Aš kalbu iš Niujorko.“ Aš užrinku: „Ką, po velnių, tu veiki tame Niujorke, jeigu šiandien sekmadienis, o rytoj tau bandomasis filmavimas?!“ O ji: „Aš Niujorke todėl, kad niekad nesu buvusi Niujorke.“ Aš vėl šaukiu: „Sėsk, velniai rautų, į lėktuvą ir greičiau skrisk čia!“ O ji: „Nenoriu.“ Aš klausiu: „Kas tau šovė į galvą, lėlyte?“ Ji atsako: „Jūs norite, kad viskas išeitų kaip reikiant, o aš to nenoriu.“ Aš tada sakau: „Na, tai kokio velnio tu nori?“ Ji vėl atšauna: „Kai pati tai sužinosiu, jums pirmam pasakysiu.“ Dabar jūs suprantate, ką aš turėjau galvoje sakydamas „o ji tau – špygą“.

Rudasis katinas nušoko nuo dėžės ir pasitrynė į ją koją. Žmogus pakėlė katiną bato galu ir švystelėjo į šalį. Žiūrėti į tai koku, bet jis, matyt, buvo taip suirzęs, kad katinas jam tiesiog neegzistavo.

– Ar šito ji nori? – tarė jis, išskėstom rankom parodydamas visą kambarį. – Visokių tipų, kurių niekas nekviatė? Gyventi iš numestų pinigų? Šlaistytis su visokiais valkatomis? Gal ji dar tikisi ištekėti už Rasčio Trolerio? Gal už tai jai dar reikėtų ordiną prisegti? – jis iširdęs nutilo.

– Deja, aš nepažįstu to Trolerio.

– Jeigu nepažįstate Rasčio Trolerio, tai ir apie vaikutį ne kažką žinote. Blogi reikalai, – tarė jis ir čekstelėjo liežuviu didžiulėje savo galvoje. – Aš vyliausi, kad jūs darote jai įtaką. Gal galėtumėte pristabdyti vaikutį, kol dar ne per vėlu.

– Bet jums atrodo, kad jau vėlu.

Jis išpūtė žiedą dūmų, palaukė, kol jie išsisklaidė, ir nusišypsojo. Šypsena pakeitė jo veidą, padarė jį lyg švelnesnį.

– Aš dar galiu padėti, ji galėtų vėl filmuotis. Jau minėjau jums, – pridūrė jis, ir dabar tai nuskambėjo įtikinamai, – aš nuoširdžiai myliu vaikutį.

– Ką tu ten pliauški apie mane, gerbiamasis Bermanai? – šiaip taip susisupusi rankšluosčiu, Holė išlepsėjo į kambarį, palikdama šlapių kojų pėdsakus ant grindų.

– Kaip ir visada. Kad tu kvanktelėjusi.

– Fredas jau tai žino.

– Bet tu nežinai.

– Uždek man cigaretę, mielasis, – paprašė Holė, nusitraukdama maudymosi kepuraitę ir purtydama plaukus. – Aš prašiau ne tavęs, Bermanai. Tu toks drimba ir surūgėlis!

Ji paėmė katiną ir užsimetė sau ant peties. Jis atsitūpė, balansuodamas lyg paukštis ant laktos, ir nagais įsikibo jai į plaukus lyg į siūlų kamuolį. Ir vis dėlto, nepaisant meilaus glaustymosi, katinas buvo niaurus, su galvažudišku pirato snukiu. Vietoj vienos akies buvo gleivėta dėmė, o kita piktai žiburiavo.

– Bermanas yra drimba, – pasakė ji man imdama cigaretę, kurią jai uždegiau. – Bet jis žino klaidingai daug telefono numerių. Koks Deivido O. Selzniko numeris, Bermanai?

– Liaukis.

– Aš nejuokauju, mielasis. Aš noriu, kad jam paskambintum ir pasakytum, koks genijus mūsų Fredas. Jis yra prirašęs krūvas nuostabiausių apysakų. Na, neraudonuokite, Fredai. Jūs nesakėte, jog esate genijus – aš pasakiau. Bermanai, ką tu gali padaryti, kad Fredas taptų turtingas?

– Gal leistum man pačiam su Fredu tai išspręsti.

– Atsimink, – pasakė ji išeidama, – aš esu Fredo agentė. Ir dar: jeigu šūktelėsiu, ateik – užtrauksi man užtrauktuką. Ir jei kas pasibels – įleisk.

Beldėsi vienas po kito. Per penkiolika minučių kambarys prigužėjo vyriškių. Keletas jų buvo uniformuoti. Pastebėjau porą karininkų jūreivių ir vieną aviacijos pulkininką. Bet juos nustelbė žilstelėję atvykėliai, jau nepriklausą šaukiamųjų amžiui. Svečių niekas nesiejo, nebent tik tai, kad visi buvo nebejauni – jie atrodė kaip svetimi tarp svetimų. Ir tikrai, kiekvienas įėjusysis stengėsi paslėpti veide apmaudą, kad čia mato kitus. Sakytum šeimininkė būtų išdalijusi daugybę kvietimų, lakstydama po įvairius barus. O gal taip ir buvo. Tačiau, iš pradžių pasiraukę, jie nemurmėdami įsitraukė į pašnekesius, ypač O. Dž. Bermanas, kuris su džiaugsmu prisidėjo prie svečių, kad išvengtų pokalbio apie mano galimybes prasismelkti į Holivudo scenaristus.

Aš likau vienas ties knygų lentynomis. Daugiau negu pusė knygų ten buvo apie arklius, o kitos apie beisbolą. Apsimetęs, jog susidomėjau „Arklių ypatybėmis ir kaip jas vertinti“, galėjau patogiai stebėti Holės bičiulius.

Netrukus vienas iš jų patraukė mano dėmesį. Jis buvo trisdešimties keturiasdešimties metų, o atrodė kaip rubuilis vaikas, nors talentingam siuvėjui beveik pavyko užmaskuoti jo putnų užpakalį, kuris taip ir prašėsi beržinės košės. Jo kūnas buvo tarsi visai be kaulų. Apskritas lyg blynas, dailių miniatiūrinių bruožų veidas atrodė nepaliestas laiko ir nuodėmės. Sakytum užgimęs jis tik plėtėsi, o ne augo, nes jo be raukšlės oda panėšėjo į išpūstą balioną. Lūpytės buvo pamaiviškai sučiauptos kaip lepūnėlio – atrodė, jis tuoj pravirks ir ims aikštytis. Bet mane sudomino ne jo išorė –

žmonės, neišaugę iš kūdikio išvaizdos, ne tokia jau retenybė. Į akis pirmiausia krito vyruko elgesys, nes jis elgėsi taip, lyg būtų čia šeiminkas. Kaip koks nenuilstantis aštuonkojis plakė martinio kokteilius, pažindino svečius, keitė plokšteles. Tiesą sakant, beveik visą laiką jam įsakinėjo pati šeiminkė: „Rasti, būk toks geras! Rasti, gal malonėtum!“ Jeigu jis buvo ją įsimylėjęs, tai savo pavydą laikė pažabojęs. Pavydus vyriškis būtų nesusivaldęs stebėdamas, kaip ji striksi po kambarį, viena ranka nešiodama savo katiną, o kita pataisydama dažnam kaklaraištį ar nuimdama nuo atlapo dulkelę. Aviacijos pulkininkas segėjo medalį, kurį jinai tiesiog nublizgino.

Tas vyriškis vadinosi Raterfordas („Rastis“) Troleris. 1908 metais jis neteko abiejų tėvų: tėvas tapo vieno anarchisto auka, motina nepakėlė šio smūgio, ir ta dviguba nelaimė padarė Rastį našlaičiu, milijonieriumi bei garsenybe jam tebūnant penkerių. Nuo to laiko jo vardas nuolat buvo minimas sekmadieniniuose laikraščiuose ir su didžiuliu triukšmu nuskambėjo tada, kai, būdamas dar mokinys, Rastis užtraukė bausmę savo globėjui krikštatėviui – šis, apkaltintas sodomija, buvo areštuotas. Po to bulvariniai laikraščiai plačiai rašė apie Trolerio vedybas ir skyrybas. Pirmoji jo žmona, prisiteisusi alimentus, nukeliavo pas dangiškojo tėvo varžovą. Antroji žmona niekuo nepagarsėjo, bet trečioji jam iškėlė ištuokos bylą Niujorko valstijoje, pateikusi visą glėbį įdomiausių parodymų. Su paskutiniąja misis Troler jis pats išsituokė, apkaltinęs tu, kad ji sukėlusį maištą jo paties jachtoje ir išsodinusi jį Drai Torguso saloje. Po to jis visą laiką buvo kavalierius, bet prieš karą, matyt, pasipiršo Junitai Mitford – bent sklido gandas, jog jis pasiuntęs jai telegramą, siūlydamasis ją vesti, jeigu ji neištekėsianti už Hitlerio. Dėl šito,ėjo kalbos, Vincelis pavadinęs jį naciū. Dėl šito ir dėl to, kad jis lankė mitingus Jorkvilyje.

Viso to man niekas nepasakojo – apie tai aš perskaičiau „Beisbolo vadove“, kuri Holė, matyt, laikė savotišku albumu laikraščių iškarpoms dėti. Čia tarp lapų buvo prikaišiota straipsnių iš sekmadieninių laikraščių ir iškarpų su žinutėmis iš vietinės kronikos. Rastis Troleris ir Holė Golaitli dviese ložėje per premjerą „Veneros prisilietimas“.

Holė priėjo iš užpakalio ir pamatė mane skaitantį: Mis Holidei Golaitli, kilusi iš Bostono Golaitlių, paverčia švente kiekvieną šimtaprocentinio milijonieriaus Rasčio Trolerio dieną.

– Stebitės mano populiarumu ar esate tik beisbolo mėgėjas? – paklausė ji užsidėdama juodus akinius tuo momentu, kai pažvelgė man per petį.

Aš ją paklausiau:

– Koks šiandien buvo pranešimas apie orą?

Ji mirktelėjo man, bet be jokio linksmumo, tai buvo perspėjimas.

– Aš baisiai mėgstu arklius, bet beisbolo nekenčiu, – tarė ji, ir jos balsas skambėjo taip, tarsi ji būtų prašiusi visiškai užmiršti, ką man buvo užsiminusi apie Salį Tomatą. – Koktu būna, kai klausausi beisbolo per radiją, bet reikia – bendram išsilavinimui. Su vyrais taip mažai apie ką gali šnekėti. Jeigu ne beisbolas, vadinasi, arkliai, o jeigu jo neįaudina nei viena, nei kita – vargas man: jo neįaudina ir moterys. O ar jūs susitarėte su Bermanu?

– Taip, išsiskyrėme abu patenkinti.

– Tai puiki proga, patikėkite manimi.

– Aš tikiu jumis. Bet ką man pasiūlyti, kad ir jam būtų puiki proga?

Ji nesiliovė:

– Eikite ir įtikinkite jį, kad jis ne taip jau komiškai atrodo. Jis iš tikrųjų gali jums padėti, Fredai.

– Bet pati jo paslaugomis nepasinaudojote. – Ji pažiūrėjo į mane nustebusi, ir aš paaiškinau: – „Daktaro Vaselio istorija“.

– Jis vis dar nesiliauja? – tarė ji ir dirstelėjo į Bermaną meilingu žvilgsniu. – Ir ne be pagrindo, aš turėčiau jaustis kalta. Ne dėl to, kad jie būtų davę man vaidmenį ar kad aš būčiau jam tikusi: jie nebūtų davę ir aš nebūčiau jo įveikusi. Jeigu ir jaučiuosi kalta, tai, man rodos, tik dėl to, kad leidau jam gyventi iliuzijomis, kai pati jokių iliuzijų jau nebeturėjau. Aš tik vogiau jų laiką, kad pati šiek tiek apsitrinčiau. Aš juk puikiai žinojau, jog kino žvaigžde netapsiu. Tai pernelyg sunku, o jeigu turi nors kiek proto, net ir koktu. Man stinga nepilnavertiškumo komplekso – taip tik manoma, kad kino žvaigždė turi būti turtinga, sodri asmenybė; iš tikrųjų ji turi visai nebūti asmenybė. Nemanykite, kad aš nenoriu būti turtinga ir išgarsėti. Tatai labai rimtai įeina į mano planus, ir vieną gražią dieną taip bus, bet noriu, kad ir tada neprarasčiau savojo „aš“. Noriu būti vis ta pati aš, kai vieną gražų rytą nubusiu ir eisiu pusryčiauti pas Tifanį. Bet jūs neturite taurelės, – tarė ji pastebėjusi, kad mano rankos tuščios. – Rasti, gal paduotumėte mano bičiuliui kokteilio!

Holė vis tebeglaudė prie savęs katiną.

– Vargšelis! – kalbėjo kasydama jam galvą. – Vargšelis, net vardo neturi. Truputį nepatogu, kad jis be vardo. Bet aš neturiu teisės kaip nors jį pavadinti – turės palaukti, ligi tikrai kam priklausys. Mudu atsitiktinai susitikome prie upės vieną dieną, mes vienas kitam nepriklausome: jis – sau, aš – irgi sau. Nenoriu nieko turėti, iki susirasiu savo vietą – kuriai priklausysiu ir aš pati, ir mano daiktai. Dar nežinau, kur būtent toji vieta, bet kaip ji atrodoys, žinau.

Ji nusišypsojo ir paleido katiną ant grindų.

– Ji bus panaši į Tifanio rūmus, – kalbėjo ji toliau. – Ne dėl to, kad būčiau pamišus dėl brangakmenių. Deimantus labai mėgstu. Bet tuščias dalykas nešioti deimantus, kol tau nėra keturiasdešimties. Ir net keturiasdešimt turint rizikinga. Deimantai tinka tik senėms. Tokioms kaip Marija Uspenskaja. Raukšlės ir kaulai, balti plaukai ir deimantai – o man laukti nėra kada. Bet ne todėl aš iš galvos einu dėl Tifanio rūmų. Klausykite, ar jums užaina tokios dienos, kai sau vietos nerandi?

– Kai esti liūdna?

– Ne, – atsakė ji iš lėto. – Ne, liūdna pasidaro, kai imi storėti ar kai pernelyg ilgai lyja. Tada ilgu būna, ir tiek. Bet kai vietos nerandi – tiesiog siaubas! Darosi baisu, velniškai prakaituoji, bet ko bijai, nežinai. Tik jauti, kad kažkas baisaus greit nutiks, nežinai kas. Ar tokią būseną kada išgyvenote?

– Gana dažnai. Kai kas tai vadina vokišku žodžiu Angst.

– Gerai, Angst. Ir ką jūs tada darote?

– Na, taurelė padeda.

– Aš tai mėginau. Mėginau ir aspiriną. Rastis mano, kad man reikėtų rūkyti marihuaną, ir kurį laiką aš taip dariau, bet nuo jos tik kikenti imu. Aš įsitikinau, kad geriausia būna, jei tuoj pat sėdu į taksi ir važiuoju tiesiai pas Tifanį. Ten taip ramu, žmonės tokie orūs – ir iš karto apsiraminu. Argi gali kas bloga atsitikti, kur tiek malonių žmonių, vilkinčių dailius kostiumus, kur taip maloniai kvepia sidabru ir aligatorių odos piniginėmis. Jeigu rasčiau tokią vietą, kur galima būtų gyventi ir kur jausčiausi taip kaip

pas Tifanį, nusipirkčiau baldų ir duočiau katinui vardą. Maniau, gal po karo mes su Fredu...

Ji pakėlė ant kaktos juodus akinius, ir jos įvairiaspalvės akys – pilkos su mėlynomis ir žaliomis dėmelėmis – prisimerkė, lyg ji būtų žiūrėjusi į tolį.

– Kartą buvau Meksikoje, – tarė ji. – Puiki šalis arkliams auginti. Mačiau tokią vietelę prie jūros. Fredas išmano apie arklius.

Rastis Troleris priėjo su martinio taure ir padavė nė nepažvelgęs į mane.

– Aš alkanas, – paskelbė jis, ir jo balse, tokiam pat neišsivysčiusiame kaip ir jis pats, pasigirdo apmaudingas vaikėzo inkštimas, lyg jis būtų priekaištavęs Holėi.

– Jau pusė aštuonių, ir aš esu alkanas. Tu gi žinai, ką sakė daktaras.

– Taip, Rasti, aš žinau, ką sakė daktaras.

– Na tai baik viską ir eime!

– Aš noriu, kad tu būtum mandagus, Rasti, – tarė ji švelniai, bet jos valdingame balse jautėsi grasinimas nubausti, ir Rasčio veidas keistai paraudo iš pasitenkinimo ir dėkingumo.

– Tu nebemyli manęs, – pasiskundė jis, lyg jiedu būtų buvę vieni.

– .Negalima mylėti neklaužados.

Matyt, jis išgirdo tai, ką norėjo; jos žodžiai, atrodė, jį ir sujaudino, ir nuramino. Bet jis vis tiek tęsė toliau, lyg tai būtų buvusi kokia ceremonija:

– Tai tu mane myli?

Ji papplekšnojo jam per petį.

– Žiūrėk savo darbo, Rasti. O kai aš būsiu pasiruošusi, eisime valgyti ten, kur norėsi.

– Į kinų kvartalą?

– Bet jokių kepsnių su saldžiarūgščiu padažu tu negausi. Juk žinai, ką daktaras sakė.

Kai jis patenkintas, siūbuodamas į šalis, grįžo prie svečių, aš nesusilaikiau Holėi nepriminęs, kad ji neatsakė į jo klausimą.

– Jūs jį mylite?

– Aš jums sakiau, kad galima prisiversti mylėti kiekvieną. Be to, jo buvo tokia bjauri vaikystė.

– Jeigu ji buvo tokia bjauri, tai kodėl jis iš jos niekaip neišbrenda?

– Pakrutinkite smegenis. Nejau nematote, jog Rasčiui smagiau jaustis vystyklusose negu su sijonu. Kitos išėities jis neturi. Tik labai jautriai į tai reaguoja. Mėgino nudurti mane desertiniu peiliu, kai pasakiau, jog jis turi subręsti, surimtėti, pastoviai įsikurti ir imti vaidinti orų namų šeimininką. O kol kas aš ėmiausi jį globoti. Nieko baisaus, jis nekenksmingas ir moteris laiko lėlėmis tiesiogine šio žodžio prasme.

– Ačiū Dievui.

– Na, jeigu tokie būtų visi vyrai, vargu ar aš dėkočiau Dievui.

– Ne, sakau, ačiū Dievui, kad nesiruošiate ištekėti už misterio Trolerio.

Ji kilstelėjo antakį.

– Beje, aš neapsimetu, jog nežinau, kad jis turtingas. Net ir Meksikoje žemės sklypas kainuoja. O dabar, – tarė ji mostelėdama, – eime, pasikalbėsime su Bermanu.

Aš delsiau, mano protas ieškojo dingsties, kaip tai atidėti. Staiga sugalvojau:

– Kodėl Keliaujanti?

– Ar ant mano vizitinės? – paklausė ji sutrikusi. – Jums atrodo juokinga?

– Nejuokinga. Tik žadina smalsumą.

Ji gūžtelėjo pečiais.

– Pagaliau iš kur man žinoti, kur gyvensiu rytoj? Todėl ir pasakiau – tegul užrašo Keliaujanti. Vis tiek tos vizitinės – tik pinigų išmetimas. Bet jaučiau, jog turiu iš jų nupirkt bent kokį menkniekį. Jos iš Tifanio. – Ji siektelėjo mano martinio, kurio aš taip ir neparagavau, išgėrė taurę dviem gurkšniais ir paėmė man už rankos.

– Liaukitės spyriojęsis. Jums reikia susibičiuliauti su Bermanu.

Mums sutrukdė pasirodžiusi nauja viešnia. Tai buvo jauna moteris. Ji įlėkė į kambarį kaip vėjas, kaip besiplaikstančių šalių ir skambančio aukso sūkurys.

– H–h–Holė, – pratrūko ji artindamasi ir grasindama pirštu, – ak, tu nevalyvoji g–g–gobšuo! Laikai čia uždariusi tiek p–p–puikių v–v–vyrų!

Ji buvo daugiau negu šešių pėdų, aukštesnė už daugelį vyriškių ten. Tie išsitiesė ir įtraukė pilvus, tarsi stengdamiesi prilygti jai ūgiu..

– Ko jums čia reikia? – paklausė Holė, ir jos lūpos įsitempė lyg styga.

– Na–gi, n–n–nieko, paukšte. Aš viršuje dirbau su Juniošiu. Ruošėme kalėdinę medžiagą labdarybės lo–lo–terijai. Bet jūs, atrodo, pykstate, paukšte? – Ji dosniai nusišypsojo svečiams. – O jūs, v–v–vyrukai, nepykstate, kad išbroviau į jūsų p–p–pobūvį?

Rastis Troleris sukikeno. Jis suėmė ją aukščiau alkūnių, lyg norėdamas pasigėrėti jos muskulais, ir paklausė, ar nesutiktų išgerti.

– Žinoma, sutikčiau, – atsakė ji. – Įpilkite man taurelę. :

Holė pareiškė:

– Viskio nėra.

Aviacijos pulkininkas tuoj pat pasisiūlė nubėgti ir parnešti butelį.

– Na ką jūs! Nereikia jokio l–l–lakstymo. Man gerai ir amoniakas. Holė, meilute, – tarė atėjusioji, kiek stumtelėdama Holę, – nesirūpink manimi. Aš galiu ir pati prisistatyti.

Ji pasilenkė virš O. Dž. Bermano, ir jo akys, kaip ir daugelio žemų vyrų, kai jie susiduria su aukšta moterimi, apsitraukė godulio migla.

– Aš esu M–m–megė V–v–vaildvud iš Vaildvudo, Arkanzase. Yra tokia kalnuota vietovė.

Tai buvo panašu į šokį: Bermanas darė kojomis įvairiausias figūras, neprisileisdamas artyn konkurentų. Bet pagaliau jis turėjo nusileisti ketvertui partnerių, kurie gurkčiojo jos išmikčiotus sąmojus kaip balandžiai paskrudintus kukurūzus. Jos pasisekimas buvo visai suprantamas, nes jai pavyko įveikti savo bjaurumą, o tai, nors ir paradoksalu, dažnai imponuoja labiau negu tikras grožis. Užuoat sumaniai ir skoningai rengusis, ji griebėsi gudrybės – stengėsi išryškinti savo trūkumus. Drąsiai pripažįstamos ydos tapo jos privalumais. Batelių kulniukai, dar labiau ją didina, buvo tokie aukšti, kad einant kulkšnys virpėjo. Plokščia krūtinė stipriai suveržta, nors ir taip matei, kad į pliažą ji galėtų eiti vien su trumpikėmis. Lygūs atgal sušukuoti plaukai pabrėžė jos liesumą, kuris ir taip metėsi į akis, ir įkritusį it vitrinos modelio veidą. Net mikčiojimas, nors ir įgimtas, tačiau truputėlį demonstruojamas, jai tiesiog tiko. Mikčiojimas jai buvo tikra brangenybė: dėl to jos banalybės skambėdavo kažkaip įdomiai, be to, ji, tokia aukšta ir pasitikinti savimi, žadino besiklausantiems vyriškiams globėjiškus jausmus. Pavyzdžiui,

Bermanas apmirė lyg stabo ištiktas, kai jinai jį paklausė: „K–k–kas man p–p–pasakys, k–k–kur yra tualetas?“ O atsipeikėjęs pasisiūlė ją palydėti.

– Be reikalo, – įsiterpė Holė. – Jinai ten buvusi ir žino, kur jis yra.

Holė tuštino pelenines. Kai Megė Vaildvud išėjo, ji iškratė dar vieną ir atsidususi tarė:

– Kaip baisiai gaila!

Ji palaukė, kol vyriškių veiduose pasirodys smalsi išraiška, ir ją pastebėjusi tęsė:

– Ir taip paslėpta. Sakytum, iš karto turi kristi į akis. Bet, dievaži, ji atrodo visai sveika. Ir netgi švari. Tatai ir nuostabiausia. Negi jūs pasakytumėt, – paklausė ji užjaučiamai, į nieką atskirai nesikreipdama, – kad ji neatrodo švari?

Kažkas užsikosėjo, kai kurie gurkštelėjo iš taurių. Laivyno karininkas, ligi tol laikęs Megės Vaildvud stiklą, pastatė jį.

– Bet aš girdėjau, – pridūrė Holė, – kad daug merginų pietinėse valstijose kenčia nuo to.

Ji grakščiai truktelėjo petukais ir nuėjo į virtuvę ledo.

Megė Vaildvud grįžusi negalėjo suprasti, kodėl staiga dingo palankumas jai. Jos vėl pradėtas pokalbis lyg žalios malkos rūko, bet niekaip neišidėgė. Dar baisiau – svečiai vienas po kito atsisveikino nė nepasiteiravę, koks jos telefono numeris. Aviacijos pulkininkas pasišalino, vos tik ji spėjo nususukti. To jau buvo per daug: juk jis tik ką kvietė ją kartu pavakarieniauti. Staiga ji patrako. Bet džinas toks pat žalingas koketei kaip ašaros – dažytoms blakstienoms, ir visas jos žavumas iš karto dingo. Ji tūžo ant visų. Apšaukė šeimninę Holivudo išsigimėlę. Senyvam, jau penktą dešimtį einančiam vyriškiui pasiūlė pasiboksuoti. Bermanui pasakė, kad Hitleris teisus. Užsiutino Rastį Trolerį, įvariusi jį į kertę.

– Žinai, ką aš tau padarysiu, – pareiškė jam visai nebemikčiodama. – Aš nutempsiu tave į zoologijos sodą ir sušersiu jakui.

Jis, atrodė, būtų neprieštaravęs, bet turėjo nusivilti – jinai susmuko ant grindų ir ėmė kažką murmėti panosėje.

– Gana, bjaurybe! Stokis! – paliepė Holė, atkišdama jai pirštines.

Paskutiniai svečiai jau laukė prie durų, bet „bjaurybė“ nesijudino, ir Holė pažvelgė į mane maldaujančiu žvilgsniu.

– Būk angelas, Fredai, a? Įsodink ją į taksį. Ji gyvena Vinslove.

– Gyvenu Barbizone. Ridžentas 4–5700. Paklauskite Megės Vaildvud.

– Jūs tikras angelas, Fredai.

Ir jie išėjo. Kai pagalvojau, kaip reikės nudreifuoti šitą amazonę į taksį, iškart dingo visas pyktis. Bet Megė pati atėjo man į pagalbą. Ji atsistojo ant kojų savo jėgomis ir įsispoksojo į mane iš savo aukštybių.

– Eime, gandrai. Paieškosime laimės balionėlio! – ištarė ji ir išsitiesė paslika kaip nukirstas ažuolas.

Pirmoji mano mintis buvo bėgti daktaro, bet patikrinęs pulsą pamačiau, kad jis visai normalus, o kvėpavimas lygus. Ji paprasčiausiai miegojo. Radęs pagalvėlį, pakišau po galva ir palikau ją saldžiai sapnuoti.

Kitą popietę susidūriau su Holė ant laiptų.

– Ech jūs! – sušuko ji skubėdama pro mane su vaistų ryšulėliu. – Guli dabar čia, ko gero, su plaučių uždegimu. Pagirios niekaip neišgaruoja. Nors ant sienų lipk!

Iš to supratau, kad Megė Vaildvud tebėra jos bute, bet kodėl Holė staiga tapo tokia stublinančiai gailėstinga, sužinoti nespėjau.

Šeštadienį ši paslaptis pasidarė dar didesnė. Pirmiausiai į mano duris pasibeldė tasai iš Pietų Amerikos. Per apsirikimą, nes jis teiravosi mis Vaildvud. Šiai klaidai ištaisyti prireikė kiek laiko, nes mes vienas kitą sunkiai supratome, bet per tą laiką aš juo susižavėjau. Jis buvo gražaus sudėjimo, rusva jo galva ir matadoro figūra atrodė taip taisyklingai ir tobulai kaip obuolys ar apelsinas – žodžiu, kaip tikrai nusisekęs gamtos kūrinys. Be to, tarsi papuošalas jam buvo dailus angliškas kostiumas, stiprus odekolono kvapas ir drovi laikysena, tokia neįprasta Pietų Amerikos gyventojui.

Antrą kartą susidūriau su juo dar tą pačią dieną. Buvo jau pavakarė, ir aš sutikau jį eidamas pietauti. Jis atvažiavo taksi, ir vairuotojas net susirietęs padėjo jam tempti į viršų visą krūvą lagaminų. Tai man vėl davė peno apmąstymams; iki sekmadienio aš net pavargau nuo visokių spėlionių.

Tada aplinkybės ir susikomplicavo, ir kiek paaiškėjo.

Sekmadienį buvo bobų vasaros diena, saulė maloniai kaitino, mano langas buvo atvertas, ir aš girdėjau balsus nuo atsarginių laiptų. Ten, balkone, tysojo, pasiklojusios antklodė, Holė ir Megė, o tarp jų tupėjo katinas. Jų plaukai, ką tik išplauti, karojo šlapiomis sruogomis, abi buvo užsiėmusios: Holė lakavosi kojų nagus, Megė mezgė megztinį. Kalbėjo Megė:

– Jeigu nori žinoti, tu esi l–l–laiminga. Bent jau vieną pranašumą turi Rastis: jis – amerikietis.

– Dėl to man nei šilta, nei šalta.

– Brangute, juk dabar karas.

– O kai jis baigsis, tiek ir matys jie mane čia.

– Aš kitaip į tai žiūriu. Aš d–d–didžiuojuosi savo šalimi. Mano giminėje vyriškiai buvo narsūs kariai. Senelio Vaildvudo statula stovi pačiame Vaildvudo centre.

– Fredas irgi kareivis, – tarė Holė, – bet abejoju, ar jam kada pastatys statulą. O gal ir pastatys. Sako, kuo kvailėsnis, tuo narsesnis. Jis gi kvailokas.

– Ar Fredas – tai tas vyrukas, kuris gyvena virš tavęs? Nemaniau, kad jis kareivis. Bet atrodo tikrai kvailas.

– Smalsus, o ne kvailas. Baisiai nori pamatyti, kas dedasi už svetimo lango. O juk kiekvienas, kuris stovi prispaudęs nosį prie stiklo, gali pasirodyti kvailas. Tačiau jis ne tasai Fredas. Fredas yra mano brolis.

– Tai tu savo k–k–kūną ir k–k–kraują vadini kvailiu?

– Jei kvailas, tai kvailas.

– Na, taip kalbėti blogas tonas. Juk tas vyrukas kariauja ir už tave, ir už mane, ir už mus visus.

– Gal tu mitinge?

– Aš tik noriu, kad tu suprastum mane. Mėgstu pajuokauti, bet g–g–gilumoje esu rimtas žmogus. Didžiuojuosi, jog esu amerikietė. Štai kodėl man gaila Chosė. – Ji padėjo virbalus. – Ar tu iš tikrųjų manai, kad jis baisiai gražus, ką?

– H–m–m, – numykė Holė ir brūkštelėjo teptuku katinui per ūsus.

– Jeigu tik aš galėčiau apsiprasti su mintimi, jog ištekėsiu už b–b–brazilo! Ir pati tapsiu b–b–brazile. Tokią bedugnę peržengti! Šeši tūkstančiai mylių, nemokant kalbos.

– Imk lankyti Beriko kursus.

– Kuriems galams jie mokys mane portugalų kalbos? Man rodos, niekas ta kalba ir nešneka. Ne, vienintelė mano išeitis – pamėginti priversti Chosė užmiršti politiką ir tapti amerikiečiu. Kaip beprasmiška, kai vyriškis svajoja tapti Brazilijos p–p–prezidentu.

– Ji atsiduso ir paėmė mezginį. – Aš turbūt beprotiškai įsimylėjusi. Tu matei mus drauge. Kaip atrodo, ar aš beprotiškai įsimylėjusi?

– Ką aš žinau. Ar jis kandžiojasi?

Megė paleido akį.

– Kandžiojasi?

– Kandžioja tave? Lovoje.

– Ne. O jis turėtų kandžiotis? – Paskui pridūrė smerkiančiu tonu: – bet jis juokiasi.

– Gerai. Tai teisingas požiūris. Man patinka vyriškis, kuris ir čia supranta humorą. Daugelis jų – tik kelnės. Iškart praskysta.

Megė atlyžo. Ji priėmė šią pastabą kaip komplimentą sau.

– Taip. Turbūt.

– Taigi jis nesikandžioja. Jis juokiasi. Kas dar?

Megė suskaičiavo paleistas akis ir vėl ėmė megzti.

– Aš klausiau tavęs.

– Girdėjau. Nemanyk, kad nenoriu tau papasakoti. Bet taip sunku prisiminti. Aš negalvoju visą laiką apie t–t–tokius dalykus. Ne taip kaip tu. Jie išgaruoja man iš galvos kaip sapnas. Aš įsitikinusi, kad t–t–tai normalu.

– Gal tai ir normalu, brangioji, bet aš labiau vertinu natūralumą. – Holė nutilo, baigdama raudonai lakuoti katino ūsus. – Klausyk! Jeigu tu negali prisiminti, pamėgink neužgesinti šviesos.

– Susimildama, suprask mane, Hole. Aš esu visai visai paprastas žmogus. .

– Ak, nesąmonės! Kas gi čia blogo atidžiai pasižiūrėti į vyriškį, kuris tau patinka. Vyrai gražūs, daugelis jų gražūs. Chosė irgi gražus. Ir jeigu tu nenori į jį žiūrėti, žinai, jis darosi kaip šaltų makaronų lėkštė.

– T–t–tyliau kalbėk.

– Tad veikiausiai tu jo nemyli. Štai kas. Ar aš atsakiau į tavo klausimą?

– Ne, nes aš pati nesu šaltų m–m–makaronų lėkštė. Aš esu karšta moteris. Toks jau mano charakteris.

– Gerai, tu karšta moteris. Bet jeigu aš būčiau vyriškis, tai eidamas gulti pasiimčiau karšto vandens pūslę. Tai būtų patikimiau.

– Iš Chosė neišgirsi jokių nusiskundimų, – tarė Megė su pasitenkinimu, ir jos virbalai sublizgo saulėje. – Svarbu, kad aš myliu jį. Numezgiau jam dešimt porų kojinių mažiau kaip per tris mėnesius, gali įsivaizduoti? O čia – jau antras megztinis. – Ji ištiesė megztinį ir numetė jį į šalį. – Bet kuriems galams? Megztiniai Brazilijoje. Man derėtų megzti t–t–tropinius šalmsus. .

Holė atsigulė ant nugaros ir nusižiovavo.

– Bet ten esti kada nors ir žiema.

– Ten lyja, šitą aš žinau... K–k–karštis. Lietus. Džiunglės.

– Karštis. Džiunglės. Man tikrai patiktų.

– Taip, veikia tau negu man.

– Aha, – atsiliepė Holė mieguistu balsu, nors ji nebuvo mieguista. – Veikiau man negu tau.

Pirmadienį, kai ėjau pasiimti rytinio pašto, ant kortelės prie Holės dėžutės buvo prirašyta nauja pavardė – dabar mis Golaitli ir mis Vaildvud „keliavo“ drauge. Tatai būtų sudominę mane daug labiau, jei ne laiškas mano paties pašto dėžutėje. Laiškas buvo iš mažo universiteto žurnalo, kuriam aš buvau pasiuntęs vieną savo apsakymą. Mano kūrinėlis jiems patiko, ir nors jie leido suprasti, jog honoraro mokėti negalį, bet apsakymą žadėjo įdėti. Įdėti! Tai reiškė – išspausdinti. Maža pasakyti, kad pasijutau tiesiog apdujęs iš susijaudinimo. Turėjau su kuo nors pasidalinti savo džiaugsmu – todėl užbėgau laiptais, šokdamas per dvi pakopas, ir kaipmat pasibeldžiau į Holės duris.

Maniau, kad mano balsas užsikirs sakant jai šią naujieną, todėl vos tik ji pravėrė duris ir pažvelgė užsimiegojusi, aš kyštelėjau jai laišką. Atrodė, būtų buvę galima perskaityti visus šešiasdešimt puslapių, iki ji grąžino man laišką.

– Aš neleisčiau jiems to daryti, jei nemoka honoraro, – tarė Holė žiovaudama.

Galbūt iš mano veido ji suprato apsirikusi – aš laukiau ne patarimo, o pasveikinimo, – ir jos žiovulys pavirto šypsena.

– Ak, suprantu. Tai nuostabu! Na, užeikite, – pakvietė ji. – Išsivirsime kavos ir atšvęsime. Ne. Verčiau aš apsirengsiu ir nusiveišiu jus papusryčiauti.

Jos miegamasis buvo toks pat kaip ir svetainė; jame viešpatavo ta pati stovyklos atmosfera; dėžės ir lagaminai – viskas supakuota ir paruošta kelionei lyg nusikaltėlio manta, nusikaltėlio, kuris jaučia, jog įstatymo ranka netoli. Svetainėje nebuvo įprastinių baldų, bet miegamajame stovėjo lova, ir dar dvigulė, be to, gana prašmatni – šviesus medis, dygsniuotas atlasas.

Vonios duris ji paliko atviras ir iš ten kalbėjosi su manimi. Pro taškymąsi ir vandens čiurlenimą jos žodžių beveik nesupratau, bet visos šnekos esmė buvo ši: ji mananti, jog aš žinau, kad Megė Vaildvud persikėlė gyventi pas ją, ir argi taip nebus labai patogu? Jeigu kambario draugė nėra vištgaidis, tai tegul būna bent visiška kvailė. O Megė kaip tik tokia. Gali primesti jai nuomos mokesį ir siuntinėti į skalbyklą.

Iš karto matėsi, kad skalbimas Holei – didelė problema: kambarys buvo užverstas drabužiais lyg merginų drabužinė sporto salėje.

– Ir žinote, ji gana vykusi pozuotoja. Argi tai ne stebuklas? Labai gerai, – kalbėjo ji šokuodama iš vonios ir taisydamasi kojaraišti. – Didesnę dienos dalį ji nesimaišys man po kojom. Ir vyrų netemps į namus. Juk ji susižadėjusi. Šaunus jis vaikas. Ūgio skirtumas tarp jų visai nedidelis – gal tik pėda jos naudai. Kur, po velnių... – atsiklaupusi ji kažko graibė palovyje.

Ištraukusi ko ieškojo – driežo odos batelius, – ji turėjo taip pat raustis ieškodama palaidinės ir diržo. Žiūrėjau ir stebėjausi, kaip ji šitokioj netvarkoj surado viską, ko reikėjo, ir po kelių minučių stovėjo prieš mane išsipuošusi, dailut dailutėlė, lyg ją būtų rengusios Kleopatros kambarinės.

– Klausyk, – tarė ji ir paėmė man už smakro, – aš džiaugiuosi dėl to apsakymo. Tikrai džiaugiuosi.

Prisimenu tą spalio pirmadienį keturiasdešimt trečiaisiais metais. Graži diena – lyg paukščio skrydis. Pradžiai išgėrėme po „manheteną“ pas Džou Belą, o kai jis išgirdo

apie mano sėkmę, dar ir po taurę šampano nuo paties šeimininko. Po to pasukome link Penktosios aveniu, kur vyko paradas. Vėjyje plevėsuojančios vėliavos, būgnijas karinis orkestras ir kaukšintys kareivių batai, man atrodė, neturėjo nieko bendra su karu – veikiau tai buvo iškilmės, surengtos mano garbei.

Mes papusryčiavome parko užkandinėje. Po to, aplenkę žvėryną (Holė sakė negalinti žiūrėti, kai kas nors laikomas uždarytas narve), mes kvatojome, dainavome, bėginėjome takeliais, einančiais link senos medinės valčių pastogės, kurios dabar nebėra. Lapai plūduriavo ežere; ant kranto parko prižiūrėtojas bandė įkurti iš jų laužą, ir dūmų stulpas, lyg indėnų karo signalas, buvo vienintelė dėmė mirguliuojančiame ore.

Pavasariai manęs niekad nejaudino, rudenys man atrodydavo visa ko pradžia. Tai aiškiai pajutau sėdėdamas su Hole ant valčių pašiūrės tvorelės. Galvojau apie ateitį, o kalbėjau apie praeitį. Mat Holė susidomėjo mano vaikyste. Jinai pasakojo ir apie savąją, bet nekonkrečiai, be vardų, be vietovardžių, impresionistiškai, tik jos pasakojimas darė priešingą išpūdį, negu galėjai tikėtis – ji itin jausmingai kalbėjo apie maudymąsi, vasarą, Kalėdų eglutes, pusseseres ir pobūvius, – žodžiu, apie laimę, kurios, deja, nepatyrė ir negalėjo patirti vaikas, pabėgęs iš namų.

– O gal netiesa, – paklausiau aš, – kad jūs nuo keturiolikos metų gyvenate savarankiškai?

Ji pasitrynė nosį.

– Tai tiesa. O visa kita – mano išgalvota. Bet jūs, mielasis, iš savo vaikystės padarėte tokią tragediją, kad man nesinorėjo su jumis lenktyniauti.

Holė nušoko nuo tvorelės.

– Ir tai man priminė, kad aš turiu pasiųsti Fredui riešutų aliejaus.

Likusią dienos dalį lakstėme iš vieno miesto galo į kitą, kaulydami užsispyrusius pardavėjus riešutų aliejaus, kuris karo metais buvo retenybė. Sutemo, mums nespėjus sukombinuoti nė pusės tuzino skardinių – paskutinę išprašėme vienoje saldumynų krautuvėje, esančioje Trečiojoje aveniu. Ji yra netoli antikvarinės parduotuvės, kurios vitrinoje stovi į rūmus panašus paukščio narvelis. Aš nusivedžiau Holę pasižiūrėti. Ji pasigėrėjo tuo daikteliu, jo prašmatnumu ir tarė:

– Bet vis dėlto tai narvas.

Einant pro Vulvarto parduotuvę, Holė paėmė man už rankos.

– Pavokim ką nors, – pasakė ji, tempdama mane vidun, ir man pasirodė, jog į mus iškart smigo šimtai akių, lyg jau būtume įtariamai. – Drąsiau. Nebūk zuikis.

Ji nužvelgė prekystalį, apkrautą popieriniais moliūgais ir Vėlinių švenčių kaukėmis. Pardavėja šnekučiavosi su būreliu vienuolių, kurios matavosi kaukes.

Holė paėmė vieną kaukę ir užsidėjo ant veido. Paskui parinko antrąją ir užmovė man. Tada paėmė mane už rankos, ir mudu išėjome. Paprasčiausiai ėmėme ir išėjome. Atsidūrę gatvėje, keletą kvartalų pabėgėjome, man rodos, tik tam, kad vagystė atrodytų dramatiškesnė. Ir dar todėl, kad sėkminga vagystė labai pakelia ūpą, kaip aš įsitikinau. Pasiteiravau, ar ji dažnai vagiliauja.

– Vagiliaudavau, – prisipažino ji. – Tada, kai būdavau priversta. Kai ko nors prireikdavo. Bet ir dabar retsykais vaginėju, kad, kaip čia pasakius, neprarasčiau miklumo.

Iki pat namų ėjome su kaukėmis.

Prisimenu, nemaža dienų tai šen, tai ten praklaidžiojau su Hole; tikrai, progai pasitaikius, mes gana dažnai būdavome drauge. Bet apskritai mano atmintis klysta, nes mėnesio pabaigoje aš susiradau darbą – argi bereikia daugiau ką nors pridurti? Kuo mažiau apie tai kalbėsi, tuo geriau. Reikia tik pasakyti, kad man būtinai reikėjo dirbti, ir aš užtrukdavau darbe nuo devintos iki penktos. Dabar mūsų dienotvarkės, Holės ir mano dienotvarkės, visiškai skyrėsi.

Jeigu būdavo ne ketvirtadienis, Sing Singo lankymo diena, ir jeigu Holė nejudinédavo parke, ji retai kada spédavo atsikelti iki man pareinant. Kartais grįždamas iš darbo užsukdavau pas ją ir mes drauge išgerdavom „rytmetinę“ kavą, kol ji rengdavosi vakarui. Ji amžinai kur nors ruošdavosi. Ne visuomet su Rasčiu Troleriu, bet dažniausiai su juo; paprastai su jais būdavo dar Megė Vaildvud ir gražuolis jos brazilas, kuris vadinosi Chosė Ibara Jėgeris – jo motina buvo vokietė. Jų kvartetas nebuvo darnus, ir kalčiausias dėl to buvo Ibara Jėgeris, kuris taip netiko šioje draugijoje kaip smuikas džiazio orkestre. Jis buvo inteligentiškas, solidus, atrodė susirūpinęs savo darbu kažkokioje neaiškioje, bet svarbioje valstybinėje įstaigoje ir keletą kartų per savaitę tarnybiniais reikalais vykdavo į Vašingtoną. Nesuprantama, kaip jis galédavo sėdėti ištisus vakarus La Riu ar EI Maroke, klausydamasis Vaildvud p–p–plepėjimo ir žiūrédamas į ištižusį, vaiko užpakalį primenantį Rasčio Trolerio veidą. Turbūt kaip ir daugelis mūsų, būdamas svetimoje šalyje jis nesugebėjo vertinti žmonių, pritaikyti, taip sakant, kiekvienam tinkamų rėmų kaip namuose. Dėl to visi amerikiečiai jam atrodė visai pakenčiami vietinio kolorito ir tautinio charakterio pavyzdžiai. Tatai daug ką paaiškina, o visa kita paaiškina Holės ryžtingumas. Kartą vakare, laukdamas Penktosios aveniu autobuso, pastebėjau, kaip kitapus gatvės sustojo taksi ir iš jo išlipusi mergaitė ėmė bėgti laiptais į viešąją biblioteką, kuri yra Keturiasdešimt antrojoje gatvėje. Tik jai dingus už durų supratau, jog tai Holė, ir tai buvo atleistina, nes Holė ir biblioteka buvo sunkiai susiejami dalykai. Smalsumo genamas pasukau pro liūtus, pakeliui svarstydamas, ar geriau prisipažinti, kad sekiau ją, ar apsimesti, kad užklydau atsitiktinai. Galų gale, taip nieko ir nenusprendęs, atsisėdau už kelių stalų nuo jos skaitykloje, kur ji skaitė pasislėpusi už juodų akinių ir viso kalno knygų, pasiimtų prie langelio. Ji skubiai vertė knygą po knygos, vis sustodama ties kuriuo nors puslapiu ir susiraukdama, lyg raidės būtų išspausdintos aukštyn kojomis. Jos pieštukas visą laiką buvo virš popieriaus lapo, tačiau atrodė, kad jos niekas nedomina, ir tik kartkartėmis lyg iš nevilties ji įnikdavo kažką kraigalioti.

Stebėdamas ją prisiminiau mergaitę, su kuria mokiausi mokykloje, tokią kalikę Mildredą Grosman. Mildredą – jos riebaluotus plaukus, nešvarius akinius, murzinius pirštus; ji mėsinėjo varles ir nešiojo kavą piketininkams rikiuotėje; jos apsiблаususias akis, kurios, atrodė, žvelgė į žvaigždes vien tam, kad nustatytų jų cheminę sudėtį. Mildreda skyrėsi nuo Holės lyg žemė nuo dangaus, bet mano vaizduotėje jos supanašėjo kaip Siamo dvyniai, ir minčių gija, susiejusi jas draugėn, vijosi maždaug šitai. Visi žmonės nuolat keičiasi, kas keleri metai net mūsų kūnai iš pagrindų pakinta. Norime to ar ne, tai gamtos dėsnis. O čia štai dvi žmogystos, kurios niekada nepasikeis. Tai ir siejo Mildredą Grosman su Hole Golaitli. Jos niekad nepasikeis todėl, kad jų charakteriai susiformavo pernelyg anksti, o tai, kaip ir staigus praturtėjimas, išmuša žmogų iš pusiausvyros. Viena pasinėrė į šiuurkščiausią realizmą, o kita – į iškraipytą romantiką. Aš įsivaizdavau jas ateity restorane: Mildreda vis taip pat tyrinėja valgiaraštį, sverdama

valgių maistingąsias savybes, o Holė vis taip pat godžiai griebia vieną patiekalą po kito. Ir taip bus visada. Jos pereis per gyvenimą ir pasitrauks iš jo tuo pačiu ryžtingu žingsniu, nesidairydamas į uolas abipus.

Įnikęs į tokius samprotavimus užsimiršau, kur esu. Atitokęs krūptelėjau, nes pamačiau, jog esu niūrioje bibliotekoje, ir dar kartą nusistebėjau, kad čia yra Holė. Buvo jau po septynių, ji iš naujo pasidažė lūpas ir ėmė čiustytis – įsisegė auskarus, užsimetė šalį, ir dabar jai atrodė, kad tiesiai iš bibliotekos gali eiti į „Koloniją“. Kai ji dingo, priėjau prie stalo, kur liko jos knygos – jas aš ir norėjau pamatyti. „Į pietus „Audrašauklio“ laivu“, „Brazilijos keliais keleliais“, „Politinė mintis Lotynų Amerikoje“ ir panašios.

Kalėdų išvakarėse Holė ir Megė surengė pobūvį. Holė paprašė ateiti anksčiau ir padėti papuošti eglutę. Aš ir dabar nesuprantu, kaip jos įvilko tą medį į butą. Viršutinės šakos buvo įsiremusios į lubas, o apatinės kėtojosi nuo sienos ligi sienos. Apskritai eglė panėšėjo į tą kalėdinį milžiną, kuris pastatomas Rokfelerio aikštėje. Papuošti ją irgi galėjo nebent pats Rokfeleris, nes visi bumbulai ir blizgučiai susigėrė į šakas kaip tirpstąs sniegas. Holė pasisiūlė nubėgti į Vulvorto parduotuvę ir pavogti ten keletą balionų. Ji taip ir padarė. Dabar eglė atrodė tikrai kaip pasakoje. Mes pakėlėme tostą už bendrą mūsų vargą, ir Holė tarė man:

– Žvilgtelėkit į miegamąjį. Rasit ten sau dovaną.

Aš jai irgi turėjau kišenėje mažą paketėlį, kuris pasirodė dar mažesnis, kai išvydau ant lovos raudonu kaspinu perrištą gražųjį paukščių narvelį.

– Hole, juk tai baisu!

– Visiškai sutinku, bet aš maniau, kad jis tau patinka.

– Šitiek pinigų! Pusketvirto šimto dolerių.

Holė gūžtelėjo pečiais.

– Keletas papildomų pasivaikščiojimų į pudros kambarį. Bet pažadėkite man. Pažadėkite neuždaryti į jį jokios gyvos būtybės.

Aš šokau jos pabučiuoti, tačiau ji atstūmė mane atkišusi ranką.

– Duok šen savo dovaną, – tarė papplekšnojusi per mano išsipūtusią kišenę.

– Atleisk, čia labai nekas...

Ir iš tikrųjų tai buvo smulkmenėlė – šventojo Kristofo medalis. Bet jis buvo pirktas pas Tifanį.

Holė buvo ne iš tų žmonių, kurie moka branginti daiktus, ir tikriausiai jau seniai pametė tą medalį – paliko jį kokiame lagamine ar kur nors viešbučio stalčiuje. Bet paukščio narvelį aš tebeturiu. Gabenausi jį į Niu Orleaną, Nantaketą, vežiojau si po visą Europą, Maroką ir Vest Indiją. Tačiau retai prisimenu, kad jį man padovanojo Holė, nes nusprendžiau tai pamiršti. Mat kartą mes smarkiai susikivirčijome, ir tarp dalykų, kurie sukosi ginčo uragane, buvo tas paukščių narvelis, O. Dž. Bermanas ir universiteto žurnalas, kurio vieną egzempliorių su jau išspausdintu savo apsakymu buvau jai padovanojęs.

Kažkada vasaryje Holė išsiruošė kelionėn su Rasčiu, Mege ir Chosė Ibara Jègeriu. Mes susikivirčijome tuoj po sugrįžimo. Jos oda buvo ruda kaip jodas, plaukai visai išblukę nuo saulės, ir laiką ji praleido nuostabiai.

– Iš pradžių mes buvome Ki Veste, ir Rastis įsiuto ant keleto jūreivių, o gal jie įsiuto ant jo – na, šiaip ar taip, dabar jam teks nešioti geležinį stuburo korsetą iki grabo lentos. Mieloji Megė irgi neišvengė ligoninės. Pirmojo laipsnio nudegimas saulėje.

Tiesiog koku: vienos pūslės ir dvokiantis tepalas. Negalėjome ištvirti tos smarvės. Todėl mudu su Chosė palikome juos ligoninėje ir nusidanginome į Havaną. Jis sakė: „Tik palauk, pamatysi Rio de Žaneirą.“ Bet mano skoniu ir Havana tinkama vieta. Mes turėjome išpūdingą gidą: didesnė dalis – negro, o mažesnė – kino. Nors aš nei negrais, nei kinais per daug nesizaviu, tas hibridas buvo gana patrauklus. Aš net nesipriešinau, kai jis man po stalu pradėjo glostyti kelius, nes, atvirai kalbant, jis man tikrai pasirodė įdomus. Bet vieną vakarą tas niekšas nusivedė mus į kažkokį nešvankų filmą, ir ką jūs manote? Išvydome jį patį ekrane. Žinoma, kai grįžome atgal į Ki Vestą, Megė buvo įsitikinusi, kad aš visą tą laiką miegojau su Chosė. Taip manė ir Rastis. Bet jis dėl to nesisielojo – jam tik smalsu buvo išgirsti smulkmenas. Apskritai padėtis buvo gana įtempta, iki aš iš širdies pasikalbėjau su Mege.

Mes sėdėjome svetainėje, kur didžiulė Kalėdų eglė, parudavusi ir jau visai nebekvepianti, su balionais, susiraukšlėjusiais kaip senos karvės tešmuo, tebebuvo užėmusi didesnę kambario dalį, nors jau artėjo kovo mėnuo. Per tą laiką buvo atsiradęs naujas baldas – kareiviška lova, ir Holė, norėdama išlaikyti tropinę savo išvaizdą, tysojo ant jos po kvarco lempa.

– Ir jus įtikinote Mėgę?

– Kad nemiegojau su Chosė? Dievaži, įtikinau. Aš paprasčiausiai pasakiau jai – bet suprantate, pasistengiau, kad tai skambėtų kaip sielvartingas prisipažinimas, – paprasčiausiai pasakiau jai, kad aš esu vištgaidis.

– Nemanau, kad ji tuo patikėjo.

– Nė velnio nepatikėjo. Kaip jums atrodo, kodėl ji tuoj išsiskubino ir nusipirko šią kareivišką lovą? Pasikliaukite manimi – aš visuomet esu pirmutinė figūra avariniame skyriuje. Būkite geras, mielas, įtrinkit man nugarą aliejum.

Kol aš tai dariau, ji kalbėjo:

– Bermanas yra mūsų mieste, ir žinot, aš daviau jam žurnalą su jūsų apsakymu. Jam padarė gana gerą įspūdį. Jis mano, kad gal ir verta jums padėti. Bet sako, jog ne tuo keliu pasukote. Negrai ir vaikai... Argi kam nors tai įdomu?

– Misteriui Bermanui tai jau tikrai ne.

– O aš irgi su juo sutinku. Porą kartų perskaičiau apsakymą. Vaikėzai ir juodaskūriai. Virpantys lapai. Aprašymai. Jie visai beprasmingi.

Mano ranka, tepanti jai nugarą, atrodė, ilgiau nesusilaikys – taip ir norėjosi užsimoti ir kirsti Holei per užpakalį.

– Nurodykite man kokį pavyzdį, – tariau jai ramiai. – Ką nors tokio, kas turėtų kokią nors prasmę. Jūsų nuomone.

– „Vėtrų kalnas“, – atkirto ji nedvejodama.

Aš jau beveik nebegalėjau suvaldyti nenustygstančios rankos.

– Bet juk tai neprotinga. Jūs lyginate su genialių veikalais.

– Aha, genialių, ar ne? Ak, ta mieloji patrakėlė Ketė! O Dieve, aš kibirus ašarų priverkiau. Žiūrėjau tą kūrinių dešimt kartų.

– O... – atsidusau su aiškiu palengvėjimu. – O... – mano balsas neleistinai pakilo. – O, tas filmas!

Visi jos raumenys įsitempė – atrodė, aš liečiau saulės įkaitintą akmenį.

– Kiekvienas nori jaustis pranašesnis už kitą, – pasakė ji. – Bet reikia turėti bent menką pagrindą, kad galėtum naudotis ta privilegija.

– Aš nelyginu savęs su jumis. Arba Bermanu. Todėl negaliu jaustis pranašesnis. Mes trokštame skirtingų dalykų.

– Argi jūs netrokštate būti turtingas?

– Apie tai aš nesvajuju.

– Taip, tai matyti iš jūsų apsakymų. Lyg būtumėte juos rašęs nežinodamas, kaip užbaigti. Žinote, aš jums pasakysiu: verčiau kalkite pinigą. Jūsų fantazijos brangiai kainuoja. Nedaug kas jums pirkinės paukščių narvelius.

– Gaila.

– Bet dar ne taip pasigailėsite, jei man sušersite. Ką tik norėjote taip padaryti: aš tai jaučiu iš jūsų rankos. Ir dabar vėl norite.

Aš norėjau, velniškai norėjau. Širdis daužėsi ir virpėjo rankos, kai sukau buteliuką su aliejum.

– O ne, to aš nesigailėčiau. Man tik gaila, kad švaistėte savo pinigus dėl manęs: Rastis Troleris – pernelyg sunkus uždarbis.

Ji atsisėdo ant kariškos lovos – jos veidas ir nuogos krūtys buvo šaltai mėlynos kvarco lempos šviesoje.

– Duris galima pasiekti maždaug per keturias sekundes. Aš jums duodu dvi.

Tuoj užkopiau laiptais, paėmiau narvelį, nunešiau žemyn ir pastačiau priešais jos duris. Taip problema buvo išspręsta. Bent man taip atrodė iki kito ryto, kai eidamas į darbą išvydau narvelį, užmestą ant šaligatvyje stovinčios šiukšlių dėžės ir laukiantį, kol jį nusiveš šiukšlininkai. Gėdydamasis savęs, aš pačiupau jį ir parsinešiau į kambarį. Tačiau šis kapituliavimas nesumažino mano pasiryžimo visiškai išmesti Holės Golaitli iš savo gyvenimo. Ji buvo, aš nusprendžiau, „šurkšti ekshibicionistė“, „šlaistūnė“, „nepatikima mergiotė“ – žodžiu, tokia, su kuria apskritai neverta nė kalbėtis.

Ir aš nesikalbėjau. Gana ilgai. Mes prasilenkdavome ant laiptų nudelbę akis. Jei ji užsukdavo į Džou Belo barą, aš tuoj išeidavau.

Kartą madam Sapija Spanela, koloratūrinė ratukinių pačiūžų entuziastė, gyvenusi antrame aukšte, ėmė nešioti visiems rudojo smiltainio namo nuomininkams raštą, raginantį prisijungti prie reikalavimo iškelti mis Golaitli iš buto. Ji esanti, anot madam Spanelos, „moralinė pakrikėlė“, nes „organizuojanti kiauras naktis trunkančius sambūrius, kurie kelia grėsmę kaimynų saugumui bei sveikatai.“ Nors aš atsiskaciau pasirašyti, širdy jaučiau, jog madam Spanela skundžiasi ne be pagrindo. Bet jos pastangos buvo bergždžios, ir, besitartinant gegužei, šiltomis pavasario naktimis pro atdarus langus iš buto Nr. 2 vėl sklido triukšmingų pobūvių garsai, plyšojo patefonas ir girdėjosi išgėrusių svečių juokas.

Tarp Holės svečių dažnai pasitaikydavo visokiausių įtartinų tipų, ir aš su tuo visai apsipratau. Bet vieną dieną, jau baigiantis pavasariui, eidamas rudojo smiltainio namo vestibuliu, pastebėjau į akį krintantį žmogų, kuris apžiūrinėjo jos pašto dėžutę. Tai buvo maždaug penkiasdešimties metų vyriškis, šurkštaus, vėjo nugairinto veido, pilkų nelaimingų akių. Jis buvo su sena prakaito prisigėrusia skrybėle, ir pigus vasarinis kostiumas, blankiai mėlynas, kabėjo kaip maišas ant ištįsusios figūros. Batai buvo rudi ir visai naujutėliai. Atrodė, jis nė neketino spausti Holės skambučio. Iš lėto, tarsi skaitydamas aklujų raštą, pirštu vedžiojo įspaustas jos pavardės raides.

Eidamas vakarieniauti šį žmogų ir vėl išvydau. Jis stovėjo kitapus gatvės atsirėmęs į medį ir spoksojo į Holės langus. Mane užplūdo niūrios spėlionės. Kas jis? Seklys? O gal koks agentas iš šutvės jos draugužio Salio Tomato, kuris sėdi Sing Singo kalėjime? Šios aplinkybės vėl sužadino manyje švelnesnius jausmus Holei. Juk paprastas padorumas reikalavo nors trumpam užmiršti mūsų vaidą ir perspėti, jog ji sekama. Pasukęs rytų kryptimi į „Dešrelių dausų“ užkandinę, esančią Septyniasdešimt devintosios ir Medisono gatvių kampe, pajutau, kaip visas to žmogaus dėmesys nukrypo į mane. Iš karto, net negrįžtelėjęs, supratau, jog jis seka mane. Mat jis švilpavo. Ne kokią populiarią dainelę, o graudžią prerijų melodiją, kurią Holė kartais skambindavo gitara.

Kad nors kartą lemtis,
Ak, tikrai – ne sapne –
Po padangių sritis
Pavedžiotų mane!

Švilpavimas nesiliovė, kol perėjau Parko gatvę, nenutilo ir paskui, kai žingsniavau Medisono gatve. Laukdamas prie šviesoforo, žvilgtelėjau į jį akies kampučiu ir pamačiau, kaip jis pasilenkė ir ėmė glostyti perkarusį špicų veislės šunėką.

– Gražus jūsų šunelis, – tarė jis žmogui, kuris vedėsi šunį, kimiai ir pratisai kaip kaimietis.

„Dešrelių dausose“ buvo tuščia. Tačiau jis vis vien atsisėdo prie pat manęs, už ilgojo bufeto. Nuo jo trenkė tabaku ir prakaitu. Jis užsisakė puodelį kavos, bet kai jam padavė, nepalietė jo. Užuo užkandžiavęs, jis čiulpė dantų krapštuką ir stebėjo mane veidrodyje ant sienos priešais mus.

– Atleiskite, – tariau jam į veidrodį, – bet ko gi jūs norite?

Klausimas visiškai jo nesutrikdė. Atrodė, jis net apsidžiaugė, kad užkalbinau.

– Sūneli, – tarė jis, – man reikia draugo.

Ir išsitraukė piniginę. Ji buvo taip susidėvėjusi, kaip sudiržusios buvo jo rankos; atrodė, tuoj suplys į skiautes. Sulaužyta, apsitrynusi, išblukusi buvo ir nuotrauka, kurią jis man padavė. Joje matėsi septynetas žmonių, susispietusių į krūvą ant sukrypusios verandos prie seno medinio namo sienos. Visi buvo vaikai, išskyrus patį vyriškį; jis, apkabinęs per liemenį, laikė putnią šviesiaplaukę mergytę, kuri rankute buvo prisidengusi nuo saulės akis.

– Čia aš, – pasakė nepažįstamasis, rodydamas į save. – Čia ji... – ir bakstelėjo į putnią mergytę. – O čia toliau, šitas, – pridūrė jis, rodydamas į laibą kaip kartis berniuką lininiais plaukais, – jos brolis Fredas.

Vėl pasižiūrėjau į „ją“. Taip, dabar aš galėjau išvelgti, kad šis prisimerkęs pilnaskruostis vaikutis turi embrioninį panašumą į Holė. Tuo pat metu aš supratau, kas turėtų būti šis žmogus.

– Tai jūs esate Holės tėvas?

Jis sumirkčiojo, paskui susiraukė.

– Jos vardas ne Holė. Anksčiau ji vadinosi Lulamė Barns. Anksčiau, – pakartojo jis, perdėdamas dantų krapštuką į kitą burnos pusę, – iki ištekėjo už manęs. Aš esu jos vyras. Daktaras Golaitli. Aš – arklių daktaras, veterinaras. Ir šiek tiek ūkininkauju. Teksaso valstijoj netoli Tiulipo. Sūneli, kodėl tu juokiesi?

Aš, tiesą sakant, nesijuokiau, tai buvo tik nervingas krizenimas. Gurkštelėjau vandens ir paspringau. Jis man sudavė per nugarą.

– Čia nieko juokingo, sūneli. Aš suvargęs senas žmogus. Jau penkeri metai, kai ieškau pabėgusios savo žmonos. Vos tik gavau iš Fredo laišką su adresu, kur ji gyvena, tuoj pat nusipirkau bilietą ir atskubėjau greituju. Lulamė priklauso namams ir savo vaikučiams.

– Vaikučiams?

– Čia jos vaikučiai, – jis ne pasakė, o tiesiog sušuko.

Jis turėjo galvoje keturis kitus jaunus veidukus nuotraukoje: dvi basas mergaičiukes ir porą berniukų su kombinezonais. Na, aišku – šitas žmogus kvanktelėjęs.

– Bet juk Holė negali būti jų motina! Jie vyresni už ją. Didesni!

– Klausyk, sūneli, – tarė jis nuilsusiu balsu. – Aš ir nesakau, kad jie yra jos pagimdyti. Jų tikroji motina, brangiausioji, neįkainojama moteriškė, te Viešpats laimina jos sielą, pasimirė liepos mėnesio ketvirtą dieną per Nepriklausomybės šventę tūkstantis devyni šimtai trisdešimt šeštaisiais. Tais sausros metais. Su Lulame aš susituokiau tūkstantis devyni šimtai trisdešimt aštuntųjų metų gruodį, kada jai ėjo keturiolikti metai. Galbūt eilinis žmogus, būdamas tik keturiolikos, dar nieko nesusigaudo, kaip ir kas. Bet Lulamė – ji buvo ypatinga moteris. Ji žinojo ką daranti, kai pasižadėjo būti mano žmona ir mano vaikučių motina. Ji tiesiog sudaužė mums širdis, kai šitaip, lyg niekur nieko, ėmė ir pabėgo.

Mano pašnekovas gurkštelėjo šaltos kavos ir pažvelgė į mane rimtai bei tiriamai.

– Sakyk, sūneli, neįmanoma netiki? Abejoti tuo, ką aš pasakojau?

Aš neabejojau. Pasakojimas buvo toks neįtikimas, kad nenorom turėjau sutikti, jog tai tiesa. O antra, viskas puikiai sutapo su tuo, ką apie Holę kalbėjo O. Dž. Bermanas: „Žmogus nesupranti, ar ji neturtinga kalnų kaimietė, ar kokia keliaujanti sezonininkė, ar dar kas.“ Bermano negalima smerkti, kad jis neįspėjo, jog ji buvo žmona tapęs vaikas iš Tiulipo Teksase.

– Tiesiog sudaužė mums širdis, kai šitaip, lyg niekur nieko, ėmė ir pabėgo, – pakartojo tas arklių daktaras. – Be jokios priežasties. Visą namų ruošą ėjo jos dukterys. Lulamei nieko nereikėjo dirbti: galėjo sau staipytis prieš veidrodžius ir trinkti sau plaukus. Savos karvės, savas daržas, vištos, paršai: sūneli, toji moteris tiesiog nutuko. O jos brolis išaugo stačiai milžinas. Žinotumėt, koks jis buvo, kai atėjo pas mus. Nelė, vyresnioji mano mergaitė, atvedė juos į mūsų namus. Vieną rytą ji priėjo prie manęs ir pasakė: „Tėte, virtuvėje aš užrakinu du benamius vaikigalius. Pagavau juos vagiant pieną ir kalakučių kiaušinius.“ Tai ir buvo Lulamė su Fredu. O, jūs neregėjote nieko šurpesnio gyvenime. Šonkauliai išsišovę, kojytės tokios laibutės, kad vargšai vos bepastovi, dantys išklibę, net nesučiaumoja košės. Pasipasakojo, kad jų motina mirė nuo tuberkuliozės, tėvas taip pat, ir vaikučiai, visas jų būrys, buvo išsiuntinėti pas visokius nevykėlius. Lulamė su broliu atidavė kažkokioms niekingoms, netikusioms žmogystoms, gyvenusioms už šimto mylių nuo Tiulipo. Iš ten ji tikrai turėjo pabėgti. Bet kodėl ji sugalvojo bėgti iš mūsų. Juk čia buvo jos namai.

Mano pašnekovas pasirėmė alkūnėmis į stalą ir, pirštų galais spausdamas užmerktas akis, atsiduso.

– Pas mus ji atkuto, tikrai daili moteris tapo. Tokia guvi. Šneki kaip kėkštas. Apie ką tik kalbėtum – visada sugalvos ką pasakyti: geriau už bet kokį radiją. O aš skyniau jai gėles, prijaukinau varną ir išmokiau tarti jos vardą. Išmokiau ją skambinti gitara. Būdavo,

pažvelgiu į Lulamę, ir mano akys pilnos ašarų. Tą vakarą, kai jai pasipiršau, verkiau kaip kūdikis. O ji mano sako: „Ir ko jūs verkiate, daktare? Žinoma, aš tekėsiu už jūsų. Lig šiol dar nė karto nebuvo susituokusi.“ Na, aš tik nusijuokiau ir stipriai ją apkabinau. „Nė karto nebuvo susituokusi“!

Jis sukikeno ir vėl ėmė čiulpti dantų krapštuką.

– Nesakykite man, kad ta moteris nebuvo laiminga, – tarė jis įsikarščiavęs. – Mes visi ją dievinome. Jai nereikėjo nė pirštelio pajudinti. Nebent kai pyragą valgydavo ar šukuodavosi plaukus, ar pasiūsdavo ką nors atnešti žurnalų. Pas mus jų turbūt už visą šimtą dolerių ateidavo, tų žurnalų. Jeigu mane paklaustumėte – nuo jų viskas ir prasidėjo. Prisižiūrėjo paveikslėlių. Prisiskaitė nebūtų pasakų. Ir pradėjo vaikštinėti keliu. Kasdien vis toliau nueidavo. Nueina mylią – ir grįžta. Nueina dvi – ir grįžta. O vieną dieną ėmė ir nebegrižo.

Jis vėl užsidengė akis rankomis ir alsuodamas švokštė.

– Varnas, kurį prijaukinau, vėl sulaukėjo ir išskrido. Visą vasarą girdėjosi jo balsas. Kieme. Darže. Miške. Visą vasarą tas prakeiktas paukštis šaukė ir šaukė: „Lulame, Lulame!“

Jis sėdėjo tylomis susikūprinęs, tarsi klausydamasis to paukščio balso, aidėjusio kažkada seniai vasarą. Aš pakilau sumokėti. Kol atsiskaičiau, jis priėjo prie manęs. Išėjome kartu ir pasukome į Parko gatvę. Vakaras buvo šaltas, pūtė vėjas, plazdendamas spalvingus vitrinų tentus. Ėjome tylomis, bet pagaliau aš jį paklausiau:

– O kaip jos brolis? Jis juk pasiliko?

– Ne, sere, – atsakė mano bendras krenkštelėjęs. – Fredas gyveno su mumis, iki jį paėmė į kariuomenę. Puikus berniukas. Nusimano apie arklius. Jis irgi negalėjo suprasti, kas šovė Lulamei į galvą, kaip ji taip ėmė ir paliko savo brolių, vyrą ir vaikučius. Po kiek laiko, jau kariuomenėje, jis pradėjo gauti laiškus iš jos. Aną dieną jis man pranešė jos adresą. Tai aš ir atvykau jos parsivežti. Žinau, ji gailisi to, ką padarė. Žinau, ji nori grįžti namo.

Atrodė, jis klausia manęs, ar aš pritariu jo žodžiams. Pasakiau, jog, mano manymu, jis rasiąs Holę ar Lulamę šiek tiek pasikeitusią.

– Klausyk, sūneli, – tarė jis, kai mudu priėjome rudojo smiltainio namo laiptus, – aš minėjau, kad man reikia draugo. Mat aš nenoriu apstulbinti jos. Visai nenoriu nugąsdinti. Štai todėl ir delsiu. Būk man draugas: pranešk jai, kad aš čia.

Mintis suvesti misis Golaitli su jos vyru man atrodė viliojanti, o dirstelėjęs į apšviestus jos langus ir nusprendęs, kad jos draugai turbūt dar pas ją, pamaniau, jog bus dar maloniau pasigėrėti, kaip šis teksietis spaus rankas Megei, Rasčiui ir Chosė. Tačiau išdidžiai ir rimtai žvelgiančios daktaro Golaitli akys ir nuo prakaito dėmėta jo skrybėlė privertė mane susigėsti savo sumanymo.

Jis įsekė paskui mane į namą ir liko laukti laiptų apačioje.

– Ar aš gražiai atrodau? – paklausė jis pašnibždom, perbraukdamas sau per rankoves ir patempdamas kaklaraiščio mazgą.

Holė buvo viena. Duris ji atidarė tuoj pat; tiesą sakant, buvo beišeinanti – balti atlasiniai batukai ir stiprus kvėpalų kvapas bylojo, kad ji pasiruošusi kažkokioms išskilmėms.

– Na, idiote, – tarė ji ir žaismingai šleptelėjo man savo rankine. – Dabar aš labai skubu ir neturiu kada taikytis. Išrūkysime taikos pypkę rytoj, okei?

– Žinoma, Lulame. Jeigu tik rytoj jūs dar būsite čia.

Ji nusiėmė juodus akinius ir prisimerkusi pažiūrėjo į mane. Jos akys atrodė lyg suskaldytos prizmės: pilnos mėlynų, pilkų ir žalių taškelių – lyg krištolo skeveldrėlių.

– Jis jums tai pasakė, – prašneko ji tyliai, virpančiu balsu. – Ak, susimildamas, kur jis? – Ir ji išbėgo pro mane į koridorių. – Fredai! – sušuko ji nuo laiptų viršaus. – Fredai! Kur tu, mielas?

Aš išgirdau, kaip daktaras Golaitli kopia laiptais. Kai jo galva pasirodė virš turėklų, Holė žengtelėjo atatupsta – tarsi ne iš išgąščio, o iš nusivylimo. Jis sustojo priešais ją lyg nusikaltęs, drovėdamasis.

– Po šimts, Lulame, – pradėjo jis ir nutilo, nes Holė spoksojo į jį tuščiu žvilgsniu, tarsi neatpažindama. – Ak, meilute, – tarė jis, – nejaugi tau čia neduoda valgyti? Tu tokia plonutė! Tokia, kokią pirmą kartą tave pamačiau. Akys visai įkritusios!

Holė palietė jo veidą: ji pirštais čiuopė jo smakrą, barzdos šeriuksus, lyg norėdama įsitikinti, ar čia tikrai jisai.

– Sveikas, daktare, – tarė švelniai ir pabučiavo jį į skruostą. – Sveikas, daktare, – pakartojo laiminga, kai jis pakėlė ją nuo žemės taip spausdamas glėbyje, kad net jos šonkauliai braškėjo.

Jis visas ėmė kretėti nuo laimingo juoko.

– Po šimts, Lulame. Ačiū viešpačiui Dievui!

Nė vienas nepastebėjo, kaip aš prasispraudžiau pro juos ir ėmiau kopti į savo kambarį. Atrodė, jie nejuto ir madam Sapfijos Spanelos, kuri pravėrė savo duris ir užriko:

– Tyliau! Begėde! Radai vietą ištvirkauti!

– Išsituokiau su juo? Žinoma, kad neišsituokiau! Dėl Dievo meilės, juk man buvo vos keturiolika! Santuoka negalėjo būti teisėta, – kalbėjo Holė, kai mes sėdėjome Džou Belo bare.

Ji pastukseno į tuščią martinio taurę.

– Dar porą, mielas mister Belai.

Džou Belas nenoromis išklausė šį užsakymą.

– Pernelyg anksti įsisiūbavote, – pasiskundė jis pro pypkutės kandiklį. Tamsaus raudonmedžio laikrodis už prekystalio dar nerodė nė dvylikos, o jis jau buvo spėjęs aptarnauti mus tris kartus.

– Bet juk šiandien sekmadienis, mister Belai. Sekmadieniais laikrodžiai eina lėčiau. Be to, aš dar visai nebuvo atsigulsi, – pasakė jinai jam, o man prisipažino: – Visai nemiegojau.

Ji paraudo ir nusigrėžė lyg nusikaltusi. Pirmą kartą per visą mudviejų pažintį ji, atrodė, pajuto turinti pasiteisinti.

– Suprantate, kitaip negalėjau. Daktaras tikrai myli mane. Ir aš jį myliu. Jums jis gal pasirodė senas ir baisiai surukęs. Bet jūs nežinote, koks jis geras, kaip jis moka paguosti vaikus, paukštelius ir visus silpnus padarus, kaip jis jais pasitiki. O to, kuris tau kada nors parodė pasitikėjimą, niekad negali užmiršti. Aš visą laiką minėjau daktaro vardą savo maldose. Susimildamas, liaukitės šaipęsis, – pareikalavo ji užspausdama cigarete. – Aš tikrai meldžiuosi.

– Aš nesišaipau. Aš tik šypsau. Nepaprastas jūs esate žmogus.

– Manau, kad taip, – pritarė ji, ir jos veidas, pablyškęs, ryto šviesoje atrodantis lyg sudaužytas, staiga nušvito. Ji suglostė pasišiaušusius savo plaukus, ir įvairiaspalvės jų sruogos sužvilgo tarsi šampano reklamoje.

– Aš turbūt atrodau klaikiai. Ir nenuostabu. Visą likusią naktį pravaikštinėjome aplink autobusų stotį. Iki pat paskutinės minutės daktaras manė, kad ketinu važiuoti su juo. Nors aš jam visą laiką kartočiau: „Supraski, daktare, man jau nebe keturiolika ir aš jau ne Lulamė.“ Bet baisiausia tai (ir aš tat supratau ten su juo bestovėdama), kad aš tokia tebesu. Aš tebevagių kalakučių kiaušinius ir lakstau visa susidraskiusi į erškėtkrūmius. Tik dabar aš tai vadinu „lipimu ant sienų“.

Džou Belas su panieka pastatė mums naujas martinio taures.

– Niekad neįsimylėkite miško padaro, misteriai Belai, – staiga tarė jam Holė. – Daktaras padarė tokią klaidą. Jis visą laiką vilko namo kokius nors žvėris iš miško. Parsitempė vanagą sužeistam sparnui. Kartą – net visai suaugusią lūšį lūžusia koja. O negalima atsiduoti laukiniams žvėrimis visa širdimi. Kuo labiau juos myli, tuo stipresni jie darosi. Ir galų gale tiek sustiprėja, kad pabėga atgal į mišką. Arba užskrenda į medį. Paskui į aukštesnį medį. Paskui į dangų. Štai kuo viskas pasibaigs, misteriai Belai, jeigu įsimylėsite miško paukštį. Baigsis tuo, kad galvą užvertęs žiūrėsite į dangų.

– Ji girta, – paaiškino man Džou Belas.

– Truputėlių, – prisipažino Holė. – Bet daktaras suprato, ką aš turėjau galvoje. Aš tat išaiškinau jam labai atsidėjusi; tą dalyką jis privalėjo suprasti. Mudu paspaudėme vienas kitam rankas, apsikabinome, ir jis palinkėjo man laimės. – Holė dirstelėjo į laikrodį. – Dabar jis veikiausiai jau važiuoja pro Mėlynuosius Kalnus.

– Apie ką ji šneka? – pasiteiravo manęs Džou Belas.

Holė pakėlė savąją martinio taurę.

– Palinkėkime ir daktarui laimės, – tarė ji susidauždama su manimi. – Sėkmės ir laimės! Ir patikėk manim, mielas daktare – geriau žiūrėti į dangų, negu ten gyventi. Ten taip tuščia ir taip nyku! Tai toks kraštas, kur trunkosi perkūnas ir viskas dingsta.

TROLERIS TUOKIASI KETVIRTĄ KARTĄ.

Šią antraštę išvydau važiuodamas metro kažkur Bruklina. Laikraštį laikė kitas keleivis, ir aš mačiau tik teksto dalį. Man pasisekė perskaityti: „Raterfordas – „Rastis“ – Troleris, milijonierius bonvivas, dažnai kaltinamas pronacistinėmis simpatijomis, nusidangino vakar į Grinvičą drauge su savo gražiaja...“ Negaliu pasakyti, kad norėjau skaityti toliau. Holė ištekėjo už jo – taip, taip. Man norėjosi palįsti po traukinį. Bet toks noras mane buvo apėmęs dar prieš pamatant šią antraštę. Dėl daugelio priežasčių. Holės aš kaip reikiant nebuvau matęs nuo tų išgertuvių sekmadienį Džou Belo bare. O kitomis savaitėmis aš pats beveik „lipau ant sienų“. Pirmiausia dėl to, kad mane atleido iš darbo: pagrįstai, už komišką prasižengimą, apie kurį čia pasakoti būtų pernelyg sudėtinga. Be to, manimi ėmė labai domėtis naujokų komisija. O mintis, kad vėl turėsiu paklusti disciplinai, mane, dar neseniai ištrūkusį iš mažo miesto rutinos, varė iš proto. Nežinodamas, ar pavyks išsisukti nuo kariuomenės, ir neturėdamas profesijos, negalėjau turėti vilties rasti kitą darbą. Štai ką galvojau važiuodamas Bruklino metro traukiniu – grįžau po triuškinančio pasikalbėjimo su dabar jau nebesančio laikraščio „M. P.“ redaktoriumi. Nuo visų tų minčių ir vasaros tvankos aš visiškai ištižau, ir todėl mano

noras atsidurti po traukinio ratais buvo tikrai stiprus. Ta antraštė jį dar sustiprino. Jeigu Holė ištekėjo už to „idiotiško embriono“, tai tegu žemę trypančios neteisybių ordos sutraiško mane. O gal mano apmaudas – tai visai suprantama – iš dalies kilo dėl to, kad ir pats buvau Holę įsimylėjęs. Turbūt, iš dalies. Juk aš buvau ją įsimylėjęs. Taip, kaip kadaise buvau įsimylėjęs pagyvenusią negrę, savo motinos virėją, laiškiniuką, kuris man leisdavo sekioti paskui jį gatvėmis, ir visą MakKendrikų šeimą. Tokios rūšies meilė irgi esti pavydi.

Išlipęs savo stotyje nusipirkau laikraštį ir, perskaitęs to sakinio pabaigą, sužinojau, kad Rasčio nuotaka – „žurnalų gražuolė iš Arkanzaso kalvų, mis Margareta Tetčer Fitshju Vaildvud“. Megė! Iš džiaugsmo man net kojas pakirto, aš taip suglebau, kad likusį iki namų kelią turėjau važiuoti taksi.

Madam Sapija Spanela sutiko mane vestibulyje paklaikusiomis akimis, gražydama rankas.

– Bėkite, – paliepė ji. – Kvieskite policiją. Jinai kažką žudo! Ją kažkas žudo!

Tai buvo panašu į tiesą. Sakytum pasiutę tigras draskėsi jos bute. Šiurpiai traškėjo stiklai, viskas buvo plėšoma, mėtoma, krito vartomi baldai. Bet tame triukšme nesigirdėjo besibarančių balsų, ir tas atrodė keista.

– Bėkite! – šaukė madam Spanela, stumdama mane. – Praneškite policijai. Žmogžudystė!

Aš pasileidau bėgti – aukštyn, link Holės buto. Ėmiau daužyti duris, tačiau niekas neatidarė, tik triukšmas kiek aprimo. Paskui visai nutyko. Tačiau į maldavimus įleisti man niekas neatsakė, o mėgindamas išlaužti duris tik susitrenkiau petį. Tada išgirdau, kaip apačioje madam Spanela įsakinėja kažkokiam naujam atvykėliui iškvieisti policiją.

– Užsičiaupkite, – atkirto tas, – ir pasitraukite iš kelio.

Tai buvo Chosė Ibara Jėgeris. Dabar jis neatrodė panašus į šaunų Brazilijos diplomata – buvo suplukęs nuo skubėjimo. Ir išsiėmęs iš kišenės raktą atidarė duris.

– Čionai, daktare Goldmanai, – tarė jis modamas vyriškiui, einančiam jam iš paskos.

Niekas manęs nesulaikė ir aš nusekiau paskui juos į butą, kuriame viskas buvo sudaužyta. Kalėdinė eglė pagaliau buvo nupuošta – dalimis, tikraja žodžio prasme. Sausos, parudavusios jos šakos mėtėsi tarp sudraskytų knygų, sudaužytų lempų ir patefono plokštelių. Net šaldytuvas buvo iškraustytas ir viskas iš jo išdrabstyta po kambarį; sudaužyti žali kiaušiniai varvėjo nuo sienų, o šitos makalynės viduryje tupėjo bevardis Holės katinas ir ramiai lakė pieno klaną.

Miegamajame išlaistytų kvėpalų tvaikas man užėmė kvapą. Aš užmyniau Holės akinius, jie gulėjo ant grindų – lešiai sukulti, o rėmeliai perskilę pusiau.

Galbūt todėl Holė, gulėdama paslika ant lovos, spoksojo į Chosė nieko nematydama, tarsi neregėdama nė daktaro, kuris, tikrindamas jos pulsą, prodainiu kalbėjo:

– Jūs pervargote, jaunoji ledi. Labai pervargote. Jūs norite užmigti, tiesa? Miegokite.

Holė pasitrynė kaktą ir susitėpė ją krauju – jos pirštas buvo sužeistas.

– Miegoti... – sumurmėjo ji ir sukukčiojo lyg išvargęs aiškštingas vaikas. – Tik jis vienas man leisdavo. Leisdavo prisiglausti šaltomis naktimis. Aš radau vietą Meksikoje. Su arkliais. Prie jūros.

– Su arkliais prie jūros, – liūliavo ją daktaras, ieškodamas švirkšto juodame sakvojaže.

Chosė, pamatęs adatą, nusigrėžė su pasibjaurėjimu. .

– Ar tai tik iš sielvarto? – paklausė jis, ir netaisyklinga anglų kalba savaime suteikė jo klausimui ironišką atspalvį. – Ji susirgo tik iš sielvarto? .

– Nė kiek neskauda, tiesa? – paklausė daktaras, švelniai trindamas jai ranką vatos gumulėliu.

Ji jau tiek atitoko, kad galėjo matyti daktarą.

– Mane viskas skaudina. Kur mano akiniai?

Bet jų neberekėjo – jos akys pačios užsimerkė.

– Ji tik iš sielvarto? – vis nenustygo Chosė.

– Malonėkite, sere, – griežtai tarė jam daktaras, – palikti mane vieną su paciente.

Chosė pasitraukė į kitą kambarį ir ten išliejo visą apmaudą ant madam Spanelos, kuri pirštų galais buvo įslinkusi pasiklaudyti, kas čia dedasi.

– Nelieskite manęs! Aš pakviesiu policiją! – grasino ji, kai tas, keikdamasis portugališkai, varė ją pro duris.

Norėjo išmesti lauk ir mane, taip bent spėjau iš jo fizionomijos. Bet paskui pakvietė išgerti. Vieninteliame nesudaužytame butelyje, kurį suradome, buvo sausas vermutas.

– Aš bijau, – pareiškė Chosė. – Aš bijau, kad tai nesukeltų viešo skandalo. Taip viską išdaužė. Elgėsi kaip išprotėjusi. O aš negaliu būti įveltas į viešą skandalą. Tai per daug opu: mano pavardė, mano tarnyba.

Jis kiek palinksmėjo išgirdęs, kad aš nematau jokios priežasties „skandalui“: juk savo paties nuosavybės sunaikinimas, reikia manyti, yra asmeninis reikalas.

– Tai tik iš sielvarto, – pareiškė jis tvirtai. – Kai ją apėmė liūdesys, pirmiausia sviedė taurę, iš kurios gėrė. Paskui butelį. Šias knygas. Lempą. Tada aš išsigandau. Išsiskubinau ieškoti gydytojo.

– Bet kodėl, – aš norėjau sužinoti, – kodėl ji puolė į tokią isteriją dėl Rasčio? Jos vietoje aš būčiau džiaugęsis.

– Dėl Rasčio?

Aš dar tebeturėjau tą laikraštį ir parodžiau jam antraštę.

– Ak, šitai... – Jis paniekinamai nusišypsojo. – Jie mums padarė didelę paslaugą, Rastis ir Megė. Mes tik juokėmės iš to. Tikėjosi, kad giliai mus įskaudins, o mes juk visą laiką tetroškome, kad jie pabėgtų nuo mūsų. Užtikrinu jus, mes juokėmės, kai atėjo ta liūdna žinia.

Jis akimis kažko paieškojo šiukšlyne ant grindų ir pakėlė gniužuliuką geltono popieriaus.

– Štai.

Tai buvo telegrama iš Tiulipo, Teksase

GAVAU ŽINIĄ JAUNASIS FREDAS ŽUVO KARE UŽJŪRYJE TAŠKAS JŪSŲ VYRAS IR VAIKAI LIŪDI KARTU NETEKUS VISIEMS MUMS BRANGAUS ŽMOGAUS TAŠKAS IŠSIUNČIAU LAIŠKĄ MYLINTIS DAKTARAS

Nuo to laiko Holė niekad nebeužsimindavo apie brolių, išskyrus vieną kartą. Be to, liovėsi mane vadinti Fredu. Birželio, liepos, visus šiltus mėnesius ji tarsi miegojo giliu žiemos miegu kaip gyvūnas, nežinodamas, kad praėjo pavasaris ir seniai prasidėjo vasara. Jos plaukai patamsėjo, ji priaugo svorio. Ėmė nebesirūpinti savo drabužiais. Išbėgdavo

apsipirkti į kulinariją vien su lietpalčiu ant nuogo kūno. Chosė persikėlė gyventi į jos butą, ir ant pašto dėžutės vietoj Megės Vaildvud atsirado jo pavardė. Bet Holė vis vien dažnai būdavo viena, nes Chosė tris dienas per savaitę praleisdavo Vašingtone. Kai jo nebūdavo, jinai nieko pas save nesikviesdavo ir pati beveik neišeidavo iš buto – išskyrus ketvirtadienius, kai važiuodavo į Sing Singo kalėjimą.

Bet tai nereiškia, kad ji liovėsi domėtis gyvenimu – anaipol! Ji atrodė labiau patenkinta ir net laimingesnė negu bet kada anksčiau. Netikėtai Holė panoro jaučiau susitvarkyti butą ir nusipirko keletą jai visai nebūdingų daiktų. Park Berneto aukcione įsigijo senovinį kilimą, kuriame buvo pavaizduotas persekiojamas briedis, ir porą niūrių gotiškų „lengvųjų“ kėdžių, kurios anksčiau puošė Viljamo Rendolfo Hersto sodybą. Ji nusipirko visus „Moderniosios bibliotekos“ tomus, lentynas užpildė klasikinės muzikos plokštelėmis ir daugybe Metropoliteno muziejinių reprodukcijų – pasistatė net kiniško katino statulėlę, kurios nekentė jos pačios katinas ir galop purkštaudamas sudaužė. Be to, įsitaisė Veringo markės plaktuvą, hermetiškai uždaromą virimo puodą ir kulinarijos knygų komplektą. Ištasas popietes ji praleisdavo kaip uoli šeimininkė, taškydamasi mažytėje it karceris virtuvikėje.

– Chosė sako, kad aš verdu skaniau negu „Kolonijoje“. Tikrai, kas galėjo pamanyti, kad turiu tam tiesiog įgimtą talentą. O dar prieš mėnesį nemokėjau nė kiaušinieneš iškepti.

Bet, tiesą pasakius, to ji kaip reikiant niekad ir neišmoko. Paprasti patiekalai – bifšteksas, salotos – buvo ne jos jėgoms. Vietoj to ji maitino Chosė, o kartais ir mane, sriubomis outre (savotišku vėžlių sultiniu su konjaku avokado vaisiaus kevale), neroniškomis keistybėmis (keptu fazanu, kimštu granatais ir persimonais) ir kitokiomis abejotiniomis naujovėmis (vištiena ir ryžiais su šafranu, šokolado padažu – „Klasikinis Rytų Indijos patiekalas, mano brangusis!“). Karo metu įvestos kortelės cukrui ir grietinėlei varžė jos vaizduotę ruošiant saldumynus, bet kartą ji sutaisė kažkokį „tabaką–tapioką“ – kaip jis atrodė, geriau neaprašinėsiu.

Neaprašinėsiu ir jos mėginimų išmokti portugalų kalbą. Tai buvo tokia pati kankynė mums abiems, nes kada tik pas ją beužeidavau, ant patefono sukdavosi portugalų kalbos pamokų plokštelės. Dabar retas jos sakinyš neprasidėdavo žodžiais: „Kai mes susituoksime...“ arba „Kai mes apsigyvensime Rio de Žaneire...“ Bet Chosė nė karto neužsiminė apie vedybas. Holė to neslėpė nuo manęs.

– Bet, šiaip ar taip, jis žino, jog aš nėščia. Na taip, mielasis. Jau šešios savaitės. Nesuprantu, kodėl tai turėtų jus stebinti. Aš nesistebiu. Nė truputėlio. Aš džiaugiuosi. Norėčiau, kad jų būtų bent devyni. Be abejo, kai kurie iš jų bus gana tamsūs – Chosė turi kiek negrų kraujo. Tikriausiai jūs ir pats supratote. Ir tai, man rodos, puiku: kas gali būti gražesnio už juodą vaiką šviesiai žalsvomis akutėmis? Norėčiau – susimildamas, nesijuokite, – norėčiau, kad būčiau atitekusi jam, Chosė, dar mergaitė, užuot šlaisčiusis su kuo papuolė, kaip žmonės šneka. Aš nekaltinu jų, nenaudėlių, kad jie taip plepa, nes pati visą laiką mėgdavau pasigirti. Bet iš tikrųjų kartą naktį suskaičiavau, ir, pasirodo, mano meilužių būta tik vienuolikos, neskaičiuojant tų, kuriuos turėjau iki trylikos metų, nes apie juos nėra ko nė kalbėti! Vienuolika. Argi dėl to esu kekšė? Pasižiūrėkite į Mege Vaildvud. Arba į Honę Taker. Arba į Rožą Elen Vord. Žinoma, aš nieko neturiu prieš kekšes, išskyrus viena: kai kurių jų liežuvis gal ir doras, bet širdys visų nedoros. Argi taip galima – gulėti su koku tipu, imti iš jo pinigų ir net nebandyti savęs įtikinti, jog jį myli. Aš visada stengiausi. Net Benį Šekletą ir visus tuos žiurkes stengiausi pamilti. Aš kažkaip

užhipnotizuodavau save ir galvodavau, kad jų žiurkiški snukučiai turi savotiško žavesio. Iš tikrųjų. Išskyrus daktarą, jeigu jūs norite priskaičiuoti daktarą. Chosè – pirma tikroji mano meilė. Žinoma, jis nėra manasis visiškai tobulas idealas. Jis šiek tiek meluoja, jaudinasi dėl to, ką pamanyt žmonės ir gal penkiasdešimt kartų per dieną lenda į vonią, o juk vyriškiui reikia turėti kvapą. Jis pernelyg čiutnus, pernelyg atsargus, kad būtų mano idealas. Jis visada nusigręžia, kai nusirenginėja, per daug garsiai čiaumoja valgydamas, ir aš nemėgstu žiūrėti, kaip jis bėga – kažkaip labai juokingai bėga. Jei galėčiau laisvai pasirinkti iš visų žemėje gyvenančių vyriškių, spragtelėti pirštais ir pasakyti: „Klausyk, eikš pas mane!“ – aš nesirinkčiau Chosè. Neras, tas arčiau mano idealo. Arba Vandelis Vilkis. Aš tapčiau jo Greta Garbo bet kuriuo momentu. Kodėl gi ne? Kiekvienas žmogus privalėtų turėti teisę susituokti su vyriškiu ar moteriške arba – klausykit, jeigu ateitumėt pas mane ir pareikštumėte, kad norite susituokti su kokiu jūreiviu, aš gerbčiau jūsų jausmus. Ne, aš kalbu rimtai. Meilė turi būti leidžiama. Aš visa širdimi esu už meilę. Ypač dabar, kai gerai supratau, kas tai yra. Nes aš tikrai myliu Chosè – mesčiau ir rūkyti, jeigu jis paprašytų. Jis draugiškas, moka mane prajuokinti net tada, kai man norisi skradžiai žemę prasmegti. Tik dabar man jau retai taip bebūna. Ir tada nesti taip bjauru, kad reikėtų ryti liuminalį ir šliaužti pas Tifanį – imu, nunešu jo kostiumą išvalyti arba paruošiu jam grybų ir pasijuntu puikiai, tiesiog nuostabiai. Be to, atsisakiau tų savo horoskopų. Turbūt jau išmečiau po dolerį kiekvienai prakeiktai žvaigždei tame prakeiktame planetariume. Tai kvaila, bet esmė štai kokia: gerai seksis tau tik tada, jei tu pats būsi geras. Geras? Tiksliau bus pasakius – doras! Doras ne įstatymų požiūriu – aš apiplėščiau kapa, išlupčiau numirėliui akis, jei žinočiau, kad dėl to kam bus lengviau, – pats sau turi būti doras. Gali būti kuo nori, tik ne bailiu, ne veidmainiu, ne padlaižiautoju, ne pasileidėliu. Geriau vėžys negu nedora širdis. Tatai nereiškia, kad reikia būti šventuoliu. Paprasčiausias praktiškumas. Nuo vėžio galima numirti, o be doros širdies apskritai gyventi negalima. Et, velniop viską, meiluti! Paduokite gitarą, ir aš jums padainuosiu vieną fada tobuliausia portugalų kalba.

Tos savaitės, kai baigėsi vasara ir prasidėjo ruduo, kažkaip išblanko mano atmintyje, galbūt todėl, kad mes jau buvome taip perpratę vienas kitą, jog dažniau bendraudavome mintimis, ne žodžiais: meili ramybė tada atsiranda vietoj įtampos, vietoj nervingo plepėjimo ir vaikymosi – juk iš tikrųjų tie dalykai reiškia labiau paviršutinę ir tik iš pažiūros dramatišką draugystę.

Kai jo nebūdavo mieste (į jį aš ėmiau žiūrėti priešiška ir todėl retai vadindavau vardu), mes drauge dažnai praleisdavome ištikus vakarus ir kartais nepasakydavome nė šimto žodžių. Vieną dieną nuėjome pėsti ligi pat kinų kvartalo, paragavome ten kiniškų patiekalų, nusipirkome keletą popierinių žibintų ir, pasivogę dėželę aromatinių žvakučių, pasileidome tekini Bruklino tiltu. O ant tilto, kai žiūrėjome, kaip pro kaitrias uolas išplaukia į jūrą laivai, Holė tarė:

– Po daugel metų vienas šitų laivų atplukdys mane atgal, mane ir devynis braziliskus mano vaikučius. Taip, juk jie turi pamatyti visa tai – šiuos žiburius, šią upę. Aš myliu Niujorką, nors jis ir nėra mano, taip, kaip kartais būna kas nors sava – medis, gatvė ar namas, kas nors, kas priklauso žmogui todėl, kad jis pats tam daiktui priklauso.

Ir aš pasakiau:

– Nutilkit, susimildama!

Pasijutau labai nesmagiai, lyg nereikalingas buksyras sausame doke šalia žiburiuojančio lainerio, kuris turi aiškų tikslą ir plaukia į tolimą uostą, linksmi skardenant sirenoms ir byrant konfeti.

Taip tos dienos, paskutinės dienos, išblėso atmintyje, miglotos, rudeninės, panašios viena į kitą lyg krintantys lapai, išskyrus vieną, kuri nepriminė jokios kitos mano gyvenime.

Tai buvo rugsėjo trisdešimtoji, mano gimimo diena, nors tolesniems įvykiams šis faktas jokios įtakos neturėjo. Tiesa, aš tikėjausi, kad mano šeima prisimins mane ir atsiųs piniginę perlaidą, todėl rytą nekantriai laukiau laiškinių. Aš net nusileidau laiptais ir ėmiau jo lūkuriuoti vestibulyje. Jeigu nebūčiau tada ten trainiojęsis, galbūt Holė nebūtų pakvietusi manęs pajodinėti ir todėl nebūtų turėjusi progos išgelbėti man gyvybę.

– Eime, – tarė ji man. – Pajodinėsime po parką.

Ji buvo su odine striuke, mėlynomis trumpomis kelnėmis ir teniso batukais. Ji patapšnojo sau per pilvą rodydama, koks jis plokščias:

– Nemanyk, kad aš ruošiuosi nusikratyti įpėdinio. Tiesiog turiu arklį, savo mieląjį Meibel Minervą, ir negaliu išvykti nepasakiusi jam sudie.

– Sudie?

– Kitą šeštadienį išvykstu. Chosė jau nupirko bilietus.

Visai suglumęs nusekiau paskui ją į gatvę.

– Majamyje persėsime į kitą lėktuvą. Po to skrisime virš jūros. Ir virš Andų. Ei, taksi!

Virš Andų... Kai mes važiuojame taksi Centrine gatve, man atrodė, lyg ir aš būčiau skridęs, vienišas sklendęs virš sniegu padengtų pavojingų viršūnių.

– Bet taip negalima. Galų gale kaipgi čia? Na, į ką tai panašu! Juk jūs negalite iš tikrųjų pabėgti visus čia palikusi.

– Nemanau, kad manęs kas pasiges. Aš neturiu jokių draugų.

– Aš pasigėsiu. Ilgėsiuosi jūsų. Ir Džou Belas. Ak, milijonai pasiges. Kaip Salis. Vargšas misteris Tomatas.

– Aš mylėjau mieląjį Salį, – pasakė ji ir atsiduso. – Žinote, jau mėnuo, kai jo nemačiau. Kai pasakiau, jog išvykstu, jis visas nušvito. Iš tikrųjų, – ji susiraukė, – atrodė, džiaugėsi, kad palieku Ameriką. Pasakė, kad tai tik į gera. Mat anksčiau ar vėliau galėjo susidaryti keblumų, jeigu valdžia būtų sužinojusi, kad aš nesu tikra jo dukterėčia. Tasai storulis advokatas O'Sonesis atsiuntė man penkis šimtus dolerių. Grynais. Vedybinė dovana nuo Salio.

Man norėjosi būti šiurksčiam.

– Ir iš manęs galite tikėtis dovanos. Jeigu kada nors vedybos įvyks.

Holė nusijuokė.

– Jis ves mane pagal visas taisykles. Bažnyčioje. Ir jo šeimos nariai dalyvaus ten. Todėl mes ir laukiame, iki nuvyksime į Rio de Žaneirą.

– O ar jis žino, kad kartą jūs jau buvot ištekėjusi?

– Kas jus apsėdo? Ar jūs norite sugadinti man nuotaiką? Juk tokia graži diena – liaukitės!

– Bet juk visai galimas daiktas...

– Ne, negalimas. Aš jau sakiau, ana santuoka buvo neteisėta. Ji negalėjo būti teisėta. – Holė pasitrynė nosikę ir pašnairavo į mane. – Tik pamėginkite kam nors prasiatiti apie tai, mielas, ir aš pakabinsiu jus už kojų pirštų ir iškimšiu kaip paršą.

Arklidės – man rodos, toje vietoje dabar televizijos studija – buvo Vakariniėje Šešiasdešimt šeštojoje gatvėje. Holė išrinko man seną keršą kumelę įlenkta nugara.

– Nebijokite, ant jos joti – tas pat, kaip lopšy gulėti, – nuramino ji mane.

Man ši garantija buvo reikalinga, nes jojikas iš manęs labai menkas – tik kažkada per vaikų karnavalą buvau jodinėjęs poniu. Holė padėjo man užsiropšti į balną ir pirma nujojo judria Centrinio Parko gatve link jojimo tako, po kurį vėjas draikė nuo medžių nuplėštus lapus.

– Jaučiate? – sušuko ji. – Kaip nuostabu!

Ir staiga aš pajutau. Staiga, stebėdamas, kaip įvairiaspalviai Holės plaukai žiba saulės šviesoje, prasiskverbusioje pro lapiją, aš ją taip pamilau, jog užmiršau pats save, savo niekingą nusivylimą ir troškau tik, kad viskas, apie ką ji svajoja, išsipildytų.

Arkliai dabar ėmė risnoti, vėjo bangos mus taškė, plakė mums veidus, mes čia panirdavome į šešėlių tvenkinius, čia vėl išplaukdavome į saulę, ir džiaugsmas, palaimingas susijaudinimas virė manyje kaip burbuliukai putojančiame gėrime.

Tai trukdo tik vieną valandėlę, o kitą virto liūdnu farsu.

Staiga lyg džiuuglių laukiniai iš krūmų ant tako iššoko negriukų būrys. Klykaudami ir plūsdamiesi jie ėmė laidyti į mus akmenis ir plakti arklius rykštėmis.

Mano kerša kumelė pašoko vietoje, sužvengė, atsistojo ant užpakalinių kojų kaip cirkininkas ant virvės ir pasileido šuoliais jojimo taku, išmetusi mano kojas iš kilpų ir palikusi mane beveik kabantį ore. Jos kanopos skėlė kibirkštis iš žvirgždo akmenų. Dangus persikreipė. Medžiai, tvenkinys su žaisliniais vaikų burlaiviais, statulos – viskas lėkė kūlvirsčiais. Auklės puolė gelbėti savo globotinių nuo besiantinančių mūsų arklių. Vyrai, valkatos ir visi kiti šaukė:

– Įtempk pavadį!

Kiti:

– Tpru, berneli, tpru!

Treti:

– Šok nuo arklio!

Šiuos balsus aš prisiminiau vėliau. Tuo metu tejutau Holę – kaubojišką pasagų caksėjimą užpakalyje, niekaip neprisivejantį manęs, ir drąsinančius šauksmus. Pirmyn, per parką į Penktąją gatvę – šuoliai į pačią gatvės eisimo tirštumą, tiesiai į žviegiančius, besitraukiančius iš kelio taksi ir autobusus. Pro Karaliaus rūmus, Friko muziejų, pro Pjerą ir Plazą. Tačiau Holė priartėjo prie manęs. Be to, vytis ėmė ir vienas raitas policininkas. Juodu pasivijo mane ir, jodami šalia iš abiejų pusių, suspaudė šuoliuojančią kumelę lyg replėmis ir privertė ją, visą apsiputojusią, sustoti. Tada pagaliau aš iškritau iš balno. Nukritau, atsikėliau ir stovėjau gerai nesusivokdamas, kur esu. Aplink mus susirinko minia. Policininkas pūkštė ir kažką rašė knygutėje, bet netrukus jis tapo labai lipšnus, išsišiepė ir pareiškė pasirūpinsias, kad mūsų arkliai būtų sugražinti į arklides.

Holė pasodino mane į taksi.

– Mielasis, kaip jaučiatės?

– Gerai.

– Bet aš visai neužčiuopiu jūsų pulso, – tarė ji, paėmusi mano riešą.

– Vadinasi, aš jau miręs.

– Liaukitės, idiote. Aš kalbu rimtai. Pažvelkite į mane.

Visa bėda buvo ta, kad aš negalėjau jos įžiūrėti.

Tiksliau pasakius, mačiau keletą Holių, tris suprakaitavusius veidus, kurie buvo taip išbalę iš baimės, kad aš ir susijaudinau, ir sumišau.

– Garbės žodis, aš nieko nejaučiu. Tik gėdą.

– Tikrai, brangusis? Sakykite man visą teisybę. Juk jūs galėjote užsimušti.

– Bet neužsimušiau. Ir tik jūsų dėka. Jūs išgelbėjote man gyvybę. Jūs nuostabi. Vienintelė. Aš myliu jus.

– Kvailys nelaimingas! – tarė ji ir pabučiavo man į skruostą.

Po to Holės tapo keturios, ir aš netekau sąmonės.

Tą popietę Holės atvaizdas pasirodė pirmuosiuose laikraščių puslapiuose – vakarinės laidos Journal – American ir dieninės laidos Daily News bei Daily Mirror. Bet šis jos išgarsinimas neturėjo nieko bendra su pasibaidžiusiais arkliais. Kaip skelbė antraštės, tatau buvo visai kitas dalykas: SUIMTA KURTIZANĖ, ĮPAINIOTA Į SKANDALĄ DĖL NARKOTIKŲ (Journal–American), SUIMTA AKTORĖ, DALYVAVUSI NARKOTIKŲ KONTRABANDOJE (Daily News), GAUJA, PREKIAVUSI NARKOTIKAIS, IŠAIŠKINTA, SULAIKYTA ŽAVI GRAŽUOLĖ (Daily Mirror).

Iš visų laikraščių Daily News išspausdino sensacingiausią nuotrauką: Holė eina į policijos nuovadą, vedama dviejų raumeningų seklių, iš kurių vienas – vyriškis, o kita – moteris. Tarp šių kraupių palydovų net jos drabužiai (ji tebevilkdavo savąjį jojimo kostiumą – odinę striukę ir trumpas kelnes) tarsi sakyte sakė, kad čia gangsterių bendrė, o juodi akiniai, išsidraikę plaukai ir iš patemptų lūpų karanti cigaretė šį išpūdį dar labiau stiprino.

Po nuotrauka buvo tekstas:

Dvidešimtmetė Holė Golaitli, gražuolė kino artistė ir garsi kavinių lankytoja, kaip pareiškė rajono prokuroras, yra svarbi figūra, susijusi su tarptautine narkotikų kontrabandos gauja, kuriai vadovavo gangsteris Salvatorė – „Salis“ – Tomatas. Nuotraukoje sekliai Patrikas Konoras (kairėje) ir Šeila Fezoneti (dešinėje) veda ją į policijos nuovadą Šešiasdešimt septintojoje gatvėje. Smulkų aprašymą skaitykite 3 psl.

Šis aprašymas drauge su kita nuotrauka, kurioje buvo skrybėlė veidą prisidengęs žmogus, pristatytas kaip Oliveris – „Tėvas“ – O’Šonesis, užėmė net tris skiltis. Čia pateikiu šiek tiek sutrumpintą pasakojimą:

Nuolatinis kavinių lankytojus šiandien apstulbino žinia, kad suimta prašmatnioji Holė Golaitli, žinoma dvidešimtmetė Holivudo žvaigždė, plačiai pagarsėjusi Niujorke. Tuo pat metu, antrą valandą dienos, policija sučiupo Oliverį O’Šonesį, penkiasdešimt dvejų, gyvenantį viešbutyje „Si Bord“ Vakarinėje Keturiasdešimt devintojoje gatvėje. Jis buvo suimtas, kai ėjo iš „Dešrelių dausų“ užkandinės Medisono prospektu. Kaip pareiškė rajono prokuroras Frenkas L. Donovenas, jiedu yra svarbios figūros tarptautinėje narkotikų kontrabandos gaujoje, kuriai vadovauja liūdnai pagarsėjęs mafijos fiureris Salvatorė – „Salis“ – Tomatas, šiuo metu Sing Singo kalėjime atliekantis penkerių metų bausmę už politinių veikėjų papirkinėjimą... O’Šonesis, iš sutanos išvilktas kunigas, nusikaltėlių sluoksniuose vadinamas čia „Tėvu“, čia „Padre“, savo pažintį su kalėjimais pradėjo dar 1934 metais, kai atsėdėjo dvejus metus už neteisėtos psichoneurologinės klinikos, vadintos „Vienuolynu“, laikymą Rod Ailende. Mis Golaitli, ligi šiol dar

nesėdėjusi kalėjime, buvo suimta prabangiame savo bute šiauriniame Ist Saido rajone. Nors rajono prokuratūra atsisakė skelbti oficialų pareiškimą, atsakingi šaltiniai atkakliai tvirtina, kad gražioji blondinė aktorė, nuolatinė multimilijonieriaus Raterfordo Trolerio kompanionė, veikė kaip ryšininkė tarp kalėjime sėdinčio Tomato ir jo dešinėsios rankos O'Šonesio... Apsimetusi Tomato giminaitė, mis Golaitli, sakoma, kas savaitę lankiusis Sing Singe, ir tų pasimatymų metu Tomatas perduodavęs jai žodinius šifruotus pranešimus, kuriuos toji po to persakydavusi O'Šonesiui. Šitaip Tomatas, gimęs, kaip spėjama, Cefalu, Sicilijoje, 1874 metais, galėjęs tiesiogiai kontroliuoti pasaulinį narkotikų sindikatą su pagrindiniais centrais Meksikoje, Kuboje, Sicilijoje, Tanžire, Teherane ir Dakare. Tačiau rajono prokuratūra atsisakė pateikti kokių nors išsamesnių duomenų, susijusių su šiais klausimais, arba patvirtinti juos... Nugirdę iš slaptų šaltinių, reporteriai iš anksto susirinko prie policijos nuovados Rytinėje Šešiasdešimt septintojoje, kai abu kaltinamieji buvo pristatyti protokolo surašymui. O'Šonesis, rudaplaukis žaliūkas, pareiškė neatsakinėsiąs į klausimus ir spyrė vienam fotoreporterui į paslėpsnį. Tačiau mis Golaitli, gležnutė gražiaakė, nors ir apsirengusi kaip berniokas – su kelnėmis ir odine striuke, – atrodė palyginti rami. „Neklausinėkite manęs, ką reiškia visa ši velniava, – pasakė ji reporteriams. – Parce–que je ne sais pas, mes cheres (nes aš pati nieko nežinau, mano mielieji). Taip, lankiau Salį Tomatą. Susitikdavau su juo kas savaitę. Kas čia blogo? Jis tiki Dievą, ir aš tikiu...“

Toliau, po antrašte PRISIPAŽINO PATI VARTOJANTI NARKOTIKUS, buvo rašoma:

Mis Golaitli nusišypsojo, kai reporteris paklausė, ar kartais ji pati nevartoja narkotikų. „Aš truputį mėginau marihuanos. Ji perpus mažiau kenksminga negu konjakas. Be to, pigesnė. Deja, aš labiau mėgstu konjaką. Nieko panašaus, misteris Tomatas nė karto man neužsiminė apie narkotikus. Mane tiesiog siutina tai, kad šie niekingi žmonės jį persekioja. Jis – užjaučias, religingas žmogus. Toks mielas!“

Šiame pranešime viena klaida buvo itin didelė: ji anaipol nebuvo suimta „prabangiame savo bute“. Tai įvyko mano paties vonioj. Aš mirkiau sumuštą kūną karštame vandenyje, atmieštame glauberio druska, o Holė kaip rūpestinga slaugė sėdėjo ant vonios krašto ir laukė, kada galės įtrinti skaudamas vietas kvepiančiu tepalu ir po to apkamšyti mane lovoje. Tuo metu kažkas pasibeldė į laukujes duris. Kadangi durys buvo neužrakintos, Holė šūktelėjo: „Prašom!“ Įėjo madam Sappija Spanela, o paskui ją du civiliškai apsirengę sekliai. Vienas jų buvo ledi storomis geltonomis kasomis, sudėtomis aplink galvą.

– Štai ji – jūsų ieškoma moteris, – sugriaudėjo madam Spanela, braudamasi į vonią ir rodydama pirštu pirma į Holę, o paskui į mano nuogybę. – Įsitikinkite, kokia ji pasileidėlė.

Vyriškis seklys, atrodė, kiek sumišo ir dėl madam Spanelos elgesio, ir dėl visos šios situacijos; užtat jo kompanionės veidą iškreipė žiaurus džiaugsmas – ji šleptelėjo ranka Holei per petį ir keistu kūdikišku balsu tarė:

– Eime, sesyte! Tavęs laukia prašmatnūs rūmai.

Į tai Holė ramiai atsakė:

– Neliesk manęs dvokiančia savo letena, snargliuotas vištgaidi.

Šie žodžiai gerokai įsiutino ledi, ir ji smogė Holei su velnioniška jėga. Taip smogė, kad net Holės galva persikreipė, ir tepalo buteliukas, iškritęs jai iš rankos, sudužo ant grindų; kai aš, išsikapanojęs iš vonios dalyvauti peštynėse, atsistoju ant šukių, vos

nenusipjoviau abiejų kojų didžiųjų pirštų. Nuogas, palikdamas kruvinų pėdų taką, lydėjau tą procesiją ligi pat koridoriaus.

– Tik neužmirškite, susimildamas, pašerti katino, – dar spėjo šūktelt man Holė, kai sekliai stūmė ją laiptais žemyn.

Žinoma, aš maniau, kad tai madam Spanelos darbas: juk ji jau keletą kartų buvo skundusi Holę ir kvietusi valdžios pareigūnus. Man ir į galvą nebuvo atėję, kad visas šis reikalas gali taip bjauriai pakrypti, kol tą vakarą nepasirodė Džou Belas, mojuodamas laikraščiais. Jis buvo pernelyg susijaudinęs, kad galėtų suprantamai kalbėti, ir tik lakstė po kambarį, daužydamas kumščiu į kumštį, kol aš skaičiau pranešimus.

Paskui jis tarė:

– Ar jums atrodo, kad tai tiesa? Kad ji galėjo būti įsivėlususi į šią bjaurią istoriją?

– Deja, taip.

Jis įsikišo į burną savo pypkutę ir taip ėmė ją krimsti žiūrėdamas į mane, tarsi tai būtų buvę mano kaulai.

– Žmogau, juk tai šlykštu! Ir pats dar dėjaisi jos draugu. Koksai bjaurybė!

– Palaukite. Aš nesakiau, kad ji įsivėlė sąmoningai. Taip nebuvo. Bet, suprantate, ji tai darė. Nešiojo pranešimus ir visa kita...

– Ir tu žiūri į tai visiškai ramiai, ar ne?! – šoko Džou Belas. – Viešpatie, juk ji gali gauti dešimt metų! Dar daugiau. – Jis ištraukė man iš rankų laikraščius. – Tu pažįsti jos draugus. Tuos turtingus vyrus. Eime tuoj pat į barą ir pradėsime jiems skambinti. Mūsų mergaitė gali prireikti galvotėsių advokatų negu tie, kurie prieinami mano kišenei.

Aš buvau pernelyg susidaužęs ir silpnas, todėl pats apsirengti negalėjau – Džou Belas turėjo man padėti. Kai pasiekėm barą, jis įgrūdo mane į telefono būdelę ir pastatė trigubą martinio bokalą bei pilną konjako taurę monetų. Bet aš niekaip nesugalvojau, kam skambinti. Chosė buvo Vašingtone, nė nenučiuokiu, kaip jį ten surasti. Gal Rasčiui Troleriui? Tik ne tam pašlemėkui! O kokius kitus Holėsdraugus aš dar pažinojau? Gal ji sakė tiesą, kai kalbėjo, kad neturi jokių tikrų draugų.

Aš užsakiau Krestvju 5–6958 Bilverli Hilse – O. Dž. Bermano numeris, kurį man davė tarpvietinė informacija. Atsiliepęs asmuo pareiškė, kad Bermanui daromas masažas ir jo negalima trukdyti.

– Prašau paskambinti kiek vėliau, – baigėsi pokalbis.

Džou Belas niršo: „Reikėjo pasakyti, jog tai mirtinas reikalas“, – ir įsakė man pamėginti skambinti Rasčiui.

Pirmiausia priėjo misterio Trolerio vyresnysis liokajus.

– Misteris ir misis Troleriai pietauja, – pareiškė jis, – ką jiems pranešti?

Džou Belas suriko į ragelį:

– Tai labai svarbu, misteris! Mirtinas reikalas.

Išėjo taip, kad pasijutau kalbą su buvusiu panele Mege Vaildvud – teisingiau pasakius, jos besiklausąs.

– Ką, jūs pakvaišot? – suriko ji. – Mano vyras ir aš garantuotai iškelsime bylą kiekvienam, kas mėgins sieti mūsų pavardę su ta bjau–bjau–bjauria mergše. Aš visada žinojau, kad ji nar–nar–narkomanė, doros turinti ne daugiau už kalę. Jai vieta – tik

kalėjime. Ir mano vyras tam pritaria visu šimtu procentų. Mes garantuotai iškelsime bylą kiekvienam, kas...

Pakabinęs ragelį prisiminiau senąjį daktarą Tiulipe, Teksase. Bet ne, Holei nepatiktų, jei aš jam paskambinčiau, ji mane užmuštų.

Tada vėl paskambinau. Į Kaliforniją. Linija ilgai buvo užimta, ir tuo metu, kai O. Dž. Bermanas pakėlė ragelį, aš buvau išgėręs jau tiek martinių, kad jis pats turėjo man aiškinti, kokių reikalų skambinu.

– Jūs dėl tos mergytės, ar ne? Aš jau žinau. Jau skambinau Igiui Fitelstainui. Igis yra geriausias juristas Niujorke. Pasakiau Igiui: „Imkitės šios bylos ir atsiųskite man sąskaitą, tik žiūrėkite, niekur neminėkite mano pavardės“. Na, aš skolingas mergytei už kai ką. Ne ta prasme, kad iš jos ką skolinausi, bet reikia juk jai padėti. Ji kvanktelėjusi. Nepatikima. Bet nuoširdžiai nepatikima, suprantate? Šiaip ar taip, jai paskirtas tik dešimties tūkstančių dolerių užstatas. Nesirūpinkite, Igis dar šį vakarą ją išvaduos... Nenustebčiau, jei ji jau dabar namie.

Bet namie jos nebuvo. Nebuvo grįžusi ji ir kitą rytą, kai nuėjau pašerti jos katino. Neturėdamas buto rakto, aš užlipau atsarginiais laiptais ir įlindau pro langą. Katinas buvo miegamajame, ir ne vienas: pasilenkęs prie lagamino, kuitėsi kažkoks žmogus. Kai lipau pro langą, abudu, laikydami vienas kitą plėšiku, persimetėme priešiškais žvilgsniais. Jo veidas buvo dailus, plaukai – žvilgantys, ir jis panėšėjo į Chosė. Dar daugiau – į lagaminą jis pakavo Chosė daiktus, kurie buvo pas Holę – batus ir kostiumus, su kuriais ji amžinai kamavosi, siųsdama juos valyti ir taisyti. Iš anksto žinodamas atsakymą, paklausiau:

– Ar misteris Ibara Jėgeris čia jus atsiuntė?

– Aš – pusbrolis, – pasakė jis, įtariai šypsodamasis, su vos juntamu akcentu.

– Kur Chosė?

Jis pakartojo klausimą lyg išversdamas jį į kitą kalbą.

– O, kur jinai? Jinai laukia, – pasakė jis ir, tartum pamiršęs mane, vėl ėmėsi kamerdinerio pareigų.

Vadinas, diplomatas neša kudašių. Na, dėl to aš nenustebau; bent nė kiek nenuliūdau. O vis dėlto kokia neregėta kiaulystė!

– Jį reikėtų išplakti bizūnu.

Pusbrolis sukikeno, ir aš neabejojau, kad jis mane suprato. Uždaręs lagaminą, atkišo man laišką.

– Mano pusbrolė... ji prašo aš duoti laiškas jo panelei. Jūs bus malonus?

Ant laiško buvo greitosiomis brūkštelėta: Mis H. Galaitli – Per malonę.

Aš atsisėdau ant Holės lovos, apkabinau jos katiną ir kiekviena savo esybės dalelyte pajutau dėl Holės tokią širdgėlą, kokią turėjo justti ji pati.

– Taip, aš malonėsiu perduoti laišką.

Ir aš jį perdaviau, nors visai nenorėjau; bet man stigo drąsos jį sudraskyti ar valios jėgų laikyti kišenėje, kai Holė labai atsargiai pasiteiravo, ar atsitiktinai neturiu jokios žinios nuo Chosė. Tai buvo trečią rytą po to įvykio. Aš sėdėjau prie jos lovos ligoninės palatoje, kuri dvokė jodu ir basonais. Holė čia gulėjo nuo to vakaro, kai buvo suimta.

– Sveikas, mielas, – pasveikino ji mane, kaiėjau prie jos ant pirštų galų, nešdamas cigarečių „Pikajun“ pakelį ir puokštę šviežių rudeninių gėlių, – aš netekau įpėdinio.

Ji atrodė mažiau negu dvylikos metų. Blyškūs plaukai buvo sušukuoti atgal, o akys, pirmą kartą be juodų akinių, atrodė vaiskios kaip lietaus vanduo, ir sunku buvo patikėti, kad ji sunkiai serga.

Ir vis dėlto taip buvo.

– Dievaži, aš vos neužverčiau kanopų. Nejuokauju: ta dručkė vos nepribaigė manęs. Rodės, plyš, kaip įsikudakino! Atrodo, aš jums nepasakojau apie tą dručkę. Mat ir pati apie ją nieko nežinojau, iki mirė mano brolis. Iš pradžių aš nesupratau, kur jis dingo, ką reiškia – Fredas mirė. Ir tada išvydau ją. Ji buvo drauge su manimi, mano kambaryje, ir sūpavo Fredą ant rankų, tokia nutukusi šlykšti ruda ragana, suposi, suposi kėdėje su Fredu ant rankų – ir žvengė kaip patrakus. Koks pasityčiojimas! Bet tai dar ne viskas, drauguži. Laukia ruda baidyklė, kada galės iškrėst mums kokią šunybę. Dabar supratote, kodėl aš pašėlau ir viską sudaužiau?

Be advokato, kurį pasamdė O. Dž. Bermanas, aš buvau vienintelis lankytojas, įleidžiamas pas Holę. Jos palatoje buvo daugiau ligonių – trys tarsi trynukės damos, kurios ne priešiška, bet su ypatingu susidomėjimu mane tyrinėdamos, savo pastabas reiškė besišnibždėdamos itališkai.

Holė man paaiškino:

– Jos mano, kad jūs, mielas, esate mano suvedžiojotas. Vyrukas, kuris mane nuskriaudė.

Į mano pasiūlymą viską joms paaiškinti Holė atsakė:

– Aš negaliu. Jos nemoka angliškai. Be to, kam atimti iš jų malonumą.

Tada Holė ir pasiteiravo apie Chosė.

Vos tik ištraukiau laišką, jos akys prisimerkė, o lūpos išsilenkė į nežymią įtemptą šypsena, kuri iškart be galo ją susendino.

– Mielasis, – paprašė ji, – gal malonėtumėte siektelėti antai to stalčiaus ir paduoti rankinę. Merginai nedera skaityti tokių dalykų nepasidažius lūpų.

Žvelgdama į pudrinės veidroduką, ji dažėsi ir pudravosi tol, kol veide neliko jokių dvylikametės bruožų. Viena pomada paryškino lūpų linijas, kita paspalvino skruostus. Juodu pieštuku apvedė akių krašteliu, mėlynu – vokus, pasipurškė kaklą odekolonu, įsisegė perlų auskarus ir užsidėjo tamsius akinius. Taip apsišarvavusi ir pabėdojusi, kad apsitrynęs manikiūras, ji atplėšė laišką ir ėmė greitai jį skaityti, ir šalta šypsenėlė pamažu nyko, veidas akmenėjo. Galų gale ji paprašė cigaretės. Užsitraukė dūmą.

– Skonis šuniškas. Bet gera! – tarė ji ir mestelėjo man laišką. – Gal jums kada pravers, jei sugalvosite parašyti romaną apie žiurkių gyvenimą. Nesispyriokite, perskaitykite garsiai. Man pačiai norisi pasiklaustyti.

Laiškas prasidėjo: „Brangiausioji mano mergyte...“

Holė iš karto mane pertraukė. Ji pasiteiravo, ką aš manau apie rašyseną. Aš nieko apie ją nemaniau: sukaustytos, puikiausiai išskaitomos, neišraiškingos raidės.

– Ši rašysena – tai jis pats. Nė vienos neužsegtos sagelės ir su užkietėjusiais viduriais, – pareiškė Holė. – Skaitykite toliau.

– „Brangiausioji mano mergyte, aš mylėjau Tave tikėdamas, kad Tu esi ne tokia kaip kitos. Bet įsivaizduok, kaip aš nusivyliau, kai šitokiu baisiu, skandalingu būdu patyriau, kokia nepanaši esi į tą moterį, kurią mano įsitikinimų ir visuomeninės padėties vyriškis galėtų tikėtis pavadinti savo žmona. Aš labai apgailestauju, kad Tave ištiko tokia nešlovė, ir nedrįstu savuoju pasmerkimu didinti užgulusio Tave visuotinio pasmerkimo. Todėl tikiuosi, kad ir Tu savo širdyje nepasmerksi manęs. Man reikia saugoti savo šeimos

ir savo paties reputaciją. Aš esu bailys, kai man kas gresia šioje srityje. Užmiršk mane, gražusis vaikuti. Manęs čia jau nebėra. Aš išvykau namo. Bet tesaugo Dievas Tave ir Tavo kūdikį. Lai Dievas tau nebus toks, koks... Chosè.“

– Na?

– Tai atrodo gana dora. Ir net graudu.

– Graudu? Jus jaudina tas niekšas!

– Bet jis prisipažįsta esąs bailys. Ir, jo akimis žiūrint, jūs pati suprantate...

Holè nenorėjo pripažinti, kad supranta, bet jos veidas, nors ir padengtas kosmetika, tai išdavė.

– Žinoma. Šis žiurkė turi pasiteisinimą. Jis – gigantiška žiurkė. Žiurkių karalius, toks kaip Rastis. Kaip Benis Šakletas. Bet, o, prakeiktasis! Po šimts pypkių, aš mylėjau jį! – sušuko Holè, grūsdamasi kumštį į burną kaip nuskriaustas kūdikis. – Mylėjau tokį žiurkę!

Italių trejetas, supratęs, kad dabar mūsų meilės krizė, ir kaltę už Holès vaitojimus versdamas tam, kas, jų nuomone, buvo to vertas, ėmė plakti liežuviais mane. Mano savimeilė buvo paglostyta – aš didžiavausi, kad kai kam dar ateina į galvą, jog Holè neabejinga man.

Ji nurimo, kai pasiūliau dar vieną cigaretę.

Nurijusi dūmą, Holè tarė:

– Ačiū, berneli. Ačiū, kad pasirodėte toks prastas jojikas. Jeigu nebūtų tekę vaidinti globėjos jūsų bėdoje, tai gal man ir dabar būtų grėsęs likimas valgyti košę vienišų motinų namuose. Smarkus pasitašymas – štai kas padėjo. Bet tie kokarduoti tipai vos kelnių neprileido, kai aš pareiškiau, jog tai atsitiko todėl, kad mis gaidvištė smogė man. Matote, gerbiamasis, aš galiu paduoti juos į teismą už daug ką, įskaitant ir neteisėtą suėmimą.

Ligi šiol mes vengėme kalbėti apie skaudžiausias jos bėdas, ir dabar ši juokais ištarta užuomina nuskambėjo siaubingai, apverktinai – ji aiškiai parodė, kad Holè neįstengia suvokti niūrios savo padėties.

– Klausykite, Hole, – tariau aš, sakydamas sau pačiam: būk stiprus, ryžtingas, būk jai globėjas! – Klausykite, Hole. Mes negalime į tai žiūrėti kaip į juoką. Reikia ką nors sugalvoti.

– Per jaunas dar esate mane mokyti. Per mažas. O antra, koks jums reikalas manimi rūpintis?

– Joks! Tik aš esu jūsų draugas ir sielojuosi dėl jūsų. Noriu žinoti, ką jūs ruošiatės daryti.

Holè pasitrynė nosikę ir įsispoksojo į lubas.

– Šiandien trečiadienis, ar ne? Taigi iki šeštadienio ketinu miegoti, tikrai iki valios atsimiegoti. Šeštadienio rytą nukursiu į banką. Po to stabtelėsiu prie savo buto, pasiimsiu kokį chalata, pižamą ir tada apsireikšiu Aidelvaildo aerodrome. Ten, kaip jūs, po šimts pypkių, gerai žinote, man užsakyta šaunių šauniasia vieta šaunių šauniasiaime lėktuve. Ir kadangi jūs esate toks geras mano draugas, leisiu jums pamajuoti man išskrendant. Susimildamas, liaukitės kratęs galvą. .

– Hole! Hole! Tai neįmanoma!

– Et pour quoi pas? O kodėl gi ne? Nemanykite, kad aš ruošiuosi vaikytis Chosè. Žinau, jis tikrai atsisės už gročių. Bet kodėl turėtų dingti šaunių šauniasias bilietas? Juk už jį jau sumokėta! Be to, aš dar nesu buvusi Brazilijoje.

– Kokiomis tabletėmis jus čia peni? Nejau negalite suprasti, kad jums pateiktas kriminalinis kaltinimas? Jeigu pabėgsite būdama išleista už užstatą, tai tada jau tikrai jus pasodins už groto, kai sugaus. Ir net jeigu jums pasisektų pabėgti, daugiau niekada nebegalėtumėte grįžti namo.

– Taip, iš tikrųjų velniškai riesta. Tačiau namai yra ten, kur jautiesi namie. O aš kol kas namų nesuradau.

– Ne, Hole, tai kvaila. Įstatymams jūs nenusikaltote. Pakentėkite, ir viskas praeis.

– O lia lia! – ištarė Holė ir paleido dūmų kamuolį man į akis. Tačiau mano žodžiai paveikė ją: ji žvelgė išplėstomis akimis, lyg būtų regėjusi tuos pačius siaubingus vaizdus kaip ir aš: geležines kameras, grotuotus koridorius su lėtai užsidarančiomis durimis.

– Na liaukitės! – pasakė ji ir užspaudė cigaretę. – Aš beveik tikra, kad manęs nepagaus. Žinoma, jei tik jūs laikysite prikančes liežuvį. Mielasis, nesmerkite manęs. – Ji uždėjo savo ranką ant manosios ir staiga suspaudė ją su begaliniu nuoširdumu. – Aš neturiu kitos išeities. Kalbėjau apie tai su pačiu advokatu. Tik, žinoma, nė nežioptelėjau apie Rio – jis pats greičiau užsiundys ant manęs faraonus, negu praras savo honorarą, nekalbant jau apie tuos skatikus, kuriuos Bermanas įmokėjo kaip užstatą. Ačiū jam už gerą širdį! Bet kartą Kalifornijoje lošiant pokerį aš padėjau jam laimėti daugiau kaip dešimt tūkstančių vienu kirčiu. Taigi mes kvit. Ne, mane labiausiai erzina štai kas: faraonai nori, kad aš neapsižiūrėjus leptelėčiau ką nors ir paskui stočiau kaip prokuratūros liudytoja prieš Salį Tomatą. Manęs persekioti niekas nesirengia, jie man neparuošė jokios bylos. O aš, nors ir supuvusi lig pat sielos gelmių, nepraustaburnė, neliudysiu prieš draugą. Net jeigu jie įrodys, kad Salis visą pasaulį užvertė narkotikais! Aš vertinu žmones pagal tai, kaip jie elgiasi su manim. O mielasis Salis – na, jis nebuvo visiškai šventuolis, sakykim, kartą apmovė mane, – bet vis vien puikus žmogėnas, ir tegul pribalgia mane ta dručkė ragana, nes doroti jo įstatymų žiurkėms aš nepadėsiu.

Holė pakėlė pudrinės veidrodėlį prie veido, išlygino lūpų dažus mažojo pirštelio galiuku ir kalbėjo toliau:

– Tiesą sakant, tai dar ne viskas. Rampos šviesa taip pat meta šešėlius, kurie nepuošia mergaitės veido. Net jeigu teismas dabar duotų man Purpurinės Širdies ordiną, šiame rajone nebeturiu ateities – nuo pat La Riu iki Peronos baro dabar man uždarytos visos durys. Patikėkite, manęs dabar visi vengs kaip raupsuotosios. Ir jeigu jūs, paukščiuk, turėtumėte užsidirbti pragyvenimui taip kaip aš, tai suprastumėte, apie kokią bankrotą kalbu. Ne ne, aš neketinu taip nusiristi, kad imčiau trintis su Vestsaido nuskurėlių gauja. O madam Troler tuo tarpu frantytūsi pas Tifanį. Aš to nepakęščiau. Verčiau jau duokit dručkę giltinę tuoj pat.

Tyliai išlepsėjusi medicinos sesuo pareiškė, kad lankymo valandos pasibaigė. Holė ėmė skūstis, bet sesuo tuoj pat ją užčiaupė, įbraukdama į burną termometrą. Bet kai ruošiausi atsisveikinti, ji išsitraukė tą kamštį ir tarė:

– Padarykite man paslaugą, mielasis. Paskambinkite į Taims redakciją ar kur kitur ir gaukite penkiasdešimties turtingiausių Brazilijos žmonių sąrašą. Aš nejuokauju. Penkiasdešimties turtingiausių: rasė ir odos spalva nesvarbu. Ir dar – išverskite mano butą ir suraskite tą medalį, kurį man padovanojote. Šventąjį Kristoforą. Man prireiks jo kelionėje.

Penktadienio vakarą dangus buvo raudonas, griaudė, ir šeštadienį, jos išvykimo dieną, miestą tiesiog siaubė uraganinė liūtis. Rykliai būtų galėję plaukioti ore, tik ne lėktuvai.

Bet Holė, nekreipdama dėmesio į džiugų mano įsitikinimą, kad lėktuvas neskris, vis tiek ruošėsi kelionei, pagrindinę pasiruošimų naštą, turiu pasakyti, užkraudama ant mano pečių. Mat nusprendė, jog jai būtų neprotinga artintis prie rudojo smiltainio namo. Ir ne be pagrindo, nes jie buvo saugomi – policijos, reporterių ar dar kažkokių suinteresuotų žmonių – sunku pasakyti, bet kažkoks žmogus, o kartais keletas jų, nuolat slampinėjo netoliese. Todėl ji iš ligoninės nuvažiavo į banką, o iš ten – tiesiai į Džou Belo barą.

– Ji nemano, kad ją kas sektų, – pareiškė man Džou Belas, užėjęs pas mane pasakyti, kad Holė nori susitikti su manim bare, ir kuo greičiau, bent po pusvalandžio. – Ir prašo, kad atneščiau: jos brangenybes, gitarą, dantų šepetėlius ir kitus niekus. Ir butelį šimtą metų išlaikyto konjako.

– Ji sako, kad tą butelį rasite, – dėstė toliau Džou Belas, – nešvarių baltinių pintinės dugne. Aha, taip, ir katiną. Jai reikia ir katino. Bet po velnių, – nusikeikė jis, – aš nežinau, ar apskritai jai reikia padėti. Ją reikia saugoti – saugoti nuo pačios savęs. Man kartais atrodo geriau imti ir pranešti policijai. O gal man grįžti į barą ir paruošti jai kokią taurelę? Gal man pavyktų ją nugirdyti, ir ji negalėtų pabėgti?

Klupdamas, keberiodamasis aukštyn ir žemyn atsarginiais laiptais tarp Holės buto ir savojo, uždusęs, perkoštas vėjo ir peršlapęs iki gyvo kaulo (taip pat iki kaulo sudraskytas katino, kuris nepanoro evakuotis, ypač tokiu baisiu oru), aš vis dėlto puikiai atlikau tą skubų darbą ir surinkau jai visą kelionės mantą. Radau net šventojo Kristoforo medalį. Viskas buvo suversta į krūvą ant grindų mano kambaryje – pikantiška piramidė liemenėlių, balinių batukų ir visokių niekniekėlių, kuriuos supakavau į vienintelį Holės lagaminą. Daugybė tų daiktų dar liko, ir aš turėjau juos sugrūsti į popierinius pirkinį maišelius. Ilgai nesugalvojau, kaip nešti katiną, bet pagaliau man dingtelėjo mintis įgrūsti jį į pagalvės užvalkalą.

Kodėl – nesvarbu, bet kartą Misisipės valstijoje aš nuėjau pėsčias nuo Niu Orleano iki Nansio prielaukos beveik penkis šimtus mylių, ir tas žygis buvo tik linksmas pasivaikščiojimas lyginant su kelione ligi Džou Belo baro. Į gitarą prilijo, nuo lietaus išskydo ir ėmė plyšti popieriniai maišeliai, kvėpalai išsiliejo ant grindinio, perlai nuriedėjo į griovelį prie šaligatvio, vėjas vertė iš kojų, katinas draskėsi ir kniaukė. Bet visų blogiausia – aš išsigandau, tapau toks pat bailys kaip Chosė: atrodė, tos audringos gatvės pilnos nematomų būtybių, kurios tyko sučiupti mane ir pasodinti į kalėjimą už pagalbą nusikaltėlei.

O nusikaltėlė pareiškė:

– Per daug užgaišote, berneli. Ar atnešėte konjaką?

Paleistas katinas užšokęs atsitūpė jai ant peties; jis taip mosavo uodega, lyg būtų dirigavęs kokią ekstravagantišką kūrinių. Holės ausyse, regis, irgi skambėjo ta melodija, kažkoks linksmas um pa pa bon voyage. Atkimšusi konjaką ji tarė:

– Šis butelis – irgi mano svajonių kraičio dalis. Ketinome per kiekvienas metines išgerti po gurkšnelį. Ačiū Dievui, kad to kraičio taip ir nesusikroviau. Misteri Belai, malonėkite tris taureles.

– Užteks dviejų, – atšovė jis. – Aš negersiu už jūsų kvailiojimus.

Kuo labiau Holė jį įkalbinėjo („Ak, misteris Belai. Ši ledi juk ne kasdien išvažiuoja. Nejaugi neišgersite su manimi prieš kelionę?“), tuo šiurkštesnis jis darėsi:

– Aš prie to neprisidėsiu. Jeigu užsigeidėte į pragarą – trenkitės pati viena. Daugiau jums netalkinsiu.

Tvirtinimas neteisingas, nes nepraslinkus po šių žodžių nė trumpai valandėlei prie baro privažiavo uniformuoto šoferio vairuojamas limuzinas, ir Holė, pirmoji jį pastebėjusi, pastatė savąją konjako taurelę ir pakėlė antakius, tarsi ruošdamasi sutikti išlipantį iš jo rajono prokurorą. Taip padariau ir aš. Ir kai pamačiau, kaip paraudo Džou Belas, nenoromis pagalvojau: „O Dieve, jis tikrai iškvietė policiją.“

Bet Džou Belas su iš susijaudinimo degančiomis ausimis pareiškė:

– Nebijokite. Tai Kerio firmos kadilakas. Aš jį išnuomojau. Nuveš jus į aerouostą.

Jis nusigręžė nuo mūsų ir ėmė dėlioti savo gėles.

Holė paprašė:

– Mielasis, gerasis Belai, pažvelkite į mane, sere.

Jis neatsigręžė. Ištraukė gėles iš vazos ir sviedė į ją. Gėlės pralėkė pro šalį ir pabiro ant grindų.

– Sudie! – išrėkė Belas ir, tarsi jam būtų pasidarę bloga, puolė į vyrų tualetą. Išgirdome, kaip jis užsirakino.

Kerio firmos vairuotojas buvo džentelmeniškumo pavyzdys – jis kuo mandagiausiai priėmė mūsų paskubomis surištą bagažą ir sėdėjo suakmenėjusiu veidu, kai, limuzinui iriantis per rimstančią liūtį aerodromo link, Holė nusimetė drabužius – nusivilko jojimo kostiumą, kurio pasikeisti vis neturėjo progos, ir šiaip taip užsitempė ankštą juodą suknutę. Mes nesikalbėjome. Pradėję kalbą neabejotinai būtume susiginčiję. Be to, Holė atrodė pernelyg užsiėmusi, kad būtų galėjusi šnekėtis. Ji kažką pati sau niūniavo, gurkšnojo konjaką ir vis lenkėsi į priekį pasižiūrėti pro langą, lyg būtų ieškojusi kokio nors namo pagal adresą. Galbūt, pagalvojau aš, ji paskutinį kartą dirsteli į tas vietas, kurias nori įsiminti? Bet apsirikau. Ji taip darė štai kodėl.

– Sustokite čia, – paliepė Holė vairuotojui, ir mes privažiavome prie šaligatvio ispanų gyvenamoje Harlemo dalyje.

Gatvė atrodė rūškana, nyki, rėkiančiai išmarginta didžiuliais kino žvaigždžių portretais. Vėjas klanuose plakė vaisių žieves ir sumirkusius laikraščius – jis dar tebesiautė, nors lietus jau buvo liovęsis ir vietomis pasirodydavo žydro dangaus properšos.

Holė išlipo iš limuzino; katiną ji pasiėmė su savim. Sūpuodama pakasė jam pausį ir paklausė:

– Kaip manai? Tokiam piratui kaip tu čia turbūt pati tinkamiausia vieta. Šiukšlių dėžės. Begalės žiurkių. Gaujos valkataujančių kačių. Bus tau kompanija. Na, dumk! – tarė ji ir metė katiną ant žemės. Bet katinas nesijudino, pakėlęs banditišką snukutį tarsi klausdamas žiūrėjo į ją geltona akimi. Holė treptelėjo koja. – Sakau tau, mauk greičiau! – Katinas pasitrynė jai į koją. – Sakyta – nešdinkis! – sušuko Holė, paskui šoko atgal į limuziną ir užtrenkė duris. – Važiuokite! – paliepė ji vairuotojui. – Greičiau važiuokite!

Aš buvau pritrenktas.

– Na... na ir ragana gi jūs.

Mes pervažiavome gal kokį kvartalą, kol ji atsiliepė:

– Aš juk jums sakiau. Mes tik susitikome vieną dieną prie upės, ir viskas. Visai nuo nieko nepriklausome, abudu. Ir niekad nieko vienas kitam nežadėjome. Mudu

niekad... – buvo besakanti, bet jos balsas užsikirto, veidą timptelėjo mėšlungis, ir ji visa liguistai išbalo. Limuzinas stovėjo sankryžoje. Mašinos durelės jau buvo atidarytos. Holė bėgo atgal gatve. Aš šokau paskui.

Bet katino nebebuvo prie to kampo, kur jinai jį paliko. Šaligatvis buvo tuščias, nė gyvos dvasios, tik prie sienos šlapinosi kažkoks girtas tipas ir pora negrių vienuolių vedėsi vorele labai dainuojančius vaikučius. Čia vienose, čia kitose duryse pasirodė dar keletas vaikų, šeimininkės persisvėrė per palanges pasižiūrėti, kaip Holė, lakstydama po kvartalą, šūkauja prodainiu:

– Ei, katine! Kur tu?! Eikš čia, katine!

Ji taip šūkavo tol, kol pasirodė kažkoks guzuotas vaikiūkštis, laikydamas už sprando besikapstantį letenom seną išsišėrusį katiną.

– Tetule, jums reikia gražios katytės? Duokite dolerį, – kaulijo jis.

Limuzinas atvažiavo mums iš paskos. Dabar Holė leidosi nuvedama prie mašinos. Prie durelių ji padvejojo, pažiūrėjo pro mane, pro vaikigalį, tebebrukantį katiną („Na, bent pusdolerį! Tai gal porą dešimtukų? Porą dešimtukų, juk tai labai nedaug!“), paskui sudrebėjo ir įsitvėrė mano rankos, kad nesusmuktų.

– O Viešpatie! Juk mes priklausėme vienas kitam. Jis buvo mano.

Tada aš jai prižadėjau: pasakiau, kad grįšiu čia ir surasiu jos katiną.

– Aš pasirūpinsiu juo. Duodu žodį.

Holė nusišypsojo nepračiaupdama lūpų – ta nauja bedžiaugsme šypsena.

– O kaipgi aš? – sušnibždėjo ji ir vėl krūptelėjo. – Man taip baugu, brangusis. Taip, galų gale pasidarė baugu. Nes tai gali niekad nesibaigti... Taip ir nežinai, kas yra tavo, kol neprarandi... O mano burnoje taip sausa, kad nors mirk – negalėčiau nususįptauti.

Ji įlipo į limuziną ir susmuko sėdynėje.

– Atleiskite, vairuotojau. Važiuojame! – paliepė ji.

TOMATO POMIDORIUKAS DINGO. SPĖJAMA, KAD GANGSTERIAI SUSIDOROJO SU NARKOTIKŲ KONTRABANDOS BENDRININKE AKTORE.

Tačiau po keleto dienų laikraščiai pranešė:

PABĖGUSIOS AKTORĖS PĖDSAKAI ATVEDĖ Į RIO DE ŽANEIRĄ.

Amerikos valdžia, matyt, nė nemėgino jos sugražinti, ir netrukus laikraščiai apie šią istoriją tik atsitiktinai užsimindavo paskalų skiltyse. Į pirmuosius puslapius ši byla grįžo tik vieną kartą, per Kalėdų šventes, kai Salis Tomatas mirė Sing Singo kalėjime nuo širdies priepuolio.

Slinko mėnesiai, praėjo visa žiema, o iš Holės nebuvo nė žodelio. Rudojo smiltainio namų savininkas pardavė jos paliktą turtą, baltu atlasu apmuštą lovą, sienos kilimą, brangujį gotišką jos krėslą. Į tą butą įsikraustė naujas nuomininkas Kveintensas Smitas, kuris priiminėjo ne mažiau triukšmingus svečius nei kadaise Holė, tačiau dabar madam Spanela nebe protestavo. Dėl jaunojo nuomininko ji buvo tiesiog pametusi galvą, ir kas kartą, kai tas turėdavo paakyje mėlynę, nešdavo jam filet mignon.

Bet pavasarį atėjo atvirukas. Jis buvo prikeverzotas pieštuku, o apačioje vietoj parašo – dažytų lūpų atspaudas, bučinys.

Brazilija klaiki, bet Buenos Airėse – visai šaunu. Ne taip kaip pas Tifanį, bet beveik. Laikau rankose vieną dievišką senjorą. Meilė? Manykite, kad taip. Ieškau, kur

galėčiau apsigyventi. (Senjoras turi žmoną ir septynis vaikučius.) Kai turėsiu kokį savo adresą – pranešiu. Mille tendresse.

Tačiau adreso, jeigu jina jį ir turėjo, aš taip ir nesulaukiau. Dėl to man buvo liūdna, nes norėjau taip daug ką jai parašyti: kad vis dėlto pardaviau dvi savo apysakas, kad Troleriai bylinėjasi dėl ištuokos, kad išsikrausčiau iš rudojo smiltainio namų, nes juose mane persekioja prisiminimai. Bet užvis labiausiai norėjau jai papasakoti apie katiną. Mat savo pažadą ištesėjau – katiną suradau. Ištisas savaites slankiojau po darbo ispaniškojo Harlemo gatvėmis ir daug kartų tuščiai nudžiugdavau šmėkštelėjus prieš akis kokiam kailieliui tigro dryžiais, bet pasirodydavo, kad tai ne jis. Tačiau vieną dieną, vieną šaltą saulėtą žiemos sekmadienio popietę aš jį radau. Išvydau šiltai tupintį ant gėlių vazonais nustatytos palangės tarp švarių nertinių užuolaidų.

Aš pagalvojau, koks dabar jo vardas, nes buvau tikras, kad jis jau turi vardą, buvau tikras, kad susirado savo vietą. Ir tegul tai būna tik trobelė Afrikoj, aš tikiu, kad Holė irgi rado savo vietą, kur ji nebesvetima.